

S P L N Ě N Á Z Á V Ě Ě Ě

NAPSAL ALOIS DOSTÁL

Knih „Dědictví Svatojanského“ č. 177.

Podíl údů na rok 1933 č. 3.

Cena 4 Kč.

V P R A Z E 1 9 3 3

Nákladem „Dědictví sv. Jana Nepomuckého“ v Praze
Tiskem Československé akciové tiskárny v Praze II.

S P L N Ě N Á Z Á V Ě Ť

NAPSAL ALOIS DOSTÁL

*Podíl údů „Dědictví Svatojanského“
na rok 1933 č. 3*

V P R A Z E 1 9 3 3

Nákladem „Dědictví sv. Jana Nepomuckého“ v Praze
Tiskem Československé akciové tiskárny v Praze II.

NIHIL OBSTAT

Can. Dr. Jos. Čihák,
censor.

IMPRIMATUR

Pragae, die 10. Februarii 1933.

Dr. Theophilus Opatrný,
Vicarius generalis.

Nro. 1863.

I.

Lahodův statek stál ve Vlticích naproti zvonici, výstavný právě nebyl, ale prostranný. Dvě světnice měl dřevěné s okny na náves, komory zděné, veliký dvůr ohrazený chlěvy, stodolou a kolnami. Dovedně řezaná vrata byla vlastně na překážku při dovážení obilí, ale Lahoda nedovolil, aby byla stržena, jak kdosi navrhoval. Byla starobylá, z dubových trámů, s kapličkou u vrchu, a cizinci je obdivovali. Ve vysokém štítě statku dvě menší okna nasvědčovala, že i zde jest světnice. Do nedávna statek kryly šedé došky, ale ty byly zaměněny za červené tašky a zůstaly pouze nad seníkem, neboť nepropouštěly vodu. Tu a tam se povaloval kus dřeva, na němž se u večer sedalo, před dřevníkem kupily se sušiny určené na palivo.

Za statkem táhla se ovocná zahrada a dále sestupovalo se po mírném svahu k polím a lukám kolem klikatého, vrbami zastíněného potoka. Tudy se šlo také starou cestou k sousední obci Kacovicům, kam byla obec přifařena a přiškolena. Před několika roky postavena nová silnice, která se táhla v serpentínách pahorkovitou krajinou. Vltice měly sotva čtyřicet čísel, několik větších menších statečků, chalupnických chalup, pod strání mlýn a pilu, jediný hostinec, jeden smíšený obchod. Lahoda byl několik roků starostou, ale vzdal se úřadu pro chorobu a nepřízeň oposice.

Nebylo nikomu tajno, že na Lahodově statku něco vážne. Jakýsi dluh už převzal nynější ma-

jitel a neuplácel. Mnoho-li všeho jest, nikdo správně nevěděl. Snad ani hospodáři nebyla přesně známa číslice dluhů, neboť nedělal ke konci roku pořádku a hleděl jenom nejnaléhavější pohledávku uplatiti. Příliš oceňoval svůj majetek, mnoho spoléhal na svůj statek, považuje jej za nevyčerpatelný. Mnoho vynakládal na děti, nejstaršího syna vydržoval na středním ústavu, druhého posílal do hospodářské školy, dvě dcery vyučily se v šití, jedna prodělala hospodyňský kurs a nejmladší syn byl na reálce. To všechno stálo mnoho peněz, třeba se děti uskrovňovaly a gymnasista poučoval za odměnu mladší studenty. Doma všichni pracovali, a když budoucí hospodář povyrostl, propuštěn čeledín. Na žně volán jenom nějaký sekáč a ku výmlatům podělkář. Nikdo se tu práci neuhýbal, student svlékl lepší šat, vzal na sebe něco staršího a chápal se práce. Až se v sousedství divili a studovaného pomocníka za vzor dětem dávali.

V neděli ovšem všichni se vystrojili slušně. Dívky měly pěkné šaty, klobouky, náramky; synové byli moderně vystrojeni, na vestách se jim leskly stříbrné řetízky, na prstě zlatý prsten. Každý na zimu dostal teplý šat, šálu, každému se mohli rovnati. Stálo to peníze, na zevnějšek padla část úrody, ale Lahoda nedbal.

Poněvadž se přičinili a všedního dne třeba na boso běhali po dvoře, poněvadž se v lepším ústrojí nepyšnili, nikdo jim nezáviděl a nevyčítal. Stále se myslo, že statek to snese, že mu takové vydání neuškodí.

Jinak se žilo u Lahodů jako v sousedství a

jedlo se, co dům dal. Leda že hospodář občas zašel do hostince na několik sklenic piva, v městě lépe pojedl a také domů něco od uzenáře přinesl. Několikrát do roka se zabíjel vepř i husa se dostala na pekáč, ale drůbež odprodána. Kuře by pro četnou rodinu nestálo za olíznutí. Ani pro studenta se nic lepšího nestrojilo. Když přijel, na uvítanou bylo něco připraveno, potom zasedal ke stolu s ostatními.

Ve Vlticích byly ještě tři statky v stejné výměře polností, ale přece Lahodův považován za první. Hned každému padl do očí, jsa na ráně a z řady poněkud povystrčen. Hospodář na stráni vysázal les a v lukách vykopal rybníček. Sousedé se usmívali, že se chce rovnati panskému dvoru na nedaleké Lhotce. Lesní stromky se dobře uchytily, ale v rybníku se rybám valně nedařilo. Scházela jim stále čerstvá voda. Také by stavěl, v úvozu shromažďoval kámen, lepší dřeva odkládal, ale nemohl se k tomu odhodlati pro nedostatek peněz.

„Nám se naše dřevěné světnice líbí,“ říkaly děti, „a je v nich v zimě teplo.“

To byla pravda, ale sousední statky už byly z kamene, měly světnice vyšší a světlejší. Lahoda se vymlouval, že chce zachovati statku starobylý ráz, jako těch obdivovaných vrat. Také prý musí něco ponechati svému nástupci.

Sousedé na sebe pohlédli a znajíce poněkud pravý stav Lahodova statku, jenom rychleji zamrkali, myslíce si: „Ty toho ponecháš dědici hodně k placení!“ Nahlédli nedávno do knih u soudu a viděli tam dosti velikou položku k za-

placení. Nešířili se o tom, myslíce si, proč by hasili, co jich nepálí, a že přední statek ještě více unese.

Stanislav Lahoda rád si střelil; panský fořt pro dobrou vůli zval ho dvakráte na hony, ale to rolníku nestačilo. Honitbu na vltických pozemcích najímal sousední velkostatkář za dosti výhodných podmínek pro majitele půdy, ale Lahoda, tehdy ještě v hodnosti starosty, žádal, aby se honitba dala do veřejné dražby a zůstala pro milovníky střelby. Tehdy vyvstala oposice, jíž byl milejší nabízený peníz a darovaný chřást z lesa, jež nedovolila, aby se velkostatkáři honitba brala. Původce myšlenky, starosta Lahoda, byl přehlasován a uražen. Potom brzo odevzdal úřad náměstkovi, prý pro chorobu. Na hony jezdil do města, kde byl přijat za spolunájemce. Tehdy poněkud se se sousedy rozkmořil a k následujícím volbám se ani nedostavil a jakoukoliv účast ve vedení obce odmítal. Měl jiné starosti, v rodině dály se změny, jimž musil věnovati náležitou pozornost.

Nejstarší dcera Stanislava se vdávala do sousední obce za rolníka Samka. Tento docházel delší dobu k Lahodovům, dívku měl rád a nejraději by s ní dostal krásné věno. Byl ze šetrného rodu. Bylo mu slíbeno, ale nevyplaceno. Že mu matka zemřela, potřeboval hospodyně a tou byla Stáňa dokonale, jsouc z domova vedena ke všem pracím. Byla vzrostlá, pěkná a jako nevěsta přímo zářila. Lahodovi slavili hlučnou svatbu, snoubence oddával bratr nevěstin Pavel. Lahoda by měl studovaného syna raději advoká-

tem, mrzel se, že Pavel volil stav kněžský. Ale smířil se s tím, zvláště když ostatní z rodiny byli spokojeni a k Pavlovi lnuli. Byl to první kněz z Vltic. Nyní kaplanoval a jednou v roce podíval se do svého rodiště. Také přijel na sestřinu veselku a ubytoval se ve světnici ve štítě, kde už jako student zůstával, vyhlédaje oknem na náves a rozmlouvaje odtud se sousedy a sourozenci, chodícími kolem za svými pracemi.

Pavel už jako student snesl sem nejstarší nábytek ze statku, i který v dědině obdržel. Každou truhlu opravil, obrázky na skle malované očistil, do kouta i kolovrat dávno odložený postavil, dlouhé lavice ke stěnám dal, stůl s přeloženými trnoži v čelo umístil, na kraneček hliněné nádoby a cínové hubatky srovnal, do koutnice staré sežloutlé knihy vyrovnal. Nedovolil, aby se mu tu koberec prostřel, ale starobylý šat vyvěsil. V okně houpala se dřevěná holubička a několik vyřezávaných holí stálo v koutě vedle pušky dávno odložené.

Dědicem a budoucím hospodářem měl býti druhý syn Kašpar, jenž se narodil o Třech kráľích a prvního jméno o křtu sv. dostal. Ten o sestřině svatbě právě sloužil u vojska a často žádal o dovolenou. Poněvadž byl jenom v nedalekém okresním městě jako dragoun, často se domů podíval. Byl to veselý junák, nikomu však slovem neublížil, pěkně tančil, dobře oral, společnost miloval, mnoho neutrácel a posud žádné milenky neměl. Bavil se v obci se všemi, o pouťích i s dívenkami z okolí, ale žádná se nemohla chlubit, že ji zvláště významává.

„Musí hodně vyženiti, chce-li výplaty ostatním hotově dáti a celý statek udržeti,“ usuzovali znalci i otcové zámožných nevěst. Kdyby ten onen byl požádán, aby Kašparovi dceru dal, poněkud by se otáčel, dlouho by počítal a uvažoval. Ale žádný posud v takové pokušení nebyl uveden. Dcera mohla říci, že ji mladý Lahoda prováděl, ale nedoprovázal, že ji častoval, ale jako jiné.

„Dobře má, není na spěch, otec mu ještě statek nepopustí. Vždyť má i jiné,“ pochvalovali někteří.

A skutečně, Lahodovi měli ještě druhou dceru a třetího syna. Emilie dospívala a doma zastupovala, jak říkala, panskou. Ráda pracovala celý den, ale s večerem se vytratila z domova, aby se pobavila mezi omladinou. Byla na zavolání před kovárnou, kde chasa prožívala ve škádlení a veselostech podvečerní hodiny. Kovář měl rozrostlé děti a ty denně dostávaly návštěvu. Kdo šel do obecní studny pro vodu, zastavil se tu, kdo byl poslán do obchodu, postál u kovárny. Někdo schválně hledal zaběhlého psa a dostal se ke kovárně. Zde se daly úmluvy na nedělní odpoledne, na vycházky, tady se oznamovalo, kde je pouť, kdo bude mít prohlášky, která kapela bude hrát o posvícení a jiné důležité věci. Časem byl ten onen odvolán, a také se ozval Lahodův hlas: „Emilko!“ Dívka hned dala s Bohem a utíkala domů.

„Abys neklábosila!“ huboval rolník.

„Zaletěla nám kropenáta slepice. Ptala jsem se, neviděl-li ji někdo,“ vymlouvala se dívka.

„Ta kropenatá je tulačka. Předevčírem jsi ji také hledala,“ vysvětloval otec.

„Tak to byla černá,“ se smíchem řekla Emilie a odběhla do chléva k dojení. Jenom když zvěděla, že příští neděli chasa z Vltic půjde do lesa na černé jahody.

Nejmladší Lahodův syn následoval bratra Pavla a denně přes hodinu cesty docházel do Nevořic do střední školy. Učil se s velmi dobrým prospěchem a kaplan měl rodiče k tomu, aby syna dali do střední školy. Když nebude v městě bydleti a se stravovati, levněji to přijde. Aleš něco zkusí za deště a sněhu, ale prodělali to jiní. Za špatného dne může mu bratr jeti naproti.

Aleš tedy denně časně vycházel a odpoledne se vracel s knihami v tašce a s notným hladem. Ten když ukojil, uchýlil se do druhé světnice, kde se učil, probíraje předmět za předmětem.

Tak žila Lahodova rodina, už se vědělo, jakou kdo bude mítí životní dráhu. Mnoho se o ní mluvilo při sňatku dcery Stanislavy, kdy se Lahodovi opět zaleskli. Starý kočár nalakován, přijel v něm den před veselkou kaplan Pavel, stavení olíčeno, dvůr vymeten, aby na něm v řadách postavili hosté své povozy, na vratech s každé strany přibita zelená břízka, do oken zavěseny záclony a trochu nátěru se dostalo i staré protější zvoničce. Chalupník, jenž zvonil za nějaké sypání obilí o sv. Martině, tázal se, neměl-li by zazvoniti, až pojede velebný pán do rodiště. Bylo mu to zrazeno, ale zvonil přece, neboť Pavel vjížděl do vsi právě v poledne. Smeknul klobouk a jenom kýval na pozdravy.

Podobně bylo, když se svatební průvod ve třech kočárech a v pěti bryčkách vracel z kostela. Zvoník schválně poněkud se opozdil s polednem. Za tu chytrost si také ve statku olíznul a zavdal si ze džbánu, který mu Aleš podstrčil.

Stavení bylo přímo obléháno zvědavci, jako v úlu to v něm hučelo, vůně pokrmů ven se vinula, čeledínové ani všech koní pod střechu nedostali a hudebníci vyhrávali od rána na síni, sedíce na schodech, vedoucích na půdu. Jenom zde nepřekáželi kuchařkám, jídlonosičům a tancechtivým, kteří již na síni poskakovali, nemohouce se dočkati, až bude taneční zábava v hostinci, kde už větrali největší ve vsi jizbu, kterou také nazývali sálem.

Nejvážněji sobě vedl hospodář Lahoda, který dobře věděl, co zeti Samkovi slíbil; nejveselejší byla Emilie, která se cítila ve svém živlu a jenom lítala po stavení. Těšila se na zábavu, tušila, kdo bude mezi chasou, že se dostaví k tanci, třeba nebyl zván na veselku. O svatbách hostinec byl naplněn, hudbu platili ženich a družba, ze statku poslány i nepozvaným košíky pečiva, aby také okusili z veselky. Domácím ovšem poslána všem výslužka.

Když Emilie nalévala pivo bratru Pavlovi, tento usmáv se, shovívavě pronesl: „Jsi ty divoch!“

„Pavličku, nebyl jsi jiný,“ polohlasem řekla dívka. „Dobře se pamatuji.“

„Co ty víš!“ káral Pavel, rozháněje kouř z doutníku, který po obědě kouřil.

Dívka odběhla a kaplan vykládal stolovníkům, jak pracně dobývá se chléb na horách, kde pů-

sobí. Ale hned dokládal: „Lid je tam hodný, upřímný. Němci, ale shovívaví k Čechu, který se v jejich řeči dobře nevyzná.“

„To jsme tady v kraji jako páni,“ nadhodil soused, zapíjeje slova pivem.

„Zde se málo nadře a hodně klidí, tamo se hodně nadělá a úrodu má sporou.“

„To je bída,“ usuzovali hosté.

„Ale spokojeni jsou ti lidé, spíše zde si někdo poreptá.“

„Do hospody!“ pojednou hlučně zaznělo a mládež se hrnula ze statku.

II.

Dlouhou dobu o rodinu Lahodovu nezavadila nemoc. Časem peněžitá tíseň tady panovala, jindy nedostatek byl obilí, píce, ale choroba se statku vyhýbala. Nemohli si stěžovati rodiče, děti pak stále těšily se pevnému zdraví.

„Kamení by strávily,“ říkala potěšená matka, sklízejíc se stolu prázdné mísy. A nebyla a nemohla bý býti ve strojení jídel vybíravou. Muži někdy podstrojila, ostatní zasedali ke společnému stolu. V létě stačil k obědu hrnek mléka a kus chleba. Mouky se tu spotřebovalo hodně. Co měsíc povoz odvážel obilí do mlýna a nemlelo se na nulku, jaká se prodávala v krámě. A šlo to všem k duhu. Pecén chleba stále ležel na stole. Kdo měl hlad, kdo šel na pole, ukrojil si, jak chtěl. Následujícího dne už tu čekal jiný bochník, a v sobotu se peklo, nejdříve chléb, potom

buchty na neděli. Ovšem dostali také žebráci a podělkáři.

Na podzim pojednou počal churavěti hospodář. Ještě o žních řídil všechnu práci, potom na pole posílal Kašpara, jenž se vrátil od vojska domů.

„Co to?“ starostlivě ptala se žena, delší čas pozorujíc muže. „Snad bys nechtěl stonati? Zajed si do města k doktorovi.“

„To přestane, nejspíše jsem se namohl o ječmenech. Dešť byl nad hlavou, příliš jsme pospíchali. Teď si odpočinu do mlácení.“

„Jenom aby to samo odešlo. Aspoň bych ti něco uvařila pro pocení,“ nabízela hospodyně.

Rolník odpíral, ale přece se potil pod peřinou, až se mu čelo zarosilo.

S počátku nepřikládáno nemoci té mnoho váhy. Na venkově mnohdy dosti vážnou nemoc přechodí. Lahoda se neukazoval na poli, marně sousedé ho čekali v hostinci, i z kostela musil před časem odejít, jak se mu udělalo špatně. Ještě že seděl nedaleko dveří, ale lidé si toho všimli a povídali o tom.

„Jest v poslední době přepadlý a nějak nohama plete. Kolik je mu asi roků?“

Hádáno a usouzeno, že nemá do šedesátky daleko. Ale ve Vlticích umírali lidé osmdesátiletí. Kovář, jenž se blížil k sedmdesátce, schoval si kožich na dobu, až prý bude starý.

Nikdo nemyslel, že by se to s Lahodou klono k nejhoršímu. Nad výminkářkou v sousedství lékař pronesl: Proti věku — není léku, a žena ta posud chodí do lesa na sušiny. Ze všeho

se vykřísala. Že byl slunný podzim, rolník vycházel ven a sedal před stavením. Odtud viděl, co se děje, o všechno se staral a na děti volal, co kdo má dělati. Aleš donesl mu z města láhev vína, Emilie doběhla do obchodu pro něco uzeného. Snášeli otci, co mohli.

Jenom každému jeho nemoc připadala dlouhou, rádi by ho opět viděli zdravého, aby se mezi dětmi otáčel. Už by snesli i jeho hubování, tu onu výčitku. Mrzelo je, že pouze vysedává, že často poléhává a za nepříznivého počasí ani ze stavení nevyjde.

V neočekávanou dobu oznámil kaplan Pavel, že se přijede podívat domů, aby mu byl poslán povoz na stanici. Rychle větrán pokojík ve štítě a dělán zde pořádek. To měla na starosti Emilie, která věděla, kam co patří, aby se bratrovy poklady nerozházely.

Pavel přijel, ale spolu přivezl z Nevořic lékaře. Prý se s ním setkal na cestě a vzal ho s sebou, aby tento nemocného prohlédl. Zkušený starší pán dlouho Lahodu proklepával, mnoho otázek dal a vážně se tvářil. Posléze vytrhl z bloku papír a psal recept do lékárny. Nařídil, co se má pacientu vařit, jaký nápoj mu předkládati, a když byl hotov, teprve počal důvěrně hovořit s Lahodou, s nímž se znal ze schůzí, v nichž oba bývali členy. Nestrašil nemocného, pravil, že ještě bude choditi, ale delší dobu si poleží. Rozloučiv se, vsedl do kočáru. Pavel ho vyprovázel a nyní teprve se vyslovil lékař, že je to s pacientem vážné, poněvadž má záduchu a slabé srdce.

Učiní, co bude v jeho moci. Na konec dodal: „Lékař léčí, Bůh uzdravuje.“

Nyní teprve domácí vítali Pavla, projevující radost z jeho příjezdu.

„Máme bramborové prázdniny,“ vysvětloval kaplan. „Vybírání bramborů musí se každý zúčastniti, také školní děti. Školy jsou prázdné. Učení v tuto dobu za mnoho nestojí.“

„U nás všechno sklizeno. Pohoda nám přála.“

„Jenom já nebyl přítomen, jako v minulých letech,“ postěžoval si hospodář.

„Stalo se tak bez vás. Taková statná rodina udělá kus pěkné práce. Lituji, že jsem nebyl přítomen, jako v minulých letech. To byl pro mne tělocvik.“

Když rozmluva Lahodu unavovala, Pavel se omluvil, že se jde podívat na své starožitnosti, znamení dal matce a oba se uchýlili do pokojíka ve štítě. Dole zůstala Emilie, ale nyní nezpívala, jak jindy měla v obyčeji. Aleš odešel ráno do školy. Kašpar se posud nevrátil z města s lékem.

Zatím co nemocný podřimoval, matka se synem seděli naproti sobě a radili se. Lahodová byla v šedesáti letech, pomalá, silná a posud plná života. Nyní starost měla a tváře jí pobledly. V noci málo spala, aby muži posloužila, když ostatní byli pohroužení v hluboký spánek.

Pavel sdělil, co mu řekl lékař, co se může každou chvíli čekat.

Matka se skloněnou hlavou naslouchala a obchvíli oči si utřela zástěrou.

„Už se mně nelíbilo o prázdninách, že tatínek

těžce oddychoval. Pozoroval jsem to o Stánině svatbě. Ale nenapadlo mne, že tak brzo se stav jeho tolik zhorší.“

„Vždycky tak zdravý a statný —“

„Přijde to najednou. Může ještě dlouho mezi námi pobýti, ale rád bych, aby za mé přítomnosti ještě udělal pořádnost s Bohem a sepsati dal poslední vůli. Bylo by to nejlépe.“

„Ale kdo mu to řekne, kdo ho na to připraví?“, ozvala se manželka.

„Sám se o to pokusím před svým odjezdem. Řeknu, že to bude pro uspokojení jeho i moje. Také oznámím, pro sebe že ničeho nechci, aby se to hned zaznamenalo.“

„To bys nemusil dělati. S tím, co ti připadne, můžeš potom naložit podle své vůle,“ mínila matka.

„Zavoláme obecního tajemníka z Nevořic, ten se v takových spisech vyzná. Zatím si vzpomeňte, čeho žádati budete za výměnek.“

Lahodová věděla, že tak býti musí, ale nebyla schopna na něco takového mysliti. Za chvíli byli voláni, otec se probudil a tázal se po Pavlovi. Přijal lék a trochu se mu ulehčilo. A pojednou sám vyslovil přání, že by rád udělal pořádnost.

„Měl jsem vlastně tak učiniti při svatbě Stánině, aby se pojednou všechno upravilo a rozdělilo. Brzo ožení se i Kašpar.“

„Myslím, že nepospíchá,“ pravil Pavel. „Ptal jsem se, ale posud prý nemá nevěstu.“

„K čemu by byl spěch. Nemá zmeškáno.“

Lahoda se přiznal, že už dávno má plán, jak chce všechno uspořádati. Kdyby se Kašpar zá-

hy neženil, hospodařila by matka, aby pořídila Emilii snadněji výbavu a mohla vynakládati na nejmladšího Aleše. Při nové hospodyně by to tak nešlo. „Doufám, že budete uspokojeni a mezi vámi nepovstanou rozepře. To by mne velice bolelo a na věčnosti přitěžovalo.“

Když dojel tajemník, aby sepsal poslední vůli, Pavel udělal návštěvu v Kacovicích na faře, aby připravil duchovního, že v brzkou zaopatří Lahodu. Pavel nechtěl býti přítomen jednání. Však to otec vyřídí se zkušeným úředníkem a s matkou. Rodiče snad dávno o tom rozmlouvali.

„Počkám, až pošlete povoz,“ sliboval farář, jenž ještě Pavla v obecné škole učil, celou osadu dobře znal a s každým cítil. „A není naděje na uzdravení?“

„Náš doktor nerad mluví jenom tak do větru,“ vece Pavel. „Na všechno musíme býti připraveni.“

„Ovšem, ovšem,“ přikyvoval hlavou farář v prostředních letech. „Letos mám vysoké číslo zaopatřených a málo zemřelých. Tak je to nejlépe.“

Pavel Lahoda vyličoval poměry v Jedlivě, kde musí až dvě hodiny cesty do dědin a samot pěšky a obyčejně spojuje zaopatřování nemocných s návštěvou školy. „Máme oba s panem farářem co dělati na rozsáhlé farnosti ve filiálních kostelích a při množství škol.“

Oba muži ještě hovořili, když před farou zastavil povoz.

„Náš Kašpar přijel. Odvezl asi tajemníka a hned se pustil sem,“ oznamoval Pavel.

Farář se hned chystal, došel do kostela a Lahoda zastupoval ministranta. Vzal tašku, zvonek do ruky a oba s obnaženými hlavami usedli do vozu.

„Jedou hospodáři Lahodovi s Pánem Bohem,“ volali na sebe lidé a na hlas zvonku se křížovali.

Po obecném zvyku z každého stavení ve Vlticích někdo se bral k Lahodovům, když se na staré zvonice rozhoupal zvonek. Ovšem nejvíce to byly ženské, které rychle na sebe hodily lepší šat. Některé vzaly s sebou i kojenátka.

I sousedé s obou stran se dostavili, ti přistoupili k loži a žádali Lahodu za odpuštění, jestli si něco nepříjemného kdy udělali.

Lidé zůstali v síni a nahlíželi otevřenými dveřmi dovnitř. Pavel ministroval. Emilie rozžala svíčky. Hospodyní přijaly ženy mezi sebe a všemožně utěšovaly. Hrobové ticho panovalo v tomto malém shromáždění, zatím co se nemocný zpovídal.

Místní farář dal znamení zvonkem a nejdříve vstoupil Pavel. Ostatní se polohlasem modlili. Lahodová štkala.

Když byl nemocný pomazán sv. olejem, lidé se rozcházelí a ve světnici zůstali jenom domácí. Farař usedl u postele a rozmlouval s Lahodou, s nímž se dobře znal a často se stýkal. Hovořilo se o nemoci, farář Lahodu utěšoval, že ještě bude choditi do Kacovic do kostela jako dříve.

„Nebude-li možno dojít, tedy mne tam odnesou,“ poznamenal rolník.

„K čemu mysliti hned na konec? Zotavíte se, teď se vám ulehčilo, syn vás zastane, a co na tom, když si v zimě nějaký den poležíte?“

Pavel odejel, nařídív, aby se mu telegrafovalo, kdyby se něco doma stalo. Tušil, že horalé asi už brambory vybrali a nyní čteněji děti budou školu navštěvovati. S otcem rozloučil se srdečně, ale slzy utřel teprve na dvoře. Před otcem počínal si statečně, a na něj posledně se usmál.

Na zimu více času bylo k návštěvám, a tak troušili se sousedé občas do Lahodova statku. Každého zastavila hospodyně na síni. „Prosím vás, abyste ve světnici nekouřil. Muž těžce dýchá a kouř nesnese.“

Sousedé vyndali dýmku z úst, vyklepali popel na prahu a tak vcházeli k nemocnému.

Některý se dlouho nezdržel, stýskalo se mu po kouření. Hovořili s nemocným, ptali se, jak se mu daří, radili, napomínali.

Lahoda více naslouchal, než se účastnil hovoru. Mnohdy usnul a návštěvníci se bavili ve spolek.

Dostavil se i Mareček z Nevořic, že by rád mluvil s pantátou. Byl to obchodník, všechno skoupil, nejraději obilí a dobytek, ale také půjčoval peníze na vysoké úroky.

„Dnes neuděláme obchod,“ odbývala žida Lahodová. „Nic není na prodej.“

„Nechci ani kupovati. Podlahy se mně prolamují pod obilím, chlév mám plný, ale chci

s hospodářem pojednati o nějakém dloužku.“

„Nyní není možné. Víte, že jest nemocen.“

„Tak to oznamuji vám, že váš manžel si u mne vypůjčoval, že v poslední době ani úroků neplatil.“

„Budte ubezpečen, že co je spravedlivého, bude vám zapláceno,“ řekla Lahodová.

„Po případě bych si poslal pro pár mladých volů,“ navrhoval Mareček, zkoumavě pošilhávaje na selku.

„Teď to nejde. Bez vůle manželovy k ničemu se nepodvolím,“ stála na svém selka.

„Mohla byste mně podepsati směnku,“ řekl žid, sahaje do náprsní kapsy.

„Musíte počkati, jak to dopadne. Teď pospíchám po hospodářství.“

Nerad odcházel obchodník s nepořízenou. Tušil, že tady dříve nebo později nastane obrat a měl starost.

Lahodová se muži nezmínila o návštěvě Marečkově, nechtěla ho znepokojovati. Tušila, že tam něco vážne, ale nevěděla, mnoho-li je toho. Předvídala, že i jinde je dloužek mimo to, co je vloženo do knih. Čekala, že na svátky přijede Pavel a s ním o všem pojedná. Ale Pavel jenom psal, že ku své lítosti nemůže přijeti, poněvadž jeho farář poněkud churaví. Smutné byly vánoce u Lahodů. O prostředním svátku přijela se podívat na otce Stanislava se svým mužem, zdrželi se hodinu a zase pospíchali domů. Emilie ani nebyla na divadle, jež ochotníci pořádali a student Aleš navštívil v sousední obci kolegu a

zdržel se do večera. Smutno bylo na statku, kde jindy panovalo veselí.

Nemocnému věnována veškerá péče. Čeho si přál, co lékař poručil, všechno bylo splněno. Donášeno mu z Nevořic silné víno, počet drůbeže na dvoře hodně ztenčen, vydatná strava nemocnému dávána.

I ze sousedství mu donášeno, mlynář poslal občas rybu, nájemce honitby zajíce, sadař pěkná jablka. Bylo obvyčejem, že nikdo nepřicházel na návštěvu bez dárku.

Ale žádný důkaz lásky, ale ani nejpečlivější obsluha nezadržela smrt, která se dostavila koncem února, když zima poněkud polevila.

Když zavzněl odpoledne zvonek ve Vlticích, každý věděl, komu se zvoní a všichni přáli zemřelému lehkého odpočinutí.

Nejdříve telegrafováno Pavlovi do Jedliny s oznámením úmrtí a dne pohřbu.

Kašpar objednal pohřeb v Kacovicích, kde posud se vinul hřbitov kolem kostela a kde Lahodovi měli svoje místo nedaleko misionářského kříže. Tady pod smutečním jasanem leželi rodiče Lahodovi a dvě děti, které zemřely v útlém věku. Nápis už zčernal a zahrádka ze železných prutů se ohýbala. Opírali se o ni junáci, kteří o sobě tvrdili, že se už nemohou do kostela dostat. Ale nebyla to pravda.

Pavel se chystal, že dá pomník očistiti, nápis vyzlatiti, hradbičku do pořádku, teď však bylo všechno rozváleno a rozkopáno, aby ustláno bylo hospodáři do chladné země.

III.

Po slavném pohřbu rolníka Stanislava Lahody shromáždila se rodina ve statku, aby poobědvala a vyslechla poslední vůli nebožtíkovu. S tímto se čekalo, až se rozejdou vzdálenější přátelé, kteří byli také pozváni k obědu. Ti tušili, že se tu bude ještě o něčem důležitém jednat, a nechtěli přerušit. Také viděli, že se nebude sedět při pivě jako o pouti, pivo se nosilo pouze ve sklenicích z hostince a nestál soudek jako jindy v černé komoře.

Popovídali si o zesnulém, pochválili, že měl pěkný pohřeb, že farář tklivě mluvil nad hrobem svého přítele. A už zapřahali, aby se dostali záhy do svého domova. Lidé domácí se obědu nezúčastnili. Ještě se ohlíželi po nějaké památce. Že nebudou dědit, věděli určitě. Jsou tu děti s matkou. Aspoň maličkost chtěli a té se jim dostalo. Jeden se spokojil s holí, druhý s dýmkou, jiný obdržel břitvu a kterýsi bratranec zastrčil do kapsy kravatu. Aspoň něco.

Nikdo nebyl zdržován, každému poděkováno za účast, ženám vtlačen do ruky v papíru kus bábovky, aby něco přinesly domů dětem.

Kašpar za posledním přítelem zavíral vrata. Byl tu pouze zeť Samek se ženou, ten má dosti času, a kaplan Pavel, který chtěl odjetí až ráno, kdy bude mít lepší spojení.

Rodina byla shromážděna ve velké světnici. Emilie uklízela se stolu po hostech, Aleš přerovnával svoje knihy na malém stolku, vybíraje, co si vezme ráno do školy. Stanislava tiše roz-

mlouvala s mužem, vdova podpírala rukou hlavu, Kašpar přiložil do kamen a Pavel přecházel po podlaze. Bylo znáti, že se tu k něčemu důležitému chystá, že cosi jako by viselo ve vzduchu.

První ujal se slova Pavel. Přistoupiv ke stolku, vytáhl zásuvku a vyndal svazek spisů. Zde měl Lahoda důležité listiny.

„Nedávno pochovali jsme drahého otce,“ ujal se vážně slova, „teď abychom seznali jeho poslední pořízení. Jsme posud všichni zde, zítra už by tak nebylo.“

Přítomní souhlasili. Kašpar už do poslední vůle otcovy nahlédl, ale ostatní nebyli s ní obeznámeni. Mladší se nestarali.

Samek přistoupil blíže ke stolu, u něhož Pavel stál, drže papír v ruce. Jenom Kašpar stále něco šukal u kamen, jako by nejevil zájem a přece na něm nejvíce záleželo.

Pavel už počal čísti, že Stanislav Lahoda odporučí duši Bohu, že si přeje prostý křesťanský pohřeb a žádá, aby jeho děti upravily protější zvoničku za malou kapli, zasvěcenou sv. Václavu, vévodovi a patronu českému. Sousedi že snad pomohou, jak se o tom už zmiňovali.

O tom přání Lahodovy děti už dávno věděly. Hospodář o tom nejednou mluvil.

Nikdo ničeho nenamítal. Zvonička skutečně nebyla malé návsi okrasou a potřebovala důkladné opravy. Mnohý vůz o ni zavadil a omítku srazil na kámen. Ani se nezavírala, chatrné dveře byly vnitř opřeny o zeď. Na velikém kameně na prahu sedávali výminkáři, aby si pohovořili, pocestní, aby si odpočinuli, sítáři, dráteníci, bru-

siči, kteří tu na chvíli provozovali řemeslo.

Pavel četl dále odstavec, v němž ustanoven dědicem a nástupcem statku syn Kašpar, jemuž na srdce kladeno, aby toto dědictví udržoval, řádně spravoval, aby stráň nad dědinou zalesňoval. Také měl za povinnost horní světnici zachovati v tom stavu, v jakém jest posud, leč že by stavěl. Tu pak rovněž jeden pokoj určí k tomu, aby v něm Pavel dle libosti své sbírky mohl si uložit a v něm za svého pobytu v rodišti bydlil.

„Na co pamatoval,“ poznamenal Pavel.

Starobylá vrata aby zachoval, a kdyby už nemohla stát před statkem, aby byla na vhodném místě při stěně uložena.

Následoval výměnek pro vdovu, jedna světnice dávno k tomu určena, čtvrtletní sypání obilí, mléko, máslo, palivo, roční přilepšení na penězích, vypravení pohřbu.

Při čtení Lahodová hlasitě zavzdychla. Vzpomněla, že nyní bude vdovou, výměnkářkou, až se Kašpar statku ujme.

Prvním podílníkem byl kaplan Pavel, nejstarší ze synů, jemuž otec odkázal 2000 K*) jako upomínku na domov. Obdarovaný při čtení mávnul rukou na znamení, že si peněz nepřeje.

Následovaly dcery, provdaná Stanislava a svobodná Emilie. Každé otec ustanovil podíl 20 tisíc K. Při tom postoupil Kašpar a chtěl promluvit. Bratr ho zadržel, že by rád dočetl do konce. Aleš měl nádále studovati na útraty statku a potom přijme také jenom 2000 K.

Tu se už nedal Kašpar zdržeti a řekl prudce:

*) Uvedeno v předválečné měně.

„Kdo zaplatí dluhy, kdo?“

„Je zde o nich zmínka. Má je převzít na sebe dědic statku. Výše neuvedena.“

„Ale já ji znám přibližně. V knihách vtěleno 12.000 K a jinde se dluhuje také několik stovek. Když bych měl všechny podíly a dluhy platit, tu bych vlastně sám nedostal ničeho a lépe by bylo, abych si takový statek jinde koupil.“

„Myslím, že tato usedlost za tolik stojí,“ ozval se švagr Samek.

„Když se ti to tak zdá, vezmi si jej a mně dej podíl, jako mají sestry.“

„Nejsem jmenován dědicem.“

„A já za těchto podmínek jím nebudu. Otec statek přeceňoval, o všech dluzích snad v poslední chvíli ani nevěděl.“

Toto rozhodnutí všechny překvapilo. Byli se svými podíly spokojeni, zvláště zeť Samek v duchu si pochvaloval, neboť něco předem dostal do hospodářství, o čemž doufal, že mu to nebude odečteno. Teď však Kašpar udělal přes naděje jeho pojednou čáru. Proto se rozhněval a čelo zakabonil.

Mladším členům rodiny bylo to celkem lhostejné, věděli, že jím nebude ukřivděno.

„Když by bratr stál na svém, byla by otcova poslední vůle neplatnou,“ řekl Pavel, položiv prst na listinu.

„K tomu snad přece nedojde,“ ozval se Samek. „Vůli zemřelých nutno plnit.“

Jeho napomenutí nepřikládáno mnoho váhy, neboť se vědělo, že je lakomcem a příliš na penězích lpí.

„Nejlépe by bylo, kdyby maminka dále hospodařila,“ mínil Pavel, „ale takovou starost na ni nemůžeme vložit. Přihlásí se věřitelé, děti záhy žádají budou odkazy, Kašpar dlouho nezůstane svoboden.“

Nikdo nedával rady, aby se vybědlo z nemilého postavení.

„Nesrovnáme-li se v dobrotě, ujme se toho soud a po případě statek prodá. Co se strží, bude rozděleno,“ vyličoval nejstarší syn.

„To by nebylo hezké,“ ozvala se Stanislava, „otec tolik na statku lpěl.“

„A matka jako výměnkářka by se dostala mezi cizí lidi,“ připomínala Emilie.

Opět hodnou chvíli bylo ticho ve světnici.

„Nezbývá nic jiného než snížit podíly dle hodnoty statku. Já se vzdávám odkázaných mně dvou tisíc ve prospěch bratra Aleše, aby mohl dostudovati.“

„Děkuji ti, milý bratře,“ řekl student.

„I já jsem spokojena s tím, co dostanu,“ svolovala Emilie.

„Ať jsou podíly dle znění poslední vůle,“ stál na svém zeť Samek, mrkaje na ženu, aby nesvolovala.

„Když nebudeme všichni souhlasiti, jednání se rozbije,“ předpovídal Pavel.

„Tedy také svoluji,“ ozvala se Stanislava, nedbajíc varování mužova.

„Ovšem, musíme se přece obrátiti k soudu, aby dal svolení, Aleš není posud svéprávný. Také bychom musili platiti taxy z ceny, které statek nemá. Doufám, že soud k našemu ujednání při-

stoupí. Nejdříve bude nutno seznati výši dluhů.“

„Mareček z Nevořic už se hlásil,“ pravila Lahodová. „Ještě za živobytí mužova.“

„Jenom aby tento nebo jiný nechtěl těžiti ze smrti otcovy.“

„O to se postarám,“ hlásil Samek, „a nedám více, než bude spravedlivé.“

Ještě Lahodová oznamovala, aby se její výměnek snížil, že se s menšími dávkami spokojí.

„To zůstane, jak je psáno. Sleviti můžete vždycky, a pak vždyť vám někdy s Alešem přijdeme na krk a musíte nás živiti,“ s úsměvem řekl Pavel.

Kašpar ujišťoval, že dům jeho bude vždy pro bratry otevřen.

„A ještě něco,“ vzpomněl Pavel, „úrok z těch dluhů ti zaplatím, abys nebyl tak tísněn. Uplat, co budeš moci. Jenom hled' udržeti tento náš rodný krov v pořádku. Moudře se ožeň, abys něco vyženil. Spěchati nemusíš, zatím ti všechno povede matka s Emilií. Tak vám děkuji za ústupnost, a švagra Samka žádám, aby urovnal ony dluhy. Tím jsme vlastně skončili onu důležitou věc, která se našeho rodu týká a statek udrží.“

Pavel ještě za svého pobytu ve Vlticích dojel k soudu, kde odevzdal poslední vůli a oznámil, na čem se ujednali. Zde nad tím vrtěli hlavami, nejraději by všechno provedli, jak to bylo psáno, nejvíce jim běželo o nezletilého Aleše, ale musili uznati, že bylo správně jednáno, když Lahoda statek přecenil a dědic za podíly a dluhy

jej vzítí nechtěl. Bude se dále jednati dle zákona, aby záležitost byla srovnána.

Vešlo ve známost, co se událo po Lahodově pohřbu. Sousedé uznávali, že byl skutečně statek přeceněn, že jej Kašpar v tom způsobu nemohl vzítí. Chválena šlechetnost Pavlova a kdo měl co u Lahody k požadování, hlásil se, aby mu bylo zaplaceno. Odkázán byl na Samka a tu se uvažovalo, je-li onen dluh správný, když nebyl řádnou listinou doložen.

A měl Samek úlohu nemalou, i nemilou. Přiběhl Mareček, předložil směnky, Lahodou podepsané, ty uznal rázný muž, a co mluvil obchodník o jiných půjčkách, nenapsaných, bylo odmítáno. Mareček běžel k soudu, ale nepochodil. Zde ho dobře znali z jiných podobných případů.

Hlásil se rezník, že má dostati dobytče, které už dříve zaplatil, když Lahoda peněz potřeboval, než ani ten nepochodil.

„A že jste se tak dlouho nehlásil za nemoci Lahodovy,“ namítal Samek.

„Nechtěl jsem obtěžovati churavého.“

Ani tomu nebylo uvěřeno. Jiní, vidouce různé odbývání, ani se nepřihlašovali. Pouze v hostinci dluh uznán a zaplacen. Posléze byl pokoj a výše dluhů poznána. Dobře Kašpar předvídal, mnoho-li toho bude. Všichni dědicové voláni k soudu. Pavel poslal písemný odstup svého podílu.

„A co bude s druhým odstavcem poslední vůle?“ řekl rada. „Zesnulý pronesl přání, aby jeho dědicové postavili místo zvonice na návsi kapličku.“

Na to zapomněli při jiných starostech.

„Ovšem je to pouhé přání —“.

„Nyní nelze je splnit,“ za všechny odpovídal Samek. „Podíly o polovinu se zmenšily, vyskytlo se více dluhů, než jsme mysleli.“

„Jenom to připomínám a na vědomí uvádím,“ řekl úředník.

Na statku u Lahodů se hospodařilo jako dříve. Nyní obyvatelé jeho znali cenu a dle toho se řídili. Hospodařila zatím matka a hleděla uplatiti menší dluhy. Aleš docházel do ústavu, Emilie se učila šíti, ale všichni pracovali při hospodářství. I student se chápal a pomáhal. Domácí hleděli hodně sami udělati, aby nemusili vydávat peníze.

Lahodovi nestavěn nový pomník, jenom jeho jméno připsáno na kovovou desku a hrob pěkně upraven. Co neděli ozývalo se jeho jméno mezi přímluvami. Vdova někdy i všedního dne šla do kostela a neopomenula spoluzajít k hrobu svého muže.

Nikdo nevzpomínal nějak s neúctou zemřelého, žádný z domácích nepřipomenul, že snad špatně hospodařil, že nad stav vystupoval. Ani mu nevyčítali, že statek přeceňoval, že měl více šetřiti a podobně. S úctou mluvili o svém otci, zastali se ho, když někdo neslušně se zmínil a narážel na vysoké jím učiněné podíly.

„Tak nyní jsem hotov,“ odlehčil si Samek, „teď dají pokoj. Ani jsem si nemyslel, že jsou někteří lidé takoví upíři. Už je to urovnáno. Ale ty hodinky po nebožtíkovi byste mně měli dáti za tu námahu.“

Lahodová sáhla do stolku a podala zefovi stříbrné hodinky. „Ať jich dlouho užiješ,“ dodala s úsměvem.

IV.

„Jenom opatrně!“ napomínal švagr Kašpara, když tento s některou dívkou počal důvěrně hovořiti. „Pamatuj na výplaty, na všechno, co na statku vázne.“

„Posud jsem se žádné nezavázal,“ odpovídal dosti praktický junák, jenž svoji prozíravost už při čtení poslední vůle otcovy ukázal. „Ale půjde to těžce.“

„Pomohu ti hledati,“ sliboval švagr, pamatuje spolu na sebe, aby brzo ke svým penězům přišel a za ně kus pole přikoupiti mohl. Snažil se svoji živnost brzo povýšiti za statek.

Samek skutečně hledal a se doptával, občas u Lahodů se zastavil a se vytasil s nějakou peněžitou nevěstou, která by si snad Kašpara vzala. Ale někdy hned matka návrh zamítla.

„Letitou si Kašpar nevezme. Kdo ví, proč se dávno nevdala. V tom vězí háček. Má-li peníze, je-li k světu, jistě by ženicha našla.“

A jindy nabízel Samek vdovu s dvěma malými dětmi. Tato prý má peníze svoje a spravuje podíly svých dětí do jejich plnoletí.

„Dorostou a mně by dluh vzrostl. Vdovu nechci,“ odpíral junák.

„Pak nevím,“ počal se hněvati švagr. „Jsi příliš vybíravý.“

„Časem se něco naskytne, zatím není na-

spěch,“ mýnil Kašpar. „Vždyť posud ani doba smutku neminula a lidé nepoznali, jak umím hospodařiti, když jsem se na vlastní nohy postavil.“

Takové jednání rozumní lidé Kašparovi schvalovali, ale byli i takoví, kteří by jej rádi dostali do svých tenat, domnívajíce se, že se jako samostatný horem pádem do sňatku požene a dívku s menším přínosem si zvolí. O placení se nestarali, jenom když by se na statku usadili. Ale Kašpar se nehnal a nastraženým léčkám dovedl čeliti. Bděla nad ním matka, občas nenápadně mu představujíc, aby se měl na pozoru. Za vzor mu dávala sestru Stanislavu, která dobře volila.

„Toho lakomého Samka?“ pohodil hlavou Kašpar. „Pravda, dobrý hospodář, ale pro korunu by si dal koleno vrtati.“

Lahodová pokynula. Byl takový zeť, ale měl. Zde se nerozhazovalo, ale taková šetrnost tady nepanovala. U Samků křtili malého Pavla, otec žádal švagra kaplana, aby dítě pokřtil a jemu svoje jméno dal. Tento poslal dárek do vínku, ale omluvil se, že nemůže přijeti a že ho Kašpar zastane. Tak se stalo. Syn s matkou byli na křtinách, ale brzo se z Jedliny vrátili. Hostina byla zcela skromná a dlouho netrvala. Stanislava slepici a kuřata, která matka darem přivezla, pustila na dvoře do houfu. Prý jich právě potřebovala.

„Kde se ta šetrnost v dceři vzala?“ uvažovala Lahodová cestou k domovu.

„To ji už tak manžel vycvičil,“ usmál se Kašpar, který řídil potah.

„Všeho moc škodí,“ dodala Lahodová a uvažovala o svých dětech, jež milovala a jimž všechno dobré přála. Už měla s nimi starosti, ale všechno chtěla v jejich prospěch podniknouti. Ani si nevšimla, že u vsi mihla se před povozem dívka, která se chtěla dostat mezi zahrady zde zastíněné mohutnými ořechovými kmeny.

„Toť naše Emilie,“ řekl kočí, jenž i ve tmě sestru poznal.

„Emilie?“ podivila se matka. „Co tu děláš na konci vesnice a sama?“ pravila matka.

„Nejspíše nám šla naproti,“ zubil se Kašpar a na dívku zavolal: „Nechceš si sednouti?“

„Na ten kousek cesty?“ opáčila dívka mrzutým hlasem. „Jenom jedte, přijdu za vámi.“

Brala se za vozem dosti rychle, aby stačila. Kašpar pobídnul koně, ale zdržel se u vrat, která byla zavřena. Nikdo neotevíral, ani Aleš se neukázal. Kašpar seskočil a už se potkal se sestrou.

„To jste to nějak brzo odbyli,“ divila se Emilie, podávajíc matce ruku, aby mohla seskočiti.

„Jako u chudých lidí,“ nadhodil bratr.

Lahodová dceři dala výsluhu a seskočivši, otázala se: „Je všechno v pořádku?“

„Uklizeno, nakrmeno, podojeno. Večeři jsem nechystala, neboť jsem se nadála, že ji pošle Stáňa.“

Kašpar se hlasitě zasmál.

„Uvaříme kávu, kus buchty vezu. Kde jest Aleš? Neučí se?“

„Asi před hodinou odešel mezi kamarády, byli tu pro něj,“ omlouvala Emilie bratra.

„Necháte stavení prázdné a rozběhnete se,“ vyčítala hospodyně.

„Byl tu pasák Pepík a hrál si se psem. Před malou chvílí se odebral domů.“

Vešli do světnice, Emilie rozsvítila lampu a lucernu. Tuto zanesla bratrovi do chléva.

„Stále musíš s tím Čihákem se bavit,“ zahuboval Kašpar. „Kdyby to věděla maminka.“

„A proč ne? Vezme si mne rolník nebo mlynář s těmi několika stovkami?“ bránila se Emilie, dávajíc lucernu ve stáji na hák.

„Ani obývání nemá, do podruží byste se stěhovali,“ pokračoval Kašpar.

„Inu, já nezdědím statek o tolika světnicích a střechách.“

„Aspoň kdyby měl chalupu a řemeslo zavedené, a to posud tovaryší.“

„Chléb s pole i ze řemesla.“

„Nevím, jak dopadneš. Připomínám ti to, dokud čas. Máš přece také rozum.“

Emilie nemile dotčena odběhla přes dvůr. Pes se k ní lísal, nevšimla si ho, na síni kočka se o ni otírala, neviděla toho. Hučela jí v hlavě slova bratrova. A co, až se dozví švagr Šamek, že se schází a baví s krejčovským dělníkem, který před lety se do Vltic na cestách dostal, zde uvíznul u starého mistra Charváta a jemu dílnu řídil svědomitě a dovedně.

Martinu Čihákovi nemohl nikdo vytýkati, že by se špatně choval, že by někomu ublížil. — U Charváta bydlil a se stravoval, v neděli do kostela chodil a odpoledne do přírody se uchýlil, neboť ji miloval, rád v lese prodléval, na mezi

sedal a se kolem rozhlížel. Chtěl si vynahraditi, že celý týden v dílně nad rozličnými látkami se skláněl, šil a žehlil.

Junáci, kteří se den co den v polích lopotili, nemohli pochopiti přichylnost Čihákovu k přírodě, rádi by ho mezi sebou měli v hostinci, u kuželek nebo před kolářem na dřevech, kde se ve volné chvíli bavili. Martin se jim nevyhýbal, ale v létě i zimě po obědě v neděli vycházel po zahradě do polí, kde se srdce jeho rozjásalo, kde ho všechno zajímalo. Tady volněji vydechnul.

Hajný podezříval s počátku, že tento častý návštěvník lesa má špatné úmysly, stopoval ho tajně, ale brzo se přesvědčil, že mladý krejčí neobmýšlí ničeho zlého, nechce klásti oka do houštin a nenese pod kabátem pušku. Stanuv opodál potoka, kde se zvěř napájela, hleděl hodnou chvíli na ni a potom tiše odešel. Shýbnul se pro jahodu, pro borůvku, ale nelámal větví, neškodil. Pochodil po stezkách a vracel se zase do Vltic.

„Milovník lesních samot,“ usoudil obezřetný hajný a junáka si nevšímal.

Kdyby mistr Charvát měl svobodnou dceru, jistě by hleděl, aby si vzala jeho dělníka a společníka Martina, tak ho měl rád a na něj v řemesle spoléhal. Kdykoliv někdo za ním zavítal, každého ochotně přijal a hostil.

„Jenom mně ho neodvádějte, bez něho bych ničeho nesvedl, nyní, když móda celý svět zachvacuje,“ říkal Charvát, sám jsa posud ze staré školy krejčovské, která teď nedostačovala.

Každý dle návštěvníků seznával, že Martin

z pořádné, ale chudé rodiny pochází. Nikdo však na něm ničeho nežádal, pro nějaký dar se nezastavoval. Charvát aspoň jim navázal do uzlíku čerstvého nebo sušeného ovoce.

Málokdo také věděl ve Vlticích, že Čihák stojí o Lahodovu Emílii. Kdyby to byl rolník slyšel, rázem by udělal konec, neboť dceru zase jenom do rolnického stavu chystal a ve statku někde usaditi chtěl. Chasa něco tušila, také Kašpar zvěděl o známosti mladší sestry. I on jako otec její jiného by jí ženicha hledal. Proto mnohdy Emílii napomenul, doufaje, že ještě vzdá se svého úmyslu. Matce o ničem se nezmiňoval, aby ji nepobouřil.

Lahodovi povečeřeli, hospodyně mladším dětem sdělovala, jaké byly křtiny, že malý Pavel ani nezaplakal, pan farář jak vlídně ke všem se choval a se dotazoval, kdy se jejich kaplan s těch hor vrátí do kraje, kde jest přece lépe mezi Čechy, chůze do škol pohodlnější a fary výnosnější.

„Dlouho tady nebyl,“ vzpomněla, „od smrti otcovy. Jak to utíká, jako voda!“

V duchu počítala, kolik neděl a měsíců uplynulo od oné katastrofy, která rodinu zachvátila. Tušila, proč nejede, má daleko, jest zaneprázdněn v duchovní správě a ve školách.

„O prázdninách jistě se k nám podívá. Musíme se vynasnažiti, aby všechno bylo v pořádku a mohl nás pochváliti. Někdy se podíváš nahoru do pokojíku a utřeš prach,“ nařizovala dceři.

„Novou sečku bychom měli koupiti,“ navrhoval Kašpar, což bylo dávným jeho přáním.

„Spočítáme peníze, zdali bychom ji mohli hotově zaplatiti,“ mínila matka. „U Samků v Jedlině posud sekají kosami.“

„Což tam, to by musil stroj býti z poloviny zdarma, aby si jej Samek pořídil. A uvidíte, že zde pro něj hned bude, abychom mu jej půjčili.“

„Dluh nesmíme dělati a dobrotu Pavlovu zneužívat. Už platí úroky správně z toho, co máme vydluženo ze záložny.“

Lahodovi všechny dluhy uvedli na záložnu, aby se daly lépe spláceti. Když Kašpar v půli léta mluvil s účetním, tento mu sděloval, že obdržel na úroky obnos poštou. Snadno se domyslí, kdo to vyrovnal. Pavel nezapomněl na svůj slib. Chce, aby se udržel statek, aby se plnila opravená poslední vůle otcova. Šetřilo se, zbytečně nic nevydáváno, každá věc dříve opravena, než novou nahrazena.

Lahodová měla starost, kam by se uchýlila, kdyby se Kašpar oženil a ona se měla stěhovati na výměnek. Do světničky ve štítě jíti nechtěla, že by jí později vadilo stárí v chůzi po schodech a že se snažila zde všechno udržeti v pořádku pro Pavla. Také by ráda pro Aleše upravila pokojné místo, kde by se mohl nerušeně učit. Ve velké světnici se stále hovořilo, sem přicházeli hosté ze sousedství, překupníci, druhové Kašparovi, kamarádky Emilčiny, ti všichni neměli ohledu ke studentovi, který u stolu pracoval úkoly, četl v učebnicích, psal, počítal.

Pasák se dal do hvízdání, soused Patůček, sedě na dlouhé lavici, vykuřoval a vykládal „lon-

ské bloumy“, jak říkala hospodyně. Byl-li upomenut, aby se mírnil vzhledem k Alešovi, jenž si uši zacpával, mluvka se jenom ušklíbnul.

„Ten má dobrou hlavu a všemu se hned ve škole naučí, toho se naše klábosení nedotkne.“

Neustál-li, domácí opustili světnici a tu Patůček přistoupiv ke stolu, začal mluvit na studenta.

„Kdy budeme se studiem hotovi, kdy?“

„Čím více budete mne, sousede, vytrhovati, tím déle moje učení potrvá,“ řekl Aleš.

„Ale mlč,“ usmál se Patůček.

Aleš sebral knihu a odešel také ven.

Soused pochopil, pohuboval a odebral se domů. Na dlouho se neurazil, na příští den zlobil zase.

Nebyl sám, proto matka myslela na svoji výměniční světnici, do níž by se zatím Aleš uchýlil se svými knihami a sešity.

V příhodné chvíli zmínila se Kašparovi, že by bylo záhodno do pořádku dáti komoru, která měla vlastní vchod, bokem ke statku přiléhala a jistě později byla přistavěna. Nyní sloužila za skladiště posud užívaných i odložených věcí, měla dvě okna, dveře na pavláčku. Často se tu hledalo a přehazovalo, co mělo opět posloužit.

„Bude to můj výměnek,“ vysvětlovala Lahodová, když se syn divil žádosti její.

„A nač pomýšleti už na stěhování? Vždyť se posud nežením. A také byste mohla u nás ve světnici bydleti,“ vysvětloval Kašpar.

„Kdo ví, dělalo-li by to dobrotu. Nyní je tro-

chu času, mohla by se komora upravit, zatím by se v ní Aleš nerušeně učil.“

Budoucí hospodář pochopil, že vlastně o tohoto běží, a už neodmlouval, zavolal zedníka, do kouta postavil železná kamínka, Emilie umyla okna a Kašpar sám vyměnil sešlapaný práh a vyspravil prohnílou podlahu. Věci odneseny na půdu, pod kolnu a ponechán zde pouze nábytek, který také prošel rukou truhlářovou. Ihned tu bylo veseleji, když i na stěnu pověšeny byly obrazy a do oken postaveny kořenáče s květinami.

Emilie se hlásila, že by tady líhala, Aleš si osoboval práva bydlení, každý zde rád prodléval. Komora se všeobecně líbila, světnici starý název zůstal a Aleš se do komory odstěhoval.

Soused Patůček by se rád za ním odebral, ale našel dveře zavřené. Poněkud se urazil a zahuboval: „Pavel byl také studentem, ale o mnoho vlídnějším.“

Lahodová posud hospodařila, ale přece už pamatovala na výměnek. Věděla, že nyní snadno všechno pořídí bez překážky, později že by to snad nešlo. Také sem přestěhovala ten onen kus nábytku, odnesla svoje šaty nedělní a co měla pro Emilii: peřiny i výbavu. Na okna dala udělati okenice, aby majetek chráněn byl před zloději.

Ve volné chvíli uchýlila se na komoru, zde šila nebo četla, uvažovala, probírala se v Pavlových dopisech, které se po čtení neničily, ale kladly do stolku. To byl její milý odpočinek. Naběhala se za celý týden, ráda tady ztrávila nedělní od-

poledne. Těšila se, až se v toto ústraní zcela odstěhuje, aby trávila léta stáří spokojeně, než se odebere za manželem do Kacovic, aby tam spala dlouhý sen po boku svého muže.

Tak se zamýšlela, že ustala čísti, tak zatěkal zrak její oknem do zahrady a výše k modrému nebi. A byla by v tom milém stavu potrvála dlouho, kdyby venku nezaštěkal pes a hlas ten jí nepřipamatoval povinností, které jí nadcházejí s uklidem a přípravou jídla pro hladové děti.

V.

U Lahodů na statku občas se zastavil překupník z Nevořic, který sháněl řezníkům dobytek na jatky i do Prahy. Petuda obyčejně vyšel v pondělí, máje v zimě v létě na krku kostkovaný šátek a nějakou desítku v tobolce na závdavek. Ostatní doplácel, když v pátek dobytče odváděl. Na svůj vrub kupoval kozy, kůzlata, slepice, což v městě prodával.

Den co den brousil po celém okolí, v hostincích pil, a vyzvídal, co by bylo na prodej, pozdě večer vracel se domů už poněkud podroušený.

Na těch cestách zvěděl mnoho, vyřizoval vzkazy, nosil pozvání a také — dohazoval nevěsty. Věděl, jak je která bohatá, jakou má výbavu, znaleckým pohledem ji okouknul a hned osnoval plány. Jako nevěsty, tak měl v zásobě ženichy, kteří se i pod jeho ochranu utíkali. Jiným se nabízel sám, žádaje ovšem slušnou odměnu, třeba nebyla tato stanovena určitými procenty.

Také zpozoroval, že by se dalo něco u Laho-

dů vydělali. Kašpar už byl hospodářem a Emilie jako růže květ. Dříve staral se o junáka. Věděl, že musí hodně vyženiti, že je tu potřebí peněz na výplaty. Ještě že Kašpar byl hezký muž, dobré pověsti beze všech závazků. Na takové vlastnosti se dá něco chytiti. Dalo mu práce, než vhodnou nevěstu vyhledal, musil zajíti za svůj okrsek, kde měl konkurenta, s nímž se náhodou potkal.

„Ať mně tady nepytláčíš!“ napomínal tento, domnívaje se, že zde hledá vhodný kus na jatky!

„Buď bez starosti! Běží mně o bohatou nevěstu,“ vysvětloval Petuda.

„To je něco jiného, v tom oboru nepracuji. Hledáš hodně zámožnou? Zafukej ve mlýně u Koseků, tam mají dvě a každá dostane hodně tisíc. Pan otec nashromáždil z malých mírek velké poklady. A pro koho hledáš?“

„Pro Kašpara Lahodu, rolníka ve Vlticích.“

„To by šlo. Zním junáka, ale nevěsta by byla o něco starší. Peníze to vyrovnají.“

Dohazovači se rozešli a Petuda počal v tom směru pracovati. Navštívil mlýn, viděl Kosekovy dcery, vyptal se v hostinci na jejich věna a pospíchal rovně k Lahodovým. Kašpara zastihnul na dvoře a hned oznamoval, že by věděl pro něj o výborné partii. Junák ho neodmítl, ale vyslechnul celou chvalořeč.

„A hodila by se ona dívka do hospodářství?“

„Jak by ne! U mlýna jest pole, pan otec jest spolu jako rolníkem a dcery přidržuje k práci. Chceš-li, zavedu tě tam v neděli.“

Kašpar chvíli váhal, potom přisvědčil. Matce

se zmínil, když byl už takřka připraven na cestu. Lahodová se zarazila. Domnívala se, že syn si vybere domácí nebo z okolí že mu některou Samek vyhledá, a nyní slyší, že Kašpar chce zajít až do mlýna na velké vodě, dobré tři hodiny vzdáleného. No, podívat se může, snad tam půjde po prvé a naposledy a uchýlí se potom k domácí dobře známé a přímo čekající.

Lahodová čekala dychtivě, až se Kašpar vrátí, celý dům ponořen byl ve spánek, matka bděla, netrpělivě naslouchajíc, až syn zafuká. V duchu se modlila, aby to dobře dopadlo. Na nové hospodyně mnoho bude záležitosti, aby tu panovala spokojenost.

Už hodiny ukazovaly devět, když se ozval pes, vyštěknul, ale hned zase utichl. Nato fukal Kašpar na okno. Matka ho poznala, ale přece z opatrnosti otevřela vyhlídku. Potom otevřela dům. Synovi na očích poznala, že se vrací spokojen. Odmítl večeri, prý není hladov, sundal kabát a usednuv řekl: „Je to trochu daleko.“

„Proč sis nevzal koně?“ upomínala matka.

„Ano, mám příště přijeti na koni,“ poněkud s úsměvem pravil Kašpar.

„No, a jak?“ vyzvídala matka, usednuvši na-proti a spravivši světlo v lampě.

„Pěkný mlýn a statek zároveň, veliká zahrada, rybník, na hrázi mohutné stromy, v náhonu ryby.“

„A jak ona, nevěsta?“

„Mají dcery dvě: Kláru a Boženu. Starší by vydali někam na statek, mladší dostane mlýn. Synů nemají. Mlynář je dosud čilý, má stárka

a čeledína, mlynářka vypadá trochu churavá, domácnost vede Božena s jednou služkou.“

„A co ta starší, ona Klára?“

„Šije pro celý dům, chodí na pole, pomáhá vésti hospodářství, všechno zapisuje, s otcem počítá, vydává.“

Kašpar vyličoval, co ve mlýně viděl, z čeho se dalo souditi na bohatství majitele, jaký se tam vede dům, jak skvěle byl pohoštěn. Také Klára zaujala mysl jeho. Byl zcela upokojen, přímo nadšen.

Matka ovšem všechno přijímala strážlivěji a nedala se hned uchvátiti. Že by nevěsta přinesla slušné věno, to se jí líbilo, ale jak by bylo ostatní? Napadlo jí, aby nebyla mlynářova dcera pyšná, aby se nevypínala a nepohrdala hospodářstvím i domácností, jaká se tu vede.

Utěšovala se, že dosud není ruka v rukávě, že se všechno předem prozkoumá. Proto se hned každého příchozího ptala na mlýn v Olšinách. Tak se jmenoval, že kolem bujely u vody olšiny.

Někdo o mlýně věděl, ten znal jej pouze dle jména, onen lousknul prsty a propověděl: „Tam jsou prachy, tam je zlatý důl!“

Nejvíce ovšem chválil Petuda, který zde v týdnu zastavil, ne tak aby se zeptal, je-li co na prodej, ale aby začal o mlýně v Olšinách.

„Drahá panímámo, kdyby Kašpar za manželku dostal dceru mlynářovu, to by udělal terno seko. Hezká, vzdělaná dívka, výbava na několik vozů a peněz jako babek.“

„Mluvte rozumně a nedejte se zevnějškem uchvátiti,“ napomínala Lahodová. „Víte, že ta-

ké na jiném záleží a peníze nejsou všechno. Zdaž by se ona dívka k nám hodila, zdaž by muže obšťastnila, je-li hodná a mírná, přinesla-li by sem lásku a pokoj?“

Překupník hned předem přitakoval.

„Všechny naděje vaše se splní. Jenom pěkné věci o rodině té slyším a jsem přece v tom obeznalý a světa zkušený. Nebudete litovati.“

Petuda zpíval stále svoji, ale selka hned nevěřila. Věděla, že je to vedlejší živností překupníkovou sváděti k sobě mladé lidi.

„A co vám kdo slíbil?“ zeptala se.

Petuda se stavěl uraženým.

„Kašpar o nějaké odměně nemluvil, tomu hledám hodnou nevěstu z lásky a Kosekovi jsou povzneseni nad takové uplácení. Ti toho ani nepotřebují, tam se všechno chválí samo.“

Lahodová neustala pátrati, aby věci přišla na kořen. Lidé chválili i nechválili, mnohým bylo lhostejné, koho si Kašpar přivede.

Zatím ve Vlticích viděli něco zvláštního. Mladý hospodář nechal na poli náradí, což jindy nebylo jeho obyčejem a domů přijel po jezdecku. Ano, ještě na dvoře pojezdil trochu na koni. Jednoho zvláště si všímal, jej hřebelcoval, čistil a přilepšoval oběma na obroku. Hned si toho nikdo ani nevšímal, až v neděli vyjel jako jezdec ve svátečním šatě, vysokých botách, s bičíkem v ruce. V obci to udělalo rozruch, lidé mohli v oknech sklo vymáčknoti, jak hleděli za Kašparem.

„Jede za nevěstou,“ sdělovali si. „Do mlýna v Olšinách, za Kosekovou slečnou.“

„Až tam? Což nebyla zde některá pro něj dosti dobrá?“ mýnil soused Patuček.

„Inu, hledá peníze a tam prý jsou.“

„Jenom aby ho to nemrzelo, aby nevlezl do pasti a nedal se oklamati,“ varovala sousedka, která by dceru ráda do statku dala.

Kašpar odklusal na koni, ale za dědinou seskočil a vranku vedl za ohlávku.

„Dosti jsi se natahala celý týden, nač bych tě i nyní trmácel?“

Tak kráčeli vedle sebe a zdálo se, že junák vede koně na prodej. Teprve před mlýnem opět vyskočil a přivedl koně do běhu. Prášek otevřel vrata a vranku odvedl do stáje. Obě dcery byly u okna a Klára měla radost, že ji Lahoda poslechl.

Ač byla obyčejná neděle, Kašpar byl pohoštěn jako o posvícení. Mlynář prováděl ho po hospodářství a po boku všudy mu byla Klára. Do hovoru se mnoho nemísila, a teprve v pokoji jazyk se jí rozvázal. Tázala se, jaké jsou ve Vlticích zábavy, jak se tam dívky odívají, jak daleko do města.

Mladší Božena se po obědě vytratila z domova. Prý jde do nedaleké obce ke družce.

I nyní byl Kašpar unesen. Všechno se mu zde zamlouvalo, nejvíce se mu zamlouvala Klára. Zdála se mu trochu panskou, volala s výsoka na služku, proniknul někdy panovačný tón, ale junák to hned v duchu omluvil. Jinak se tu žilo. Ke Kašparovi se Klára chovala velmi vlídně. Také matka s ním laskavě mluvila a na domácích poměry se vyptávala. Mlynář přišel pozdě

ze schůze a podav ruku junákovi, stěžoval si, jaké má starosti v hospodářském družstvu, v agrární záložně, v osvětovém sboru, kde všude má funkce a s těmi též starosti.

S veselou odklusal na koni Kašpar ze mlýna. V hlavě měl sklenku vína, v srdci lásku k mlynářově dceři. Vranka nepospíchala, ale junák myšlenkami už byl doma.

Před Vlticemi se mu ze tmy vynořila postava Petudova. Překupník schválně tu čekal.

„No, jak? Už jste jednali?“ tázal se.

„Ale kde! Času dosti,“ odpovídal Kašpar.

„Příště osedlej dva koně a zastav se pro mne. Já ozdobím klobouk a kabát pentlemi.“

„Tak rychle to nejde. Musíte ještě počkat.“

„Neotálej, aby ti někdo jiný dívku před nosem nevyfouknul. Podobné bys marně hledal.“

Petuda kráčel k domovu, Kašpar byl na návsi hlučně uvítán. Byla tu shromážděna chasa a provolávala: „Ať žije rolnická jízda! Sláva!“

Kašpar jenom mávnul rukou a vjel do dvora. Zavedl koně do stáje a jda po záspi, potkal se s Emilkou. Tato pospíchala, aby se při něm dostala dovnitř.

„Na kalandě?“ zeptal se junák.

„Jako ty,“ odsekla Emilie a ztratila se v temné síni.

Lahodová čekala, a jsouc sama doma, četla. Když syn s pozdravem vešel, zavřela knihu a upřela oči na Kašpara.

„Opozdil jsem se,“ omlouval se junák, „nechtěl jsem koně hnáti. K čemu to? Zítra ho čeká práce na poli.“

„Ovšem,“ přisvědčila selka a vstavši od stolu, brala se ke kachlovým kamnům.

„Už jsem večerel ve mlýně,“ zadržel Kašpar matku, tuše, co chce podnikati. „Tam měli právě po zabijačce.“

Lahodová vrátila se ke stolu, aby vyslechla zprávy synovy. Zatím vběhly do světnice Emilie a rovnou se hnala k troubě, aby si odtud vzala večeri. Rychle pojídajíc, naslouchala, co bratr povídá o neznámé rodině.

„Pole mají v jednom láně, louku u potoka, co rok sekají proutí na koše, z olší jest poloviční palivo, zahrada měří jistě pět měr.“

„Že ho ty hroudy tak zajímají,“ myslila si Emilie. „Proč nepovídá o nevěstě?“

„Také se tam podívám,“ chystala se Lahodová. „Mateřské oko spíše všechno prokoukne. Vezmeme si bryčku.“

„Škoda, že nemáme kočár,“ litoval Kašpar.

Emilie utřevši si ústa, usmála se.

„Mohli bychom si jej ve dvoře vypůjčiti,“ připomínal mladý hospodář.

„Pojedeme v tom, co máme,“ tvrdila matka. „Lidé by se nám vysmáli, že se chceme cizím povozem chlubit.“

To posléze uznal i Kašpar a během týdne uvedl do pořádku, očistil a zeleně natřel bryčku, s kterou už otec jezdíval. Nehonil také příliš koně, aby nevypadali sedření a koupil si novou kravatu. Lahodová mnoho příprav nedělala. Chtěla vystoupiti ve mlýně tak, jakou byla. Vždyť ani neschvalovala, když manžel kdysi nad stav se povyšoval.

„Selka Lahodová jede na obhlídky,“ upozorňovali se lidé, vidouce v neděli, jak vyrazil povoz ze vrat statku. Syn v nejlepším šatě kočíroval, matka seděla vzadu, majíc kolem sebe rozprostřené šaty, aby se nepocuchaly.

„To už jde do tuhého. Taková rybka se nepouští snadno.“

„Jenom ať se neukvapí. I zlatá rybka sebou mrská, studená jest a pláchne znenadání.“

Lahodová si předsevzala, že všechno důkladně prozkoumá. Neuvěří slepě jako popletený Kašpar. S takovým předsevzetím jela do mlýna, tak si to v hlavě spořádala. Musí přijíti všemu na kloub a nedá se zaslepiti zevnějškem.

Hned jak Kláru viděla s knihou v ruce procházeti se u rybníka pod olšemi, napadlo jí, že v tuto dobu by měla býti s ostatní chasou doma nebo otáčeti se u kamen. Postavou se jí líbila, účes měla pěkný, šat dle módy, také hned přiběhla, zahlédnuvši povoz, mile se usmála na selku a srdečně ji objala.

„Hned jsem tušila, že to jste vy a čekala jsem. Tedy jenom dále! Matka čeká. Otec se sestrou jsou v městě a přijedou k obědu.“

Klára odváděla Lahodovou do mlýna, kde v ústřety jí přišla mlynářka, rozložitá žena usměvavé tváře. Zase bylo vítání a objímání. A hned pocta na stole, častování a pobízení. Lahodová v první chvíli se nemohla ani rozhlédnouti.

Ale pomalu se vybavovala z překvapení a pátravě prohlížela okolí. Největší pozornost věnovala Kláře, okoukla její zevnějšek, hleděla na-

hlédnouti jí do očí, pozorovala, jak se otáčí kolem matky. A dobře udělala selka, že okolí do poledne prohlédla, když se vrátil mlynář s mladší dcerou Boženou, oba zabavovali Lahodovou, že se časem ani ke slovu nedostala. Kosek prováděl hosty, ukazoval, chlubil se a divk vůli nim i mlýn nespustil, ač se tu v neděli ve dne nemlelo.

Kašpar byl už s mnohým obeznámen a mohl se věnovati Kláře. Matce nyní pomáhala Božena.

„Lituji, že nemám syna, aby jméno mé ve mlýně zůstalo. Chci jej dáti mladší dceři, ale ta si oblíbila okresního tajemníka. Musím hospodařiti ještě sám.“

„Jste posud při síle,“ zalichotila selka.

„Padesátník. Vám není ani tolik. Abych řekl upřímně, nerad bych se s mlýnem loučil. Už jsem tak načichnul.“

„A byla-li by vaše dcera u nás spokojena? My hospodaříme na menším,“ poznamenala Lahodová, když stanuli na zahradě.

„Vím, vím, snad by se dalo něco přikoupiti. Dceru neošidím a věno jí dám patřičné. Výbavy její snad jste už viděla. Klára zvykne u hodných lidí. Váš Kašpar se jí líbí. Snad se dohodneme a vstoupíme v přátelství,“ usmál se mlynář a selce stisknul loket.

„Jenom aby sňatek onen přinesl spokojenost života. Toť nejhlavnější!“

Lahodovi byli zdržováni, ale odjížděli po svacině, aby se s večerem dostali domů. Ovšem pozvali mlynářovu rodinu do Vltic na příští ne-

děli. Vdova by byla ráda, kdyby v ten den doma byl Pavel, který by jistě poradil, zvala ho, ale ještě do soboty došla odpověď, že přijeti nemůže a na neděli se uprázdniti nelze. Prý matka ať všechno zařídí a prohlédne, aby se na rodný statek dostala řádná hospodyně.

Zatím statek přímo převrácen, jak se zde vše dávalo do pořádku, jak se uklízelo, mylo a chystalo.

„Snad budou stavěti slavnostní bránu!“ uštěpačně prohodil Patuček. „Nevídáno! Mlynář z Olšin! Jako každý jiný člověk.“

Také Emilie nejevila takového zájmu a nebyla tolik nadšena. Dělala, co jí bylo poručeno a po straně pobručovala.

„Jako by vznešené panstvo mělo přijeti. To je uklízení! Ani na posvícení takové přípravy se nedějí.“

Dívka sedíc blíže chléva, šhubala kuřata. Nedaleko ležela kachna a dva páry holoubat. Kašpar chtěl střeliti zajíce, ale nemohl žádného dostat. Jenom jednu koroptev postřelil a utíkající chytil. Ta by tak byla pro mlynáře, ostatní musí se spokojiti kuřetem. I víno doneseno z Nevořic. Kdosi mínil, aby se koupil soudek plzeňského, ale Lahodová byla jiného názoru. Hosté by se mohli domnívati, že se tady mnoho hoduje a pije, a proto dluhy vážnou na statku. Více bude na místě skromnost.

„Měli ve Vlticích na co hleděti a o čem povídati, když v neděli před polednem přihrčel sem kočár a stanul před starobylými vraty Lahodova statku. Hned si jich všimnul pán v šedivém

šatě a Kašparovi, jenž přiběhl otevřít, řekl: „Tohle bych dávno shodil.“

„Otec nedovolil a teď bratr Pavel nad tou starobylostí drží ochrannou ruku,“ vymlouval se junák, otevíraje dvířka u kočáru a pomáhaje vystoupiti mlynářce a Kláře.

„Nepolíbí jim ruce?“ uštěpačně řekla stará Kalvodová, která se o jiné více než o své starala a v obci měla svoji stranu, nyní shromážděnou za zvoničkou.

„To je panstvo!“ drbaly sousedky. „Mlynářovi z Olšin. Když neprší, nemelou.“

„Ale mají prý tyto,“ pověděl Patuček a zamlel dvěma prsty.

„Také se klaníte zlatce? Když mají, nikdo jim toho nebéře,“ pokračovala Kalvodová.

Mezitím obrátil se mlynář a napřímiv ruku, hlasitě pověděl: „Ta zvonice také je zde pro ostudu.“

„To mínil nebožtík otec,“ přisvědčil Kašpar, „a rád by viděl místo ní úhlednou kapličku.“

Diváci vyslechli každé slovo a Patuček nadhodil pohrdavě ramenem.

„Tomu člověku se u nás nic nelíbí. Proč tedy sem jezdil? Mohl si zůstat ve svých Olšinách.“

„Bude nám tady všechno odsuzovati — ve-třelec.“

A sousedé pomalu se rozcházeli, neboť už nebylo nic nového viděti. Pasák zavřel vrata a na dvoře zůstal pouze kočár s nově nalakovanou boudou.

Toho dne nepřišel nikdo od Lahodů do obvyklých společností, ani Emilie nemohla odmít-

nouti a Martin Čihák marně čekal za zahradami. Zde byl přistižen překupníkem Petudou, který číhal, že ze statku vyjdou na obhlídku polí, aby byl při ruce a — pustil jazyk na procházku.

„A co ty zde?“ obrátil se na krejčího. „Snad nemáš chuť na nedovolené ovoce?“

„Ty doby dávno minuly, kdy jsem přes ploty do zahrad na hrušky lezl,“ usmál se junák.

„Ale zapověděné ovoce může být také jiného druhu pro takové mladé lidi,“ narážel Petuda.

Čihák porozuměl a jenom hlavou pohodil.

„Vím vždy, co dělám,“ odpověděl a hlavou mu šlehlo, tento že dá málo utržiti. Dočkal se, mlynář skutečně chtěl viděti pole Lahodova statku a znalecky prohlížel.

„Ten potok v lukách by se měl zregulovati,“ poznamenal, vida četné zátočiny.

„Může se také státi,“ přisvědčil Kašpar.

„Tam je raků,“ vyzrazoval Petuda. „Až z Nevořic páni na ně sem chodí. Často se v městě lidé ptají, nejsou-li tady raci k dostání.“

„Jako u nás po pstruzích jest poptávka,“ mínil mlynář. „Mnozí lidé mají chlupatý jazyk.“

Obhlídka dobře dopadla. Kosek byl spokojen, statek i pole se mu líbily. Ovšem stanovil, že by se musilo brzo něco přestavěti, doplniti, odstraniti, co se mu nezdálo.

Klára na obhlídce nebyla, ta se přidržovala Emilie a tázala se, kde hospodyně bude na výminku, kdyby se Kašpar oženil.

Byla jí ukázána bývalá komora, kde Aleš psal nějakou úlohu a návštěvníci uvítal. Už se viděli

při obědě, ale student potom se uchýlil v ústraní, aby se učil.

Emilie zavedla Kláru také do světnice ve štítě, kde nahromaděny byly starožitnosti v kraji sebrané.

„Tady jest museum!“ spráskla ruce slečna.

„Poklady našeho Pavla,“ vysvětlovala Emilie.

„Toto skutečně chystá pro museum, až bude v Nevořicích pro celý kraj postaveno. Tento pokojík si vymínil, tady bydlí, když se občas domů podívá.“

„Spíše pro tebe by se hodil,“ mínila Klára.

„Ráda jej přenechám Pavlovi. Také statku na obtíž nezůstanu,“ usmála se Emilie.

Mlynářova dcera porozuměla a kývla hlavou. Kdyby se sem přivdala, nepřála by si na statku mnoho příživníků a lidí, kteří by jí do rukou hleděli a překáželi.

Když dívky sestupovaly po schodech, už byli na síni Kosek s Kašparem a doprovázel je Petuda, jenž se sem přitlačil, aby něco užil. Jistě po hostech nějaký zbytek zůstane.

Lahodová přidržovala se mlynářky a neopomenula se pochlubiti pěknými slepičkami a kachnami.

„Voda vám tady schází. Rybníček nenahradí potok,“ usuzovala mlynářka.

„Nádržku jinou máme v lukách a v té stále asi kopu kaprů,“ naznačovala Lahodová.

„U nás vylovíme každý čtvrtý rok několik metrů ryb,“ chlubila se mlynářka.

„Ve velké světnici Petuda jedl a pil, když už hosté odjeli, a domácí se uchýlili na komoru,

aby nerušeně sdělili si své dojmy a poznatky.

VI.

Pavel Lahoda nemohl se vymluviti a také se o to nepokoušel, aby neoddal bratra Kašpara s Klárou Koskovou. Domů přijel na noc, a příštího dne pojedje do Olšin se všemi hosty, kteří účast přislíbili. Proto bylo v obci chystání povozů, hřebelcování koní a jiných příprav. Pro Pavla vypůjčil si Kašpar kočár a ten měl také snoubence dovézt do kostela.

Pavel hned se uchýlil do matčina výměnku, neboť v hospodářových světnicích už byla Klářina výbava. Nábytek dodal přímo truhlář z Nevořic a plné bedny dovezeny z Olšin.

„Tak, jak myslíte, maminko, bude to všechno ke spokojenosti?“ ptal se Pavel, když osaměli. Ostatní byli shromážděni u družby.

„Lidé nám až závidějí, že sem dostaneme takovou zámožnou nevěstu.“

Pavel mávnul odmítavě rukou.

„To není všechno. Jenom aby se k nám hodi-la, aby byla hodnou, mírnou, aby sem přinesla štěstí.“

„To, to, můj drahý. Věno je dobrá věc, my peněz potřebujeme, ale nejsou věci nejhlavnější,“ přisvědčila Lahodová.

„Emilie se vdá, Aleš dostuduje, ale vy tu zůstanete, tedy abyste se s nevěstou dobře srovnávala, aby klidně plynulo vaše stáří po všech námáhách a strastech.“

„Snad mně dá, co mám zajištěno. O mne tak neběží.“

Ráno vyjel velkolepý průvod z Vltic, aby byli mlynářovi spokojeni. Na statku hospodařil mluvka Patuček a s večerem domů se dostavil student Aleš. Ten jediný z domácích se nezúčastnil svatebního veselí. Také Samkovi jeli s dítětem a ti nemálo si na tom zakládali, že se dostanou do takového zámožného příbuzenstva. Emilie byla druhou družičkou s jakýmsi až posud neznámým junákem z přízně mlynářovy. Vědělo se, že toho dne nikdo domů nepřijede, žena Patučkova došla krávy.

Ani Alešovi se nechtělo do učení a poslouchal i neposlouchal souseda, který ohříval večeri. Svatba byla ve mlýně, v tamní blízké obci taneční zábava, všichni domů se vrátí příštího dopoledne a přivezou spolu nevěstu. Na statku veselost skončí.

Patuček vykládal, jak to bylo o jeho svatbě před dvaceti roky, jak byla celá obec vzhůru a tančilo se do rána. Nevěstu měl z Vltic, všechno se odbylo jako doma. Jenom se jelo do Kacovic do kostela. Svatebníky vezl také hospodář Lahoda.

„Dej mu Bůh věčnou slávu. Však byla dnes za něj mše sv., když se žení jeho syn hospodář.“

Patuček se na chvíli odmlčel a potom začal znovu, jako když mlýn spustí. Už bylo na statku uklizeno, Patuček zůstal na noc jako hlídač. Puštěn pes, všechno uzavřeno, u komory přirazeny okenice. Takové příležitosti mohli by zlo-

ději užítí a navštívití stavení, jehož obyvatelé jinde se veselí.

Veliký průvod povozů doprovázel nevěstu do Vltic. Byli tu lidé domácí, ale dceru vyváželi také mlynářovi a k těm se také přidali hosté, jež v tu stranu vedla cesta k domovu.

Slavný měla tedy vjezd Klára do statku.

Její sestra s Emilií rychle sundaly koše s potraviny, láhve piva i vína k počastování svatebníků na statku, kde se nic nepřipravovalo, leda že Aleš narychlo rozdělal oheň a Patuček vody do hrnců přinesl.

Rozjaření hosté zasedli ke stolům, zavoláni sousedé, kteří nebyli na veselce, ve mlýně a hodovalo se vesele. Ovšem, už nebyla hudba, netančilo se, ale zpěv se ozýval. I na domov byli by zapomněli.

„Buď Bohu chvála, že je po všem,“ pronesla Lahodová na komoře, kde se převlékala do všedního.

Pavel odejel hned z Olšin na nádraží, ale zeť Samek posud vyprazdňoval ve světnici sklínku za sklínkou, aby se prý ten drahý mok nezkazil. Daroval nevěstě nějaké nádobí a chtěl se na odškodněnou dobře poměti. Posléze ho žena odvedla a na statku bylo klidno. I mlynářovi se s dcerou rozloučili. Její sestra Božena by tu zůstala a nadále se bavila, ale musila jeti též. Emilie umývala nádobí, marně se ohlízejíc, pomůže-li jí mladá hospodyně, ale ta se k tomu neměla.

Lahodová už dříve se přestěhovala do svého výminku. Aleš se zde učil, Emilie konala práce

jako dříve, ale k matce chodila na stravu. Žilo se ještě ze zásob. Kašpar posud neodváděl výměnek, matka neusilovala, aby se všechno nehnilo pojednou.

Nejdříve se nynější pořádek počal nelíbiti Emilii. Zastávala služku, krmila, poklízela, dojíla krávy, chodila na trávu, nosila vodu, prala, ale nedostávala žádné mzdy, ano i stravovati se musila u matky.

A mladá hospodyně zřídka pomohla.

„Ani té drůbeží nikdo nenasype,“ hubovala dívka hlasitě.

Když byl v Nevořicích výroční trh, čekala, že dostane na šaty nebo jiný dárek, jak bylo zvykem u služebných. Mladí na trhu byli, ale ničeho nedovezli. Emilie se hlásila jako žertem.

„Nejsi přece služkou,“ nadhodil Kašpar.

„A čím?“ ozvala se dívka.

„Domácí dcerou,“ zněla odpověď.

„Jenom až vypřáhnou,“ hrozila Emilie.

Až posud domácí na statku obstarávali všechny práce a najímán pouze pasák.

Dlouho nemohlo zůstatí utajeno, že Emilie má známost s krejčím Čihákem. Dívka nyní už ani se tak s láskou k junákovi neskrývala, ale veřejně s ním mluvila, od něho doprovoditi se dávala, v hostinci výhradně s ním se bavila.

Kdysi vracela se s ním z Kacovic z kostela a byla matkou viděna.

„Nezačínej si s tím Martinem, ať se nedostaneš do lidských řečí,“ varovala Lahodová.

„A co, kdybychom se měli rádi a chtěli se

vzíti?“ nadhodila Emilie, zkoumavě hledíc na matku.

„Nepokoušej a ze mne si nedělej blázna!“

„Skutečně, maminko, já miluji Martina a žádného jiného nechci,“ přiznala se Emilie a matce kolem krku se vrhla.

Selka se zhrozila. Sundala se šíje ruce dceřiny a tvář její počala jeviti přisnost.

„Co tě to jenom napadlo, vždyť Martin nemá halére majetku.“

„Ale umí pracovati, vydělá peníze.“

„Kde byste bydleli? V podruží? Ty, selská dcera? Nebyla by to hanba? Ani pomyslení.“

Emilie čekala, že hned neprorazí a její přiznání mnoho radostí nezpůsobí. Na to byla připravena.

„Co by tomu řekl zeť Samek, který je tvým poručníkem? Svolení ke sňatku ti nedá. Vždyť pro tebe hledá ženicha s větší chalupou.“

„Nesvolí-li, počkám do plnoletí a zatím někam vstoupím do služby.“

„Nerozumná! Zde máš práci.“

„Tu ano, ale ne mzdu. Nebudu se dívat, aby si někdo hověl a já všechno odřela.“

„Ani si nemohu pomyslet, že by něco takového bylo možné. Kdyby se to dověděli mlynářovi v Olšinách.“

„Těm do mne nic není. Dceru sem usadili, o mne se nebudou starati.“

Kašpar o sestřině známosti dávno věděl, ale domníval se, že za čas pomine. Také krátkou dobu důvěrněji se bavil s kolářovou dcerou, po-

tom se v klidu rozešli a všechno za sen a nerozum mládí považují.

Jinak bylo s Emilií. Ta takovou nebyla a s Martinem se nerozešla. Stýkali se dále. Teď o všem zvěděla matka a byla přímo ohromena. Také ničeho zlého o Čihákovi nevěděla, ale nechtěla se spráteliti s myšlenkou, že by se ti lidé mohli vzítí, v nájmu bydletí, lidem sloužiti. Probudila se v ní hrdost, kterou měl i Lahoda. Nevědouc jinak, pozvala si na dceru zetě.

Samek tu byl jako na koni a vedl si prudce.

„Co ty, co o tobě slyším? Prý si chceš vzítí toho chudáka, který se jehlou živí —“

„Jako ty rádlem,“ opáčila Emilie. „Každý má a zná svoje.“

„Nedáme-li mu šíti kabáty, umře hlady, na nás závisí.“

„A když se rolníku neurodí, má nouzi,“ uváděla příklad dívka.

Tak se přeli hodnou chvíli, druh druhu chtěce přesvědčiti a poraziti. Na konec prohlásil popuzený Samek, že k tomu sňatku nedá svolení.

„Počkám,“ vzdorovala Emilie, „zatím si vyhledám službu, ale zde nezůstanu.“

Kdekdo jí domlouval, i mladá hospodyně radila, jako náhodou se tu mlynář zastavil a varoval, Petuda po celém okolí ženicha sháněl a soused Patuček vykládal: „Víme, ono to na člověka přijde, že udělá hloupost —“

„Těch jste vy už nadělal!“ pohodila Emilie hlavou a odešla ze světnice.

Lahodová jako obyčejně i v této záležitosti obrátila se na nejstaršího syna Pavla a všechno

mu důkladně vypsala. Žádala, aby přijel a sestře domluvil. Ale nedočkala se, kaplan odpověděl za několik dnů, ale ani matku ani sourozence neuspokojil. Jenom Emilie by byla spokojena, kdyby dopis bratrův četla, než před tou jej pečlivě ukryli.

Pavel nebral onu věc tak tragicky a nepovažoval onen sňatek za neštěstí. Emilie se svým věnem do velkého místa by se nedostala, a má-li onoho krejčího ráda, a je-li spořádaný člověk, proč by si ho nevzala. Řemeslo má zlaté dno a lidé při něm dobře se užijí a šťastni mohou být. Kdyby se Emilii bránilo, mohla by něco provést, co by potom všechny mrzelo.

„Má Pavel divné náhledy,“ mrzutě prohlásil Samek, když dopis vyslechl. „To čerpal z knih, ale skutečnému životu nerozumí.“

Ani ostatním se úsudek Pavlův nezamlouval. Čekali, že sestře domluví, aby poslechla příbuzenstvo. Neustali také na ni naléhati, aby upustila od své známosti. Jenom matka se mírnila. „Dělej, jak chceš, ale abys nelitovala. Potom se stesky nechod.“

Lahodová už mluvila s mistrem Charvátém, u něhož Martin pracoval, ten svého dělníka chválil a jemu dílnu za odstupné přenechatí chtěl. I domek mu prodá a pro sebe světničku si vymíní.

Ale ani to zařízení se příbuzenstvu neíbilo. Samek přímo známé přemlouval, aby si dávali šíti v Kacovicích a jinde.

Aleš nebyl brán v poradu, všechno slyšel, ale sestru neodsuzoval. Ano, nabídnul se jí za mládence při svatbě.

Když všechny domluvy a vyhrůžky nepomohly, když nedala se Emilie odvrátiti a zamítla jakéhosi vdovce ze živnosti, kterého jí Petuda sehnal, bylo v rodinné radě rozhodnuto, že se jí překážky nebudou klásti, ano i poručník jí svolení na úřadě dal, ale spolu ustanoveno, že jí Kašpar svatební hostinu nevystrojí, nejse k tomu ve smlouvě vázán, a příbuzní se sňatku nezúčastní.

Emilie přijala ono rozhodnutí a jenom Kašparovi poznamenala: „Mohla bych žádati za poslední měsíce mzdu, ale žalovati se nebudeme. Všechno ti odpouštím.“

Podíl měla složený v sirotčí pokladně a mohla si jej příležitostně vyzvednouti.

Lahodová se rmoutila, že její dcera nebude míti takovou veselost jako starší její sestra Stanislava, jako nedávno Kašpar.

„Pranic si z toho nedělejte, my s Martinem odbudeme svatbu zcela tiše.“

„Aspoň by vás naši mohli do kostela odvéztí,“ navrhovala matka.

„Půjdeme pěšky, nemáme daleko, dva svědkové nám poslouží a vy dáte požehnání.“

Lahodová se rozplakala.

„Jaká to byla hlučná svatba v Olšinách!“ — vzpomínala.

„Každý dle chuti a možnosti. Ani já, ani Martin netoužíme po hudbě, tanci, po kočárech, výskání. Jenom netruchlete a buďte spokojena. Večer přijedou s ručním vozíkem pro to, co mně na nábytku dáte do domácnosti. Šaty odnesu si sama.“

A tak se také stalo. Ve Vlticích opět čekali hlučnou veselku v Lahodově statku, ale zde se ani v ten den starožitná vrata neotevřela. Snoubenci šli časně ráno do kostela pěšky, svědky byli krejčí Charvát a bratr nevěstin Aleš, ženichovi a nevěstě v chrámě požehnala Lahodová. Ale nemohla pronést ani slova, jak byla dojata.

Emilie ani nepožádala bratra Pavla, aby ji oddal, už by to dělalo rozruch a snoubenci chtěli mít všechno jednoduché.

Jak přišli, tak se rozešli u kostela, Aleš pospíchal rovně do Nevořic. Čihák se dal do šití, aby vyhotovil šaty k pohřbu, Emilie uklízela po domě a rovnala nábytek. Mistr odstěhoval se do malé světnice.

„Teď budu já tvým dělníkem,“ řekl Martinovi.

Ale na domě zůstala firma Charvátova a Martin nepostoupil na místo ke stolu, kde se stříhalo. Zůstal u okna; kde mnoho roků šil, přisedl ke stroji a nyní s úsměvem se ohlížel po mladé hospodyně.

Emilie byla zde zcela přestěhována a vařila lepší oběd v den sňatku. Lahodová zůstala v Kacovicích a nezúčastnila se. Jiný z příbuzných nebyl v kostele, ač věděli, že sňatek bude.

Ale odpoledne přece sem někdo přibyl. Byl to soused Patuček, který by se rád ke krejčímu se svými besedami přestěhoval. U Lahodů neměl posluchačů a mnohdy seděl ve světnici sám. Na komoře nesměl studenta vyrušovati, tedy myslel oblažovati dlouhými výklady v dílně, kde bylo teplo a dlouho se svítilo. Ale tady nebyl vítán

a mnohdy nemohl ani naléztí volnou stolicí, na niž by usedl. Všude jako schválně visel nějaký rozešíť kabát nebo jiná část oděvu.

Nesplnila se totiž Samkova vyhrůžka, že Čihák nedostane práci od sousedů. Ovšem sám mu nedával šití, poněvadž si nic nového neřídil, ale ostatní zákazníci zůstali mu věrni. Šilo se zde dobře a levně, a když Martin opanoval dílnu, vyhovělo se lidem i dle módy. Stále byla práce z místa i z okolí.

Překvapilo, že Pavel poslal sestře větší peněžitý dárek, když zvěděl, že se vdávala. Ani Kašparovi tolik nedal o svatbě.

„A mé holce na šaty nepošle,“ stěžoval si zeť, když se o tom u Lahodů na komoře mluvílo.

„Víš, že nepotřebujete,“ ozval se Aleš.

„A co ty? Budeš stejný jako Pavel. Že nepotřebuji a já nevím starostmi, kde mně hlava stojí.“

Přítomný hospodář jenom se zasmál.

„Ovšem tys hodně vyženil,“ obrátil se Samek na Kašpara, „tobě se to směje. Já neměl přece přistoupiti na změnu poslední vůle.“

„Nehýbej tím, co dávno pochováno,“ napomínala Lahodová. „Pavel jedná dle svého. Měl by i na sebe pamatovati, stane se farářem a bude potřebovati do začátku.“

„Tomu nebude nikdy zle,“ nadhodil Samek.

„Nikomu shůry nepadá. Je-li příjem, je také větší vydání.“

Poměry se poněkud uklidnily. Nesplnilo se, jak myslil Kašpar, že manželé Čihákovi brzo

přijdou na statek, aby se přiživili na výměnku, který dostávala matka. Ani si nevypůjčovali u Marečka ve městě na látky a žid, byv na to tázán, jenom se ušklíbnul: „Co bych na tu chajdu mohl půjčiti?“

Novomanželé nikam se nevtírali, nikoho neobtěžovali a Čihák při dražbě na obecní pozemky najal si kus za stavením, aby žena nemusila chodit na travu do pasek. V chalupě měli malé hospodářství: dvě kozy a drůbež. Ba ani krejčí ne žádal švagra, aby mu přivezl dříví, poslal pro něj jiného souseda na účet za vykonanou krejčovskou práci.

Emilie co neděli mluvila s matkou cestou z Kacovic, neuhýbala ani bratrovi, ani sestře, ač věděla, že tito s ní pohrdají, ale nekonala návštěv, vymlouvajíc se, že nemá času, poněvadž pomáhá muži šít, když Charvát pro stáří musil uleviti.

Bylo několik svateb a pohřbů, lidé si řídili nové šaty a krejčí chtěl každému vyhověti. Dlouho se tu svítilo, ale Patuček ustal sem na besedy choditi a vrátil se k Lahodovům.

„Tam jest nevlídno,“ pomlouval, „práce a práce. Nikdo člověka neposlouchá.“

Klára mluvku neměla ráda, ale nyní ho poslouchala, chtěíc zvědět, co nového u krejčího a jak se Emilie otáčí.

„Ta sedí u stroje a ten řinčí, že našinec ani vlastního slova neslyší,“ vyličoval Patuček rozhořčeně.

VII.

Neočekávaně počátkem školních prázdnin dostavil se do rodného kraje Pavel Lahoda. Nejdříve se zastavil v Kacovicích a uslyšev, že bratr na statku podniká větší opravy, ubytoval se na faře, aby nepřekážel.

Ráno měl mši sv. a po té se setkal s matkou na hřbitově.

„A cože jsi zůstal zde?“ hned se ptala selka.

„Slyšel jsem, že Kašpar staví. Na faře jsem přespím, ve dne udělám několik návštěv. Hned s vámi půjdu,“ omlouval se Pavel.

„To bude Kašpara mrzeti, že jsi nepsal, aby ti přijel na nádraží naproti.“

„Má jinou práci. Rád se s Vámi projdu. Jsem pozván na snídani, pojdte se mnou, abyste nemusila čekat venku, potom vyjdeme.“

„Ale já bych přece ráda doma oznámila, že jsi tady,“ naléhala Lahodová.

„Aby něco chystali,“ usmál se kaplan. „Toho netřeba. Kde budu v poledne, tam přisednu ke společnému stolu.“

Lahodová se ohlížela, zdaž by spatřila koho, jenž by šel do Vltic. Mihnul se jí překupník Petuda a ten na pokyn běžel k selce.

„Nejdete k nám? Chtěla jsem vás žádati, abyste u nás na statku oznámil, že tu jest velebný pán Pavel.“

„Ať tam mám cestu nebo nemám, všechno oznámím: na statku, u Samků, u Čiháků,“ vypočítával ochotně Petuda a už běžel.

Pavel zvonil u fary a čekal na matku. Farář

otevřel a Lahodovou vítal: „To máte radost ze syna? A jak nás překvapil! A už vám pověděl, že dostal nové místo, nyní v Čechách, na pěkném patronátě?“

„Posud jsme neměli příležitost o tom jednat,“ řekl Pavel, usednuv ke stolu. „Pravda, toužil jsem po české osadě, ale s posavadní nerad se budu loučiti. Uvyknul jsem tamním lidem, byl jsem spokojen.“

„Ale když to byla přece štace příliš namáhavá,“ mínil farář. „Nějaký čas se to vydrží, ale potom člověk se ohlíží po místě v rovině.“

Také Lahodová se radovala, že syn opustí hory s pohraničními lesy a bude poněkud blíže.

„Ale mohl jsem už býti farářem,“ usmál se Pavel.

„To vím, kde lišky dávají dobrou noc. Na tomto patronátě si ještě počkáte, ale potom bude to státi za čekání. Zatím si ušetříte do začátku.“

„Pravda, s hor si mnoho tisíc neponesu. tam bylo více lásky než peněz.“

Chvíli rozmlouvali, až Lahodová povstala a nutila syna, aby ji doprovodil.

„Ovšem že půjdu a nebudu zde obtěžovati,“ přisvědčoval Pavel.

Když selka se synem kráčeli po vsi, lidé se za nimi ohlíželi.

„Lahodovic přijel se podívat na příbuzenstvo. Matka si ho vede. No, má radost. Ale Pavel prý dosud děkanem není.“

„A jak by takový mladý. Kaplanuje kdesi.

Ani posud neztloustnul. Ten by se hodil někam do města a ne na hory.“

„Co není, může býti.“

Kdyby Pavel zaslechl ty a podobné poznámky, jistě by se zasmál. Ale nevšímal si ničeho, cele věnuje se své dobré matce.

Pavel posud se nedotknul otázky, která mu na srdci ležela, jak se totiž vede mladým manželům na statku i u krejčího, co dělá švagr Samek i Aleš. Potkávali známé, ti vítali rodáka, ptali se na zdraví, sdělovali, co je svíralo, nemohli se tedy matka se synem pohroužiti v důvěrnou rozmluvu o domácích a rodinných záležitostech.

A už tu byly Vltice, na něž kněz upřel zrak, pozoruje, co se tu změnilo. Někde kus plotu se leskl novotou, jinde vysázeny mladé stromky místo starých veteránů. Také poněkud opravena silnice. Psi smutně hleděli, měli náhubky, neboť zde a v okolí prohlášena přísná kontumace.

Pavel nejdříve šel do rodného statku starobylou branou a hned na dvoře viděl zedníky i přidavače, kteří opravovali stáje. Kašpar tu stál a dohlížel na práci.

„Vidíš, koho vedu,“ oslovila Lahodová syna.

„A hledme, Pavell!“ zvolal hospodář a hned bratra vítal. „Jako bys s nebe spadl,“ zažertoval.

„Zatím jenom přicházím z Kacovic, kde jsem na faře přenocoval.“

„A naším povozem pohrdnul.“

„Jako bych tušil, že máte jinou povinnost, než jezdit na nádraží,“ řekl Pavel a ukazoval na vůz naložený cihlami.

Kašpar ukazoval, co podniká nového. Selka zatím vešla do statku, aby zastoupila Kláru, která narychlo na sebe brala lepší šat.

„Chtěl jsem platiti dle slibu úrok v záložně, a bylo mně sděleno, že všechno jest vyrovnáno,“ řekl Pavel.

„Snad bych nyní nežádal, když jsem se bohatě oženil, aby někdo za mne platil,“ vysvětloval hospodář ne bez hrdosti.

„Jak chceš, obrátím tedy peníze na studie Alešovy, nyní bude mnohem více potřebovati,“ opravil kněz. „Teď se však musím představit hospodyně.“

Klára už netrpělivě čekala ve světnici, a když Pavel vstupoval, vyšla mu naproti.

„Je to dost, že jste si na nás vzpomněl,“ děla, stavíc stolicí ke stolu. „Jak panímáma sdělila, budete blízko a častěji se do svého rodiště podíváte.“

„Posud nevím, bude-li času, ale nádraží jest v místě. Pěkně jste si to zde upravili.“

„Ale vašim pokojíčkem s těmi starými věcmi jsme nehnuili, leda že jsme tam odstěhovali, co jsme za starožitnost považovali a co nám tu překáželo.“

Pavel se usmál. Hádal, že švagrová takovým věcem tak málo rozumí, jako její manžel Kašpar.

Za chvíli doneseno smažené kuře, chléb a láhev piva. Aby se v místě kupovalo u obchodníka víno, Lahodová zrazovala. Pavel je nepil, že bylo sladké a padělané. Zavolán Kašpar, aby si také vzal a Pavlovi tím více chutnalo.

„Ale to už jest oběd,“ vyhrazoval si kaplan. Ještě se podíval k matce a do světnice ve štítě. Zde viděl také, co sem bylo doneseno. Byly to bezcenné předměty.

„Ať tu zůstanou,“ řekl sám k sobě. „Vykonalý už svoji povinnost a jsou také na výminku.“

Aniž by se s kým poradil, kde má udělati návštěvu, vyšel na náves a namířil k domku, na jehož stěně byla firma na znamení, že tu bydlí krejčí. Emilie pospíchala mu naproti a padnuvši na jeho prsa, zaštkala.

„No, no,“ chlácholil ji bratr. „Jak jest?“

„Jsem spokojena, šťastna, ale příbuzní.“

„To se časem poddá. Jenom když je doma všechno dobře. Vejďeme dovnitř.“

Mladá žena osušila slzy a vedla bratra za ruku do malé, ale útulné domácnosti. Zde už čekal Martin Čihák a starý Charvát. Kaplan usedl, rozhlédl se kolem a ptal se, jak hodně je práce.

„Dosti, chvála Bohu, sotva stačíme,“ jistil krejčí, ukazuje na nezpracované posud látky.

„Já šil také pro důstojné pány,“ přihlašoval se Charvát. „Jako tovaryš v Nevořicích. Málo si poroučeli a dobře platili.“

„Takové, se vším spokojené zákazníky jste měl rád,“ usmál se Pavel.

Přišla i Charvátová odkudsi ze zahrady. Slyšela, že tu někdo jest. Velice se mrzela, že se pro takového návštěvníka lépe neustrojila.

„Až v neděli si to vynahradíme,“ řekl Pavel. „Dobře znám vaše faldovačky a fěrtochy. Starý čepeček jste mně darovala do mých sbírek. Vážím si ho velice.“

Posvačili společně kávu s chlebem. podívali se na malé hospodářství, na zahradu asi s patnácti stromy a Pavel už bral klobouk a hůl.

„Kam, kam?“ ptala se Emilie.

„Musím také navštívit sestru Stanislavu, naši nejstarší.“

„Šla bych s tebou, ale nevím, jak bych byla přijata,“ pravila krejčová. „Aspoň naproti bych ti přišla, kdybych věděla, kdy se budeš vracet.“

„Těžko říci, a půjdu hned do Kacovic na nocleh. Ráno se můžeme vidět v kostele, budu sloužit mši sv. za nebožtíka otce.“

„Přijdeme zcela jistě.“

Za chvíli krácel Pavel do sousední dědiny asi půl hodiny vzdálené, kam se před lety provdala Stáňa Lahodová za rolníka Samka. Sama si ho nevolila, otci líbil se statek a dceři přimlouval, aby takovým štěstím nepohrdla a Samka si vzala. Shodli se, oba byli šetrní, chamtiví, oba chtěli hodně zbohatnouti a už přikoupili pole. Šetrili na čeledi, výminkář posud pomáhal synovi v polích. Husopaska musila opatrovat malého Pavla a krmiti dobytek.

Pavlovi cesta pěkně ubíhala, viděl známý kraj, kterým mnohdy se bral za sestrou a nyní už hleděl na pole, které švagr potem svlažoval, aby více vynášelo a úroda na něm byla uspokojivá. Ke statku nepatřilo pole nejprvnější jakosti.

„Pomoz Pán Bůh!“ volal Pavel na švagra a sestru, kteří tu na souvrati hlínu přehazovali.

„A hledme, to je Pavel! Kde se tu bereš?“ divila se Stanislava, napřímivši se a dlaně o boky otřevši.

„Opravdu,“ přizvukoval Samek, „jako by s nebe spadl.“

„Zatím jenom s hor do českého kraje,“ opravoval Pavel, přeskočiv příkop.

„Tedy už za faráře, za děkana?“ ptal se švagr.

„Za takového pána, jakým jsem byl dosud. Kde máte chlapce?“ ohlížel se kaplan.

„Támhle spí pod loktuší. Dlouho běhal, až ho to přemohlo. Ten se podiví.“

Matka přistoupila k jakémusi stanu z nůše a travné loktuše, kde budila chlapce.

„Koukej, přišel pan strýček, o kterém ti často povídám.“

Hoch se probudil, promnul si rozespalé oči a zeptal se: „Přinesl mně čokoládu?“

O té čokoládě asi také dávno slýchal.

A skutečně, Pavel vytáhl z kapsy balíček a podal chlapci, jenž po něm dychtivě sáhl.

„Jak říkáš? Poděkuj přece,“ vybízela matka. Ale chlapec místo díky hned zakousnul do čokolády.

„Půjďme k nám!“ rozhodl Samek a už lopaty a motyky kladl na rameno. „Beztoho jsme chtěli přestati.“

„Dlouho se nezdržím. musím do Kacovic na noc. Pan farář mne pozval.“

„Pravda, Kašpar opravuje, ale mohl jsi se ubytovati u nás. Pantáta by ti postoupil výmin-kářskou světničku, abys měl pohodlí.“

Kráčeli ke vsi, zabráni jsouce do hovoru. Nejšťastnější byl malý Pavel, máje svoji pochout-

ku. Hned utíkal napřed, hned se vracel pro strýčka, ježž chytal za kabát.

Na statku je uvítal výměnkář, jenž seděl na prahu a hlídal. Byl hodně nahluchlý a už také málo viděl. „Koho to vedete?“ tázal se.

„Toho, který vám kdysi otrhal hrušku na aleji, ježž jste potom honil s bičem v ruce,“ řekl Pavel.

„Už vím, už vím, byl jste, velebný pane, povedené tenkrát kvítko. Jako náš Josef. Dnes bychom se už nehonili. Kdepak! Neslouží nohy.“

Vstoupili do málo větrané a nyní i mouchami naplněné světnice. Pavel sám otevřel okno. Zůstal tu s pantátou a dítětem. Samek odběhl do stájí a Stanislava došla pro pecen chleba a tvaroh.

„Strýčku, proč k nám chodíte zřídka?“ ptal se malý Pavel, před kněze se postaviv.

„A proč bys chtěl, abych k vám často chodil?“

„Protože byste mně vždycky přinesl čokoládu.“

„I ty necudo!“ hněvala se matka, která právě vešla a poslední slova zaslechla.

„Inu, dítě!“ smál se a sestru chlácholil Pavel.

„Ukroj si, ale už je tvrdý,“ zvala Samková.

„Nemám hladu, jedl jsem na statku, svačil u Emilky.“

„Tys už byl u krejčové a dříve než zde?“ podivila se Stanislava a pronesla táhlým hlasem: „Toho jsem se nenadála, že jim dáš přednost před námi.“

„Byli na cestě, nemohl jsem je minouti,“ vy-

světloval Pavel, jenž v tom neviděl nic zlého. „Nevím, co máte mezi sebou.“

„Abys nevěděl! Emilka se neměla do takové chaloupky vdávat, mohla nás poslechnouti. Nikdy by se tak nestalo, kdyby otec žil.“

„Sestřičko, vážil jsem si otce, ale v tomhle bych s ním nebyl za jedno. Věno Emilino nebylo valné, jenom z útrpnosti by si ji bohatší usedlík vzal. Ale nebudeme se o tom nyní domlouvat.“

Vešel Samek a nemilý výstup zakončil. Ale Stanislava zůstala nakvašena. Nemohlo se jí v mysli srovnati, že Pavel přednost dal těm v chalupě.

Samek se vyptával, kam se švagr postěhuje, jsou-li na tom patronátě rurální fary a dostane-li Pavel brzo některou.

„Já bych tam zařídil pěkné hospodářství, pár koní, pár volů, řadu dojnic, prasnice, chov drůbeže —“

„Pomalu, pomalu,“ smál se kaplan. „Ale kde bych na to vzal peníze?“

„Každý peněžní ústav půjčí. Já s Kašparem bychom za tebe ručili. Však bys brzo všechno splatil.“

„Třetím kaventem by mohl býti krejčí Čihák,“ ozvala se na síni Stanislava uštěpačně.

Samek napomenul ženu, aby mlčela.

Pavlovi už se zde nelíbilo a počal sebou vrtěti. Měl dosti chleba i tvarohu, napil se vody a na odchod se chystal.

„Viděl jsem vás a musím do Kacovic. Chcete-

li, přijďte zítra v sedm hodin na zádušní mši za nebožtíka otce," vyzýval.

„No, bude-li času," odpověděl Samek.

Stanislava došla v chlévě. Pavel jda kolem, volal na ni, dáváje jí s Bohem. Malého chlapce ani neviděl. Hospodář doprovodil ho za vrata, podali si ruce a rozloučili se.

Pavel kráčel po známé cestě, nechtěl se zastavit ve Vlticích, tak ho nějak návštěvy u známých omrzely. Ještě se podívá do Nevořic a odjede. Pozoroval disharmonii, jaká tu panuje mezi příbuzenstvem, které jest v rozličném postavení.

Mladý kněz vzpomínal, jak bylo jinak, pokud všichni žili doma pod rodným krovem a k sobě lnuli, jak společně pracovali, se veselili, druh za druhu takřka dýchal.

Rozešli se a poněkud se sobě odcizili, změnili svůj stav, mají svoje rodiny a zvláštní zájmy. Není divu. Jenom to se Pavlovi nelíbilo, že se posud nesmířili se sňatkem, v který vešla Emilie s chudým sice, ale příčinlivým mužem. Samková se přímo rozhněvala, že Emilii dříve navštívil.

Z těchto myšlenek byl vytržen příchodem faráře z Kacovic, který mu šel naproti.

„Však jsme myslili se sestrou, že tam někde uváznete. Nebylo by divu, mezi příbuzenstvem.“

„Viděl a navštívil jsem je, vyslechl jejich stesky, podíval se na práce. Zítra bych rád vzpomněl na zesnulého otce.“

„Všechno bude připraveno. Nadál jsem se, že tomu tak bude.“

Pomalou kráčeli k obci a sdělovali si události z duchovní správy.

Následujícího dne nejdříve zasedla ve stoličce v kostele vdova Lahodová. Na svícen položila svíčku, kterou přinesla. Přišel také Kašpar a Emilie. Nejmladší Aleš nebyl doma a Stanislava asi nemohla se pro práci dostavit. Byli tu i jiní lidé z Vltic, kteří posud pamatovali na rolníka, jenž rád pomohl a posloužil potahem, poradil, chudé obdaroval.

„Hrdý byl, ale hodný,“ usuzovali rodáci.

U hrobu shromáždilo se příbuzenstvo a nyní teprve se přihnala Stanislava.

„Domnívala jsem se, že bude zádušní mše později,“ omlouvala se.

Kašpar a Emilie s úsměvem na sebe pohlédli. Pomodlili se a mezi dveřmi ještě rozmlouvali.

„Dnes budeš naším hostem,“ zvala Samková, „včera jsme tě ani, Pavle, neuctili.“

„Velebný pán půjde k nám,“ jistila si mladá Lahodová ze statku. „Krůtu zabijí a všechny vás zvu.“

Sestra Emilie jenom Pavla zvala pohledem.

„Děkuji vám všem, ale lituji, že se už nikam nedostavím. Za nějakou hodinu půjdeme do Nevořic na schůzi duchovenstva a odtud hned pojedeme domů. Všechny jsem vás viděl, mám z vás radost a jsem spokojen.“

Přátelé byli překvapeni náhlým odjezdem Pavlovým, třeba se mu nemohli mnoho věnovati. Doufali, že se jindy déle zdrží.

„Napíši vám, až budu mít všechno v pořádku a pozvu vás na návštěvu.“

„Ale když budeš ještě kaplanem,“ vzpomněla Samková. Tak mluvil i její manžel.

„Nic nevadí, koutek i na kaplance pro každého bude,“ odpovídal Pavel. „Ovšem nutno se uskrovniti.“

Kašparova Klára pohodila hlavou.

„Vždyť tam bude i hostinec, kde bychom přespali,“ pravila hrdě.

„Nějak to urovnáme,“ usmál se Pavel, všem podáváje ruku. Nejdéle podržel pravici matčinu a vsunul do ní bankovku. Ušklubla, ale syn prosil očima, aby si peníz podržela a mlčela. Znal všeobecný osud výminkářů na venkově.

Příbuzní pomalu se vraceli k domovu, rozmlouvající o Pavlovi.

„Nějaký dobráček a takový to daleko nepřivede,“ mínila Klára.

„Upřímný bratr,“ pochvalovala Emilie.

„Už by měl býti děkanem,“ řekla Stanislava, v duchu počítajíc, kolik roků už je knězem.

Matka Lahodová se nepřipojila k těm úsudkům, přejíc jemu, jako všem, hodně štěstí.

VIII.

V menší obci každý sňatek, každé úmrtí rozrušilo sousedstvo. Narozených dětí už méně všímáno, jak totiž byly slavné křtiny. Ale nyní mluvilo se dosti o dvou na svět přišlých dětech, poněvadž náležely jednomu rodu.

U Lahodů na statku měli děvče, u Čiháků, krejčů, chlapce. Dívka byla o nějaký den starší, ale tu i tam čekalo se se křtinami na nejbližší

neděli. Pomocnice byla táž a mohla při obou dětech posluhovati.

Lahodovi ustanovili a si objednali kmotry na dopoledne na hodinu jedenáctou. Bude hned oběd jako malá hostina, posedí se do libosti a radost se zapije.

Čihákovi určili křest na odpoledne po požehnání a na oslavu jeho bude důkladná svačina.

„Inu, každý dle možnosti a chuti,“ usuzoval mluvka Patuček. „Mne nikde za kmotra nepovolají a zavadnou mně neposkytnou.“

„Ani já tak šťastna nebudu,“ připojovala se Kalvodová, která už mnoho o dětech věděla, že se na statku dcera podobá do rodu matčina a syn krejčího jako by matce z oka vypadl, že jsou obě děti zdravé a tlusté, obě si završí, na statku že už mají lesklý kočárek, dar mlynáře Koseka, u krejčů že budou po staru ještě kolébati.

„A kdo bude kde za kmotra?“ ptala se Kalvodová souseda. „Vy přece jste na obou místech pečený vařený.“

„Byl jsem, ale už nejsem,“ vytácel Patuček. „Mladá na statku mně raději vidí paty a u Čiháků také jsem překážel. Tam mne starý Charvát vyvedl na zásep, chvíli mluvil a pak se vytratil jako vítr. Časy se mění!“

Konkurentka Kalvodová dědkovi toto vyhoštění ze srdce přála, ale teď by přece ráda od něho něco více zvěděla.

„A jaká jména dají dětem?“ uvažovala.

„Na statku po matce Klára, u Čiháků po otci Martin,“ usuzoval Patuček.

„Jméno Martin se už nedává,“ utrhla se žena.

„Bohumil, Jaroslav, Mojmír . . .“

„I ať má jméno jakékoliv, ale ať je z něho pořádný člověk. Já jsem Matěj, vy Kateřina, máme hodné patrony a nikdo nám nemůže nic špatného vytknouti.“

Kalvodová nemohla tedy tazatelkám posloužit. Nevěděla nic jiného, než že Lahodovi do kostela pojedou, Čihákovi však půjdou pěšky. Ostatně toho se mohl každý sám domyslit.

Ale mnohým zatanula na mysli otázka, přijede-li kaplan Pavel a bude-li sám děti křtít. S tím dotazem obrátili se zvědavci na kostelníka v Kacovicích, dějí-li se na faře přípravy k ubytování hosta. Ale jinak vždy ochotný ten muž ničeho nevěděl a žádné zprávy podati nemohl. Hostinský pokoj se nevětral, dlouhá alba se mu nevydala, poněvadž Lahoda byl vyšší postavy. Křty byly prostě hlášeny bez označení, kdo bude křtít.

Čekalo se a pozorovalo, co se kde na neděli připravuje. Krejčí Čihák pilně šil, aby včas dodal šaty do sousední obce na svatbu, čeledín u Lahodů mazal kola bryčky, která měla odvézti kmotry do kostela. Něco zde kviklo, kuřata posledně zapipala, husák zaplácal křídly, než z něho vytekla poslední kapka teplé krve.

Pavel nepřišel, aby děti pokřtil. Oběma poslal stejné peněžitě dárky do vínku, jak pomocnice roznesla. Klára prý se pohrdavě úsmála, pohlédnuvši na poukázku. Něco od zlata prý by jí bylo milejší. Emilie hned rozhodla, že se pe-

níze dají do záložny. aby chlapec měl jednou památku.

Přijeli mlynářovi z Olšin, Kosek se ženou a z kočáru vyndávali několik košů. Patuček tvrdil, že byly tři, Kalvodové se zdálo, že jsou čtyři. Mlynář se hrdě rozhlédl po návsi, na otlučenou zvonici a starobylou bránu. Mrzel se, že obé už dávno nezmizelo se světa.

Za chvíli přijeli Samkovi, hospodář se Stanislavou a dítětem. Už se vědělo, že bude kmotrovstvo s obou stran.

Kašpar radostně vítal příbuzenstvo a uváděl je do světnice. Kočové nevypřahali, ale projížděli se po návsi. Vždyť se zakrátko pojedou do kostela. Aby neměli hlad a žízeň, donesl jim Aleš koláče a pivo. Zastavili tedy před vraty a občerstvili se.

Lidé stáli na zápražích, vyhlédali okny a pozorovali. Mezi diváky byl i Patuček, opíraje se o hradbu parádní zahrádky. Tu k němu přistoupil Kašpar.

„A co vy tu zahálíte? Pojdte, budete nositi pivo z hostince.“

Mluvka si utřel bradu a hned byl jako na koni.

„Ale nesmíte hosty unavovati svými jalovými řečmi,“ napomínal ho hospodář.

„Vím, co se sluší,“ ujistil ho Patuček a utíkal s notným džbánem k hostinci, kde nařizoval o své vůli:

„Ať je čerstvé, víme, bude na selské křtiny.“

Od Lahodů vyjely tři povozy. Nejdříve jel mlynář Kosek se ženou, za ním Samkovi, kteří

přibrali panímámu, která nyní slula babičkou, a ve třetím voze vezl Kašpar ženu, která hned půjde k úvodu, a pomocníci s dítětem.

„Jako veselka jedou! To je pýcha!“

„A kdyby prý to byl chlapec, hrála by i hudba,“ rozhlašoval Petuda, co si vymyslíl.

Někteří čekali na křtiny v Kacovicích. Mezi nimi byla i Kalvodová, která si vzala kousek chleba do kapsy, aby neměla hlad.

Povozy zastavily před farou. Někteří účastníci šli hned do kostela, kde se teprve dověděli, že se dítě bude jmenovati Milena, Stanislava, Klára.

„Jak?“ tázala se Patučková, která nedoslýchala.

„Kateřina,“ pošeptala jí sousedka.

Ta zavrtěla hlavou a obrátila se na jinou účastnici, která lépe slyšela, ale všechna jména popletla:

„Stanislava, Klára, Miluška.“

Kašpar zavezl kmotry do hostince na svačinu. Šli všichni až na starou Lahodovou, která pospíchala domů pěšky, aby dohlédla na vaření.

Mlynář chtěl útratu platiti a přel se proto se zetěm. Pili i jiní, zavdávalo se každému a hostinský ochotně otvíral láhve vína. Přiskočili i takoví, kteří bývali v hostinci, jen když se pilo zadarmo, jako při smlouvách, nebo když se někdo nachmelil a nevěděl, co dělá.

Posléze nastoupena zpáteční cesta do Vltic, kde byly povozy vítány střelbou. Oslavu tu sehnal narychlo Petuda. Chasa ráda vytáhla z ú-

krytů bambitky, nabila je darovaným prachem a střílela.

„Ještě aby se nám dítě probudilo,“ bručela mrzutě pomocnice.

Mladý otec zavolał Petudu ke statku a řekl:

„Ať chasa vypije na naše zdraví půlku piva na mé útraty! Ale více ne!“

Překupník vesele pospíchal k chase u kovárny, aby jí sdělil rozhodnutí hospodářovo. Ač byl při letech, toho dne se přidružil k chase.

Mnozí by bývali rádi vnikli do statku, aby viděli poctu, dávanou kmotrům a také něco olízli, ale vrata byla zavřena a dvířkami občas proklouzl Patuček s bílým džbánkem.

„No tak, jak se máš?“ tázali se ho sousedé.

Jindy velice mluvivý muž zvedl jenom ruku, našpulil ústa a zvolal:

„Brilantně.“

„To věříme! Mastnota se ti leskne kolem pusy.“

Patuček si pohladil břicho, mlaskl a pochválil:

„Znameníť!“

A vzav džbán, pelášil ke statku, aby pan otec dostal čerstvé pivo, neboť on jistě dá slušnou diškreci.

Ke druhé hodině vytratila se ze statku pomocnice. Na dvoře potkala výměnkářku.

„Tak půjdete zase do kostela, aby byl pokřtěn můj vnouček? Nemohu se zúčastniti. Aleš už odešel,“ pravila Lahodová.

„Zde tři povozy zbytečně stojí a my abychom cupali pěšky,“ mrzela se moudrá žena.

„Inu, nikdo nežádal, nikdo nenabídl. Buďte ráda, že nejedete. Kočové si přihnuli a je nebezpečné se jim svěřovati. Pozdravujte u Čiháků, k večeru se tam podívám.“

Lahodová šla do kuchyně, aby rozřezala husy a pomocnice pospíchala k nedalekému domku, kde se připravovali na cestu do kostela.

Zde čekali mistr Charvát a Aleš jako kmotři. Krejčí byl oděn poněkud po starosvětsku, ale jeho mladý druh měl šat střížený podle módy.

Charvátová se točila u plotny, aby připravila lepší svačinu, a šťastná matka nemohla se s dítětem ani rozloučiti.

„Tedy pro jaké jméno jste se rozhodli?“ tázala se pomocnice.

„Bude se jmenovati po otci Martin,“ navrhovali Charvátovi.

„Ne, ne, po kmotřích ho pojmenujeme, buď Josef, nebo Aleš,“ mínila matka Emilie.

Chvíli se přeli, zatím co pomocnice dítě zavinovala do peřinky.

„Když otec ustupuje,“ rozhodovala pomocnice, „ať sluje Josef Aleš. Jméno staršího kmotra dáme napřed.“

Při tom zůstalo. Za chvíli vycházeli z domku: otec s pomocnicí napřed a oba kmotři za nimi. Charvát si nakročoval, ale Aleš se ohlížel na všechny strany.

„Kudy?“ ptal se Martin, „obcí, nebo po zahumení?“

„Proč bychom se styděli,“ mínil Charvát. „Pojďme po silnici!“

Zase vyhlédali sousedé okny a ženy vybíhaly

na zásep. Patuček div nenarazil na Charváta, jak pospíchal do hospody, kde bylo hlučno. Vždyť se už dopíjela půlka.

„Pomalu, pomalu,“ připomínal mluvka, ale sám to byl, jenž utíkal.

„Hleď, aby bylo čerstvé,“ usmál se mistr.

Malý průvod se brzo dostal za ves. Pomocnice pospíchala, aby se brzo vrátila do statku, kde se hodovalo. Nerada by některé jídlo omeškala.

„Tak sestřenka a bratrovec budou za sebou v matrice,“ řekl farář, zapisuje dítko. „Tedy se bude jmenovati Josef? A, prosím, po kom?“

„Po mně, důstojný pane,“ hrdě hlásil se krejčovský mistr.

„A po mně Aleš,“ přizvukoval mladý Lahoda.

„To je hezké. Tedy Josef — Aleš,“ diktoval si a psal farář do matriky.

Šli do kostela, kde sedělo ještě několik stařenek a Kalvodová z Vltic.

„Pluviál a rozžehnouti všechny svíce,“ poroučel farář kostelníkovi.

„Od těchto asi mnoho nedostanu,“ bručel pro sebe kostelník. Ráno byla lepší odměna. Ale poslechl. Věděl, že se tak děje k vůli kaplanu Pavlovi.

Kalvodová v první stolici stříhala ušima a koulela oči. Musí říci v obci, že křest syna krejčího byl právě tak slavný jako dcery rolníka Lahody. Od rána ještě tu ležel koberec, všechny svíčky hořely a farář měl zánovní pluviál s třapcem.

Ani kostelník se smutně netvářil, když dveře chrámové zavíral a neutrhнул s hněvem na Kal-

vodovou, když se tato ptala na druhé jméno dítěte.

„Po druhém kmotrovi jmenuje se Aleš, ale já bych myslil, že ho měli nazvat Pavlem po velebném pánu. Až by se mu to oznámilo, hnul by více kapsářem.“

„Už dary poslal,“ řekla žena.

„Tedy by na Pavla přidal,“ mínil kostelník, míře k hostinci, aby si vypil sklenici piva, než stržené peníze ženě odevzdá. Tyto mu odebrala všechny, ale co už bude mít v sobě, vzíti mu nemůže. Tou moudrostí se řídil, proto rovnou kráčel na pivo.

Jak odešli, tak se vrátili s pokřtěným dítětem do Vltic. Teď si jich už lidé méně všímali.

„Tak vám přinášíme Josefa — Aleše,“ řekla pomocnice, odevzdala dítě a pospíchala do statku. Ani na svačinu nečekala. Co může od těchto kmotrů žádati? Charvát je rád, že jest rád a kandidát učitelství také mnoho nemá.

Charvátka vařila slepici s nudlemi. Hostem byl Aleš. Pobavili se, Čihák sám došel pro pivo a naléval do sklenic s pozlacenými proužky. Emilie je donesla s výbavou.

S večerem rozjížděli se hosté od Lahodů. U krejčů čekali, že se tu zastaví Samková, ale neudělala tak, pospíchala domů. Jenom se poptala po sestře a vzkázala ji pozdravovat po matce.

Lahodová přišla s pomocnicí ze statku, když se hosté rozešli. Matka dceři přinesla kus dortu, který Emilie položila na okno.

Pomocnice nemohla zapomenouti na mlynáře z Olšin. Pivo mu rozvázalo jazyk. Ač jest mly-

nářem, vypravoval, že nemiluje vodu. Už prý při stvoření světa Hospodin oddělil vodu od země, na níž lidé obývají. Hodně si přihýbal, do kočáru musili mu pomáhati.

„To mám radost,“ řekla Lahodová, „že obě děti jsou zdravé.“

Matka s láskou pohleděla na dítě.

„A že všechno tak pěkně skončilo,“ připojovala selka. „Aleš prý se dobře držel.“

„Jako starý,“ pochvalovala pomocnice.

Aleš už dávno odešel, aby se pobavil s kolegy. Procházeli se po silnici.

U Lahodů se uklízelo. Patučka musili vyvésti za vrata. Stále povídal slané nemastné a překážel myčkám.

IX.

Lahodová řídila nejmladšímu synu nábytek, peřiny, prádlo, nový šat, aby mohl důstojně vystoupiti v malém městečku, kde byl ustanoven za prozatímního učitele.

Na studie padl jeho podíl ze statku a ještě kaplan Pavel připlácel. Nesměl se nuzovati, aby si neuhnal nemoc, všechno měl vždy v pořádku. Prázdniny trávil doma u matky na komoře, o žních pomáhal na statku, odskočil k sestře Samkové, k druhé krejčové, všude pobyl nějaký den.

Matka se ptávala žertem: „A kde byl zase náš krajánek?“

Aleš vypravoval, jak je tu i tam, jak roste u Samků Pavel, u Čiháků Josef, co kde dělají. „Všude mne vítali, ale raději vídali mé paty,“ dodával žertem.

„To snad ne?“ opravovala matka syna. „Vždyť jsi nikde nepřekážel, naopak byl užitečný.“

„U Samků skládal jsem ječmen, u Čiháků šil na stroji, zde na statku trhám ovoce a Pavel mně píše, abych přijel k němu a pomohl mu psátí matriky. Nejsem dle toho všestranný člověk?“

Aleš totiž občas o prázdninách i za Pavlem dojel a nějaký den u něho pobyl. Nejraději však byl doma u matky a žil z výminku. Lahodová v určenou dobu dala si naměřiti obilí, denně žádala mléko a čeho potřebovala k živobytí. Měla svůj výměnek. Ten jí stačil a dělila se i s Alešem. Proto tento se z legrace nazýval výminkářem.

Ale nyní měl jísti z vlastního krajíce. Těšil se na to i netěšil. Toužil po samostatnosti, hleděl uplatniti, čemu se naučil, ale nerad opouštěl matku. Bude nyní sama v té světnici, neboť se netlačila do statku. Nechtěl, aby mu co kupovala, najme si byt s nábytkem, ale matka nepřipustila.

„Nesmím tě pustiti s holýma rukama, nevážíli by si tě, kdybys přišel bez nábytku.“

Samek všechno odvezl do Mitlína, na statku měli mnoho práce. Chtěl věděti, jaké bude místo švagrovo a vrátil se pln nadšení. Líbilo se mu v městečku, Aleš bude bydleti ve škole, stravovati se může u řídícího, už tam uctili Samka svačinou. Jenomže je to hodně vzdáleno od stanice a lidé prý tam mají poněkud tvrdou řeč.

Až se zasmáli Samkovi, když všechno vyličo-

val a několik odlišných slov z pohorské mluvy si zapamatoval.

Lahodová vydajem na syna se hodně zakrvácela a toužebně čekala na podporu, kterou jí Pavel občas posílal. Na penězích ničeho nebrala od hospodáře, odprodati nebylo co a také by se styděla takto sháněti nějakou korunu. Kašpar věděl, že na ni Pavel pamatuje, proto se sám nedovtípil. Dcera Stanislava by na ni vymámila poslední haléř, stále nadhazujíc, že synek její potřebuje šatů a že dle starého obyčeje babičky své vnuky šatí. Lahodová se dovťípila, tak by učinila pro dobrou vůli, ale nyní nemohla. Vždyť posud Čihákovi zeti dluhovala od ušití svrchníku pro Aleše.

Za tou příčinou a aby zase vnuka viděla, odebrala se k Čihákovům. Dcera hned jí nesla dítě ukázat, vyličujíc s mateřskou láskou, jak roste, v noci spí, nezlobí, a že má v Charvátových dobré opatrovníky.

„Naši si vzali chůvičku, ale je to nějak rozjevená holka. Mám strach, že dítěti ublíží. Koukám na ni oknem, jak prudce přejíždí s kočárkem a oči má na všech stranách,“ vyličovala Lahodová.

„Naši staří s Josífkem stále si hrají na sluníčku,“ libovala si mladá matka.

„Abych nezapomněla,“ obrátila se Lahodová ke krejčímu, „ještě jsi mně neposlal účet za práci pro Aleše.“

„A to by bylo pěkné, abych mu něco zdarma neušil!“ odpověděl Čihák, hlavu od díla nepozvednuv. „Každý začátek je zlý.“

„Ale to chci já zaplatiti,“ hlásila selka.

„Nerad bych vás urazil, ale odpusťte, že to pravím, výminkáři mají málo peněz.“

„Máš pravdu, ale přece časem to seženu a zaplatím. Nebudeš přece šíti zdarma.“

„To si vyrovnáme s Alešem, posledně mu nešiji a on nebude stále prozatímním učitelem.“

Zet výminkářce účtu nedal a peněz od ní nepřijal, ani když dostala od Pavla a platila část truhláři a švadleně od šití prádla.

Stanislava mínila, že by se mohla obrátiti na Kašpara, když jest nyní v dobrých poměrech, že by měl podíl pro Aleše zvýšiti. Pranic by mu to neuškodilo.

Ale matka neužila té rady a všechno vzala na sebe. Nebude si přilepšovati a zaplatí.

Mlynář Kosck neustal zetě pobádati, aby přestavoval statek. Kdyby bylo po jeho, musilo by se tak státi najednou, ale Kašpar byl opatrný a podnikal stavby pomalu, každý rok některou část. Už měl nové stáje, o mnoho rozšířenou stodolu, v nepříznivém roce stavěl kolny.

„A kdy se dostaneš k tomu hlavnímu?“ tázal se mlynář při poslední návštěvě ve Vlticích. „Snad nebudeš stále bydleti v té boudě?“

Kdyby tak nazval otcovské stavení rolníkovo někdo jiný, Kašpar by se opřel a takovou pohanu odmítnul.

„Několik pokolení jsme tu spokojeně bydleli,“ jenom poznamenal.

„Dříve se mnoho hodilo, ale nyní to neobstojí. Toto stavení nezasluhuje nic jiného, než aby se zbořilo.“

„Ještě by mne přečkalo.“

„Nebo na hlavu ti padlo. Nedivím se, že se ti líbí, když jsi v něm vyrostl, ale mne se každý táže, kdy budeš stavěti.“

Jako mlynář radil a nabádal, tak matka Lahodová syna varovala.

„Bude to mnoho státi, zadlužíš se. Zbavíš se teplého, pohodlného stavení a do syrového se postěhuješ. Tolik roků nám sloužilo a žili jsme v něm spokojeně.“

„Něco peněz posud mám,“ omlouval se Kašpar, „a střechy vyžadují oprav. Vám bych výměničnickí světnici zabezpečil. Ovšem během stavby byste se musila uskrovniti. To jinak nejde.“

„A kam dáme sbírky Pavlovy?“

„Pravda, na to bych zapomněl. Ty by tu počas stavby nemohly zůstat. Nejlépe by bylo, kdyby si je bratr odvezl.“

„Má na faře pouze jeden pokoj s malou předsíňkou,“ upozorňovala matka.

„Že se už nestal samostatným, aby měl celou faru!“ mrzel se hospodář.

Matka jenom pokrčila ramenem.

„Tomu my nerozumíme a poroučeti si nemůžeme. Bude-li nutno, sbírky se odstraní.“

Když Kašpar skutečně se chystal k přestavbě, výminkářka se uchýlila do sousední chalupy. Byla zvána k Emilii, prý se uskrovní, aby se do domku vešla. Ale selka se vymluvila. Takto hospodář vidí, že na ni musí pamatovati se světnicí.

Přiběhla i Stanislava, nabízela pobyt matce u sebe, ale když už tato byla jinde umístěna.

Hned se spolu ptala, jak mnoho má z výminku vybráno.

Pro sbírky dojel farář z Kacovic. Prý má dosti místa a jeden pokoj jim přenechá. Kašpar ochotně je vydával, jsa rád, že se jich zbaví a že na faře budou uschovány.

Hospodář ukazoval plán, jež stavitel udělal dle návodu mlynáře z Olšin. Statek bude jako o poschodí, poněvadž na něm bude spolu sýpka. Vedle kuchyně napravo určeny dva pokoje, nalevo komory a pokojík pro čeleď. Tak onu místnost stavitel označil, a když se to po obci rozneslo, bylo z toho mnoho řečí a smíchu.

„Teď k Lahodovým čeleď se bude táhnouti, když tam má svůj pokoj.“

Nedovedl si Kašpar představit, co taková stavba státi bude peněz, námah a strastí. Zatím bydlet musil ve světnici vedle stájí pro kočího určené. Jeho potahy svázely materiál, že hospodářství zanedbával. Ale také ze záložny vybral, co dostal se ženou věnem. A ještě nebyl statek hotov. Klára stále si něco vymýšlela a ochotný stavitel plnil všechny rozkazy.

„Však to někdo zaplatí,“ myslil si a stavěl.

Když byl Kašpar hotov s uloženým penízem, obrátil se na tchána. Radil, nabádal, ať nyní pomůže. Dojel do Olšin a hned počal předkládati svoji bolest.

Mlynář obracel řeč k jiným předmětům, ale zeť ho nepustil.

„Čeho si vlastně přeješ ode mne?“ ptal se Kosek.

„Abyste mně půjčil do stavby.“

„Milý brachu, nemám. Zadlužil jsem se, když bylo nutno skládati věna dcerám.“

„Prodejte mlýn a odstěhujte se k nám na výměnek,“ radil Kašpar.

„To neudělám a samostatnosti se nevzdám,“ rychle a rozhodně řekl mlynář. „Vypůjč si v záložně. Tam mají dost peněz.“

„Vím z hospodaření otcova, jak dluh s člověkem z jedné mísy jídá. I poslední vůle se musila k vůli dluhům zrušiti.“

Mlynář nepomohl, snad hotových peněz neměl a mlýna se zbaviti nechtěl. Kašpar odcházel s nepořízenou, máje plnou hlavu starostí. A tu jako schválně do cesty mu vešel švagr Samek, který šel s pole s lopatou na rameně.

„Kde chodil náš statkář, kde?“ hned se ptal.

„A nějak špatně naladěn. Což nechtěl pan otec otevřítí měšec?“

„Jenom poroučí, radí, navádí.“

„Rád věřím. Ten to umí a o zaplacení se nestará. Moje zásoby jsou vyčerpány.“

„A proč jsi nepřišel ke mně o radu? Ani velebného pána jsi se neptal a hned boural a prováděl nákladnou stavbu. Tou se zasekáš a do dluhů upadneš. Budeš nucen odprodati kus pole nebo lesa. Mareček z Nevořic už se těší, že mu podepíšeš směnky a pak rád prodáš, až na tebe uhodí.“

„Nikdy!“ zvolal Kašpar. „To by se musil otec v hrobě obrátiti.“

„Uvidíš, že to k těmto koncům přivedeš, budeš-li mlynáře poslouchati. Co stojí, to ti do-

stačí. Nech patra a všeho nepotřebného. Dej krov na stavení.“

„Tchán bude zuřiti,“ předvídal hospodář.

„Ať zuří. Přispěti nechce.“

„A co stavitel? Máme plán, jímž se řídíme.“

„Přijdu a promluví s ním. Uvidíš, že ti dobře radím. Čekal jsem, že to k těmto koncům přijde.“

Samek skutečně přišel a se stavitelem jednal. Bez obalu řekl, že švagr nemá peněz a musí se omeziti. Jednoduchý bude štít, nákladné římsy odpadnou, mosazné kování oken a dveří nebude, místnosti se jenom vybělí ano i stará vrata zůstanou. Mnoho se nechá na pozdější dobu.

Stavitel se krčil, vymlouval, nic naplat. Ne-ní-li peněz, těžko stavěti. Klára protestovala, ale ničeho nezmohla. Samek jí představil, kam by to přivedli nesmyslnou stavbou. Došla pro otce, ale než mlynář přišel, krov ležel na přízemku. Dělníci pospíchali, aby dokončili stavbu dle nového ustanovení.

Dojel mlynář, zarazil se, vida stavbu jako na půl cestě, a hned se dal do Kašpara.

„Nevěděl jsem, že nemáš žádného vkusu, že takto stavbu zkomolíš. Jak pěkně by se vyjíkala jednopatrová budova! A čím jsi pokryl střechu? Byla přece určena břidlice a ne tašky. A ty hradby necháš kolem? Což nebyly určeny železné, pěkně do zelena natřené?“

„Není peněz,“ odpověděl zeť. „Kdybych byl lépe počítal, ani bych se do této stavby nepustil. Starý statek ještě by mne přečkal. Snadno se

radí a svádí, ale kdo zaplatí potom dluhy? Ani takto nevyváznou zcela bez dloužku.“

Na stranu otcovu přidala se i Klára, již se také omezení nelíbilo. Kašpar však stál na svém a tak se s tchánem rozešel v nevůli. Pověděl bez ohledu, chtěl-li Kosek míti pro dceru statek výstavný, že měl na něj přidati nebo aspoň bezúročně půjčiti.

„To ti napískal jistě ten chudák krejčí Čihák, který má chalupu jako klíčku pro kanára,“ dohadovala se Klára.

„Ba ne, zadrželi mne v nesmyslném jednání rozumní lidé, kteří to se mnou dobře myslí, abych si neuvalil na sebe břímě, které bych pak nemohl unést. Jsem jim vděčen.“

Pomalů se žena smiřovala se stavbou a stěhovala se do čistě vybílených nových světnic na statku.

„Jedna musí zůstatí pro matku,“ určoval hospodář. „Má býti ve výminku.“

„Já myslila, že zůstane, kde jest. Mohli bychom jí nájem platiti,“ řekla Klára, sníc o několika pokojích.

„To nejde. Už pro lidské řeči se tak nesmí státi. Matka se postěhuje k nám.“

Tak se stalo. Lahodová v chalupě u hodných lidí si libovala, ale musila se vrátiti na statek. Už se lidé ptali, kdy se postěhuje a zdaž pro ni v novostavbě zůstane volná místnost.

Výminkářka opanovala svoji světnici. Dřívější ve starém statku se jí více líbila, byla teplejší a více osamocena. Teď bydlila hned vedle mla-

dých. Na dveře, které spojovaly oba byty, postavila starou skříň.

Na půdě nyní pokojíku nebylo. Ustanoveno zaříditi jej jako dříve do štítu, až budou peníze. Proto hospodář ani neusiloval, aby se bratrovy sbírky z fary do statku vrátily.

Pavel se dlouho nejel podívat do Vltic, ani tu nebyl, když se po druhé na statku křtilo. Ovšem, nyní nebyla taková slavnost a hostina, třeba se narodil chlapec, jenž dostal jméno po mlynáři, kmotrovi, Jan. Chasa čekala, že dostane nyní celý sud piva, ale nebyla poručena na oslavu dědice ani půlka. Na jednom voze se jelo do kostela, a že byla právě zima, odbylo se to zabijačkou. Pro pivo chodil pasák a také marně Patuček obcházel.

„Šetří se, nejsou,“ soudil kostelník, neucítiv v ruce bankovku. Jenom několik korun měl v dlani.

Ani se nedostavili Samkovi, aby švagr s nimi neměl útratu. Vařila, vlastně ohřívala droby pouze Lahodová. Jiným místo pozvání se poslaly výslužky.

X.

U Čiháků strojili brzo dva pohřby za sebou. Zemřel starý mistr Josef Charvát a zakrátko následovala ho jeho manželka Marie. Čihákovi oběma posloužili k smrti, jako vlastní děti. Když stonali, někdo z manželů spal v jejich světničce, aby byl na zavolání. Vážili si jich a lnuli k nim. Na přilepšenou pomalu spláceli jim obnos za domek.

„Vždyť nám už ani na pohřeb nezůstane,“ říkal Charvát, když zase dostával peníze na tabák a sklenici piva pro sebe a na kávu pro manželku.

„Ani o tom nemluvte. Kdybyste ještě dvacet i více let žili, zle vám nebude,“ utěšoval Martin.

Když si nevařili, když jim k tomu síly nestačily, donášela jim Emilie a mnohdy jim podstrojila. Manžel to viděl a ničeho nenamítal. Dobře se mu vedlo, stále měl dosti práce, už ani sám nestačil.

Rodiče zbraňovali malému Josefovi choditi do světničky, aby nemocných neobtěžoval.

„Jenom ho nechte,“ říkali Charvátovi, když to zpozorovali, „jest nám v jeho společnosti veselěji.“

V zimě se jim topilo, a když se v dílně pracovalo, aspoň Emilie vešla do světničky s Josefem. Mohli míti Charvátovi jinou společnost, tlačil se sem mluvka Patuček, hovořil široce a dlouze, ale nikdo mu neodpovídal. Charvátovi buď spali nebo aspoň se tak stavěli, aby se řečného muže zbavili. Čihák mu dal na ruku, aby starých lidí neobtěžoval, že nejsou naladěni poslouchati plané řeči.

Čihák slušný pohřeb vypravil svým dobrodincům. Farář přišel se zpěváky, z okolí shromáždění krejčí nesli rakev, střídající se se sousedy. Z příbuzenstva zúčastnila se Lahodová a Stanislava Samková. Tato přišla jenom do stavení smutku a vrátila se ke své práci.

„Ani hudebníky nevzali, ani mrtvoly v po-

hřebním vozu nedopravili. Kašpar by dal koně," řekla Stanislava doma muži.

Samek pokrčil jenom rameny.

„Inu, pohřeb chudých," poznamenal, jsa rád, že mezi ně nenáleží.

Emilie co neděli, jsouc na službách Božích, zastavovala se na hřbitově, aby se pomodlila u hrobu otcova a Charvátových manželů.

U oltáře objevila se nová svíce, o níž kostelník pravil, že ji poslal velebný pán Pavel.

Téhož roku také Samkovi pochovali výminkáře. Upadnul, pochroumal si nohu a ruku, syn odvezl ho do Nevořic do okresní nemocnice. Zde si poležel několik dnů a zemřel. Správa nemocnice telegrafovala Samkovi, kde má býti otec pochován. Syn dlouho uvažoval, má-li ho převézt na domácí hřbitov, až ho žena přemluvila. Rozhodnul se pro převoz, sám dojel pro mrtvolu a přímo do Vltic jej převezl. Účastníci pohřbu se domnívali, že bude tento ze statku, ale slyšíce, že už jest mrtvola v márnici, hněvali se.

„Lakota, nechtěl vystrojiti pořádný pohřeb, jak se slušelo."

Někteří šli do kostela, jiní zůstali doma. Samek se nehněval, aspoň nemusil tolik lidí v hostinci častovati, jak bylo obyčejem.

Na žádný z těchto pohřbů nepřišel Pavel. Posílal omluvy, že má nyní na české farnosti mnohem více práce než na německé. Souhlasil, aby sbírky jeho zůstaly na faře.

Na polích bylo hodně práce se setím, jež se opozdilo pro nepříznivé počasí. U Lahodů bylo

třeba to neb ono odkliditi, dvůr urovnati, drobné kamení odvézti.

Lahodová usadila se ve své světnici, kde si hleděla všechno uspořádati, jak to měla dříve a byla navyklá. Měla starý nábytek, obrazy na skle malované, v čele kříž, kolem něhož vinula zelený břečtan. Tak se jí to líbilo. Nyní častěji četla ve veliké knize, v Životě svatých i v knížkách, které jí Pavel posílal.

Kašpar Lahoda následoval otce ve veřejném působení. Ve Vlticích volen byl do zastupitelství, do Kacovic chodil do hasičského sboru, do Nevořic do hospodářské záložny a okresního výboru. Ještě že si vycvičil z bývalého pasáka řádného čeledína, který ho v hospodářství zastupoval. Mohl se na Josefa spolehnouti.

Domácnost vedla Klára s dvěma služkami, z nichž jedna byla hospodyně k ruce a ošetřovala děti, druhá pak na starosti měla stáje. Klára by se ani nechtěla s nikým o nadvládu dělit. Pocházela z panovačného rodu a v tom ohledu i nad sestru vynikla. Sama kupovala a prodávala, mzdu vyplácela, čeho bylo třeba, řídila. Ve všem poslechla ji mladší Mařka, ale starší někdy si postavila hlavu, vědouc, že jest v právu. Proto už by se stěhovala, ale vždy se to nějak urovnalo.

Hospodyně také výminkářce vydávala, co jí patřilo. Dříve se Josefa netázala a Lahodové odlila mléka, při tlučení másla hned jí oddělila určitou dávku, nekladouc ji na váhy, z bochníka sýra uloupala dle dobrozdání, nesouc vejce z kurníku, jedno jí podala na dvorku.

Kašpar také nasypal obilí, aniž by odvažoval, spíše hrachu přidal, věda, že matka zbývající hází slepicím. S bramborami ji vůbec neodděloval, řka, aby si nabrala vždy ve sklepe, mnoho-li potřebuje. Podobně ji odkázal, aby si brala palivo, jehož na dvoře byla kupá. Vždyť měl les, v němž se co rok dělala probírka.

Výminkářka měla čtvrtinu ovoce ze zahrady, ani tolik nevyžadovala. Brala si jenom část pro sebe a pro dceru Emilii, poněvadž u Čiháků byla zahrada malá. Ze švestek nechtěla podílu.

Tak to chodilo jistou dobu, až mladou hospodyně počalo mrzeti, že tchyně nosí ovoce dceři do chalupy.

Právě se odvažovala jablka na decimálce. Čeledín Josef čtvrtinu oddělil pro výměnkářku. Hospodyně přihlížela a posléze se ozvala:

„Ale panímáma by tolik jablek nepotřebovala. Nemá na ně zubů.“

Lahodová, slyšíc onu poznámku, podala vysvětlení:

„Pro sebe si jich jenom málo upeku, ale chci jich trochu dáti Emilii pro dítě. Vždyť mají Čihákovi zahradu jako dlaň.“

„Mohla se vaše dcera provdati do většího místa, kde by byla zahrada rozlehlá a hojnost ovoce,“ vyjela Klára.

„Milá hospodyně, o tom je nyní těžké rozumovati. Už se stalo. Abych pravdu řekla, pranic Emilii ve zlé nevykládám, že si vzala krejčího, v té rodině panuje spokojenost.“

„A přece stojí o cizí ovoce,“ nadhodila mladá.

„Neříkala mi o ně, a kdyby věděla o této poznámce, ani by je nepřijala. Ostatně já si mohu dělati se svým výminkem, co chci,“ dodala Lahodová ostře.

„Ale tím se statku ubírá. Co se nespotřebuje, má zůstat zde. Beztoho váš výminek je veliký, jakého nemá nikdo ve vsi.“

„A nevíš, mnoho-li jsem odpouštěla? Když se urodilo málo, sama jsem se uskrovňovala, ač jsem tak dělati nemusila. Nyní však budu vyžadovati všechno, a co mi zbude, dám, komu budu chtít.“

„My pak zažádáme, aby se výměnek zkrátil, jako se dělo v pozůstalosti s ostatními podíly,“ narážela Klára.

Výměnkářka se zarazila. Odkud tohle hospodyně má? Jistě ji navedl mlynář, jenž nemohl zapomenouti, že se jeho plán zcela nezdařil.

„I jenom podejte žádost soudu, co ten usoudí, s tím se spokojím, ale hned připomínám, že na rodném statku za onuci nejsem a nebudu.“

Neuvážily obě ženy, že naslouchá čeledín Josef a starší služka Josefa. Tato hospodyně přála, že se jí výměnkářka opřela. Jak ona, tak Josef vynesli z domova, že poměr mezi mladými a starou panímámou není tak příznivý a jasný, jak se mínilo. Povíдалo a šuškało se o tom, mnohý zvěděl o výstupu, jenom hospodáři Kašparovi nebylo nic známo.

Josefa pravidelně hned při dojení naplnila současně hrneček výměnkářčin a tento jí postavila na okno. Proč by staré osobě neposloužila, však tuto a jiné menší posluhy nedělala

zdarma a Lahodová o každém trhu koupila jí šátek nebo látku na zástěru. Ale nyní Lahodová nenalezla hrnek na obvyklém místě.

„Josefo, tys zapomněla?“ obrátila se na služku.

„Ba ne, nezapomněla, ale musíte si nyní chodit pro mléko ke sklepu, kde se rozděljuje,“ odpověděla služka, dokládajíc: „Je nový pořádek.“

Co naplat, výměnkářka musila přehoditi přes sebe teplejší šat a jíti ke sklepu. Pozdravila a čekala, až přijde na řadu.

„Je litrový,“ pravila, podávajíc hrnek.

Hospodyně však přece měřila, ale ještě jí krapet mléka v mírce zůstalo.

„Vždyť jsem to věděla,“ řekla výměnkářka a šourala se s mlékem do světničky.

Brzy se přesvědčila o jiném. Josef sekal pro statek sušiny a několik otepí určil pro Lahodovou. Měl panímámu rád, ujala se ho jako malého chlapce, nikdy mu neublížila, když stonal, přilepšovala mu. Ale nyní místo, určené pro výměnkářčino palivo, bylo prázdné. Obrátila se na čeledína:

„Nějak na mne zapomínáš,“ pravila.

Josef nechtěl dlouho s pravdou ven, ale posléze řekl:

„Hospodyně pravila, že jenom jí sloužím. Ale nezlobte se na mne.“

„No, dobře,“ řekla Lahodová a ve světnici v přihrádce hledala v listinách. Zde nalezla opis svého výměnku. Vzavši brýle, četla. Skutečně, měla pouze zaručeno palivo z lesa, ale nebylo

udáno, že má býti ve vázaných otepích. I při důkladném sepisování se na to zapomnělo. Vyhlédala si tedy mezi haraburdím sekyrku, přivalila špalek a jala se sekati roští. Nemajíc povřísel, rovnala je ke stěně, aby uschlo.

„Á, panímáma chce provozovati tělocvik,“ ozval se Mareček z Nevořic, který přišel občas do statku, aby se zeptal, není-li něco na prodej.

„Ano,“ přisvědčila výměnkářka, „aby mi nezhoustla krev.“

„Musíte hodně zvedati sekyrku, aby rázně dopadala,“ smál se Mareček, vcházeje do síně. Když se vracel, Lahodovou u roští nezastal. Krev jí šla do hlavy při jeho smíchu.

Nyní nežádala Mařku, aby jí donesla vody, šla pro ni k pumpě sama, v pondělí nedonesla si ani košili, aby jí ji při ostatním prádle vyprali.

„Copak, že si babička sama pere?“ divila se mladší služka. „Ani jí těch několik kousků za to nestojí. Vždyť bychom toho ani nepoznaly.“

„Nemá asi praní ve výměnku,“ nadhodila Josefa. „Kdo by to řekl!“

Mařka neporozuměla. V neděli doběhla k matce pro špinavé prádlo, aby je vyprala. O kousek práce jí nešlo. Ochotně by posloužila i staré panímámě.

Matku při prádle zastihla Emilie a hned jí pravila:

„Příště si to zanesete ke mně, nebo si pro těch několik kousků dojdou. Snad byste se nechtěla sama s tím hmoždit. A kdo vám myje podlahu a čistí okna?“ vzpomněla.

„Vždyť to nic není. Nejsem dosud tak slabá a nedostatečná, abych si těch několik prken neumyla. Jenom se o mne tolik nestarej!“

Ale v sobotu přišla Emilie, shodila svrchní sukni a dala se do mytí.

„Měla jsi aspoň přivést malého Josefa, abych ho zabavila,“ pravila babička.

„Je v dílně u otce, zde by jenom překážel,“ řekla mladá žena.

„Tak, teď abych jen seděla a hleděla, jak jiný pracuje za mne,“ pravila Lahodová.

„Nadělala a nastarala jste se v životě dost,“ uklidňovala dcera matku.

Když už několikrát na výměnku uklízela, uviděla ji hospodyně u pumpy.

„Co ta zde chce?“ pravila udiveně.

„Dává matce výměnek do pořádku,“ vysvětlovala služka.

Klára se poněkud zarazila a potom pohodila hlavou:

„Když ji to těší, ať uklízí. Beztoho doma je za chvíli hotova.“

„Tam je čisto,“ poznamenala Josefa. „Patuček si stěžuje, že musí nechat klamby za dveřmi.“

„Hleď si svého,“ utrhla se hospodyně a šla po svém.

Ani to nezůstalo utajeno, že Čiháková dochází k matce uklízet.

„Tak to bývá, když rodiče předají dětem své statečky, potom aby se plahočili na stará kolena,“ usuzovali starší hospodáři a hospodyně.

Lahodová se hlásila o sypání. Poněvadž Kaš-

par nebyl doma, obrátila se na Kláru. Byl tu povoz ze mlýna, který sbíral obilí od chudších mlečů, kteří neměli vlastních potahů.

„Ale zdá se mi, že vám bylo všechno odměřeno hned při mlácení,“ vymlouvala se hospodyně.

„Obdržela jsem pouze půl metráku pšenice a metrák žita, ovšem v mouce,“ vysvětlovala Lahodová.

„A tolik že jste již snědla?“ divila se mladá.

„S tím, co mi náleží, mohu si dělati, co chci, třeba to rozdati žebrákům.“

Přišel kočí, aby odnesl pytle na vůz. Čekání se mu zdálo již příliš dlouhé. Hospodyně před ním již ničeho nenamítala, ale vážila. Počínala si velice opatrně: hned ubrala a hned zase lopatku obilí přidala.

„Tady by člověk neztloustl,“ zabručel kočí a uchopiv pytel, nesl jej na vůz.

Stejně pozorně vážila Klára pšenici.

„Jako by to byl šáfrán,“ poznamenal netrpělivý kočí, a zase se prudce pytle chápal.

„Počkejte,“ zadržela ho výměnkářka, „zdá se, že je tu o hrst více.“

Kočí tedy hrábl do pytle a plnou ruku obilí hodil na hromadu.

„Nezdvořilý,“ poznamenala selka.

Za chvíli odjížděl mlynářův povoz a kočí při nejbližší příležitosti rozhlašoval, jak se u Lahodů na výměnkářce šetří.

„Ještě dobře, že jí nebožtík všechno zajistil,“ řekl soused. „Kdo by si pomyslnil, že i tam se budou s výměnkářkou hrdlovat.“

V zimě se dralo peří u teplých kamen.

„Což nám nepomůžete?“ oslovila mladší služka stařenu. Nerada drala, proto hledala pomocníci.

„Kdo dere?“ ptala se Lahodová.

„Já, Josefa, Kalvodová a — Patuček,“ vypočítávala služka.

„Patuček? No, ten spíše mele pusou. Přijdu se tam podívat,“ slibovala stará hospodyně. Doma jí večer bylo smutno.

Dralo se v kuchyni u dlouhého stolu, přistaveného ke kamnům. Kašpar odešel do hostince, Klára se zdržovala s dětmi v pokoji, kde je uspávala a potom četla noviny.

V kuchyni vykládal Patuček. Aby ho dračky nevyhnaly, pomalu dral, ale vybíral si větší pírka. Líčil, jak bylo dříve veselo při přástvách, které posud pamatoval.

„O těch bych já mohla povídati,“ vpadla mu do řeči Kalvodová. „Co jsem se napředla po staveních. Tehdy se ještě svítilo loučemi. Sedaly jsme dokola a hleděly si práce.“

„Dokud nepřišli junáci, aby dívkám sbírali se sukní pazdeří. Ovšem při tom je štípli, a to bylo křiku.“

„Teď by mohli sbíratí ostenky,“ řekla Mařka.

„Ať si zůstanou, kde jsou, nestojíme o ně,“ mínila starší Josefa, která se durdila na mužské pokolení od té doby, kdy se jí sňatek pokazil.

Ale výměnkářka dlouho na draní nechodila. Hospodyně ji ani neuvítala, ani si draček ne všimla. Lahodová si tedy myslela, proč by se sem

tlačila. Zastoupila ji Patučkova žena, která mu-
že doprovázela.

Buď se svolením nebo bez vědomí manželova
dala Klára zakrátko upravit komoru za obytnou světnici. Kamnář tu postavil ze starých kachlíků kamínka, stěny byly posud od stavby obíleny, už dříve dána sem stará prkna na podlahu. — Malé zamřížované okno vedlo do dvora.

Lahodová byla zvědavá, pro koho se to připravuje, ale měla tušení. Proto nebyla valně překvapena, když ji hospodyně oslovila:

„Bydlela jste dříve na komoře, mohla byste se tam zase odstěhovati. Nemám, kam bych hosta uložila. Kdyby nás na příklad velebný pán pojednou navštívil... A poněvadž ona místnost sousedí přímo s naším bytem, jste křikem dětí tam znepokojoována. Na komoře budete míti pokoj.“

„Pravda, pravda, patřím na komoru,“ trpce odpověděla stařena. „K čemu se potřebuje taková bába dívat na silnici a na náves. Dobře jsi to rozsoudila, postěhuji se brzy...“

Klára ještě něco pronesla na omluvu. Byla ráda, že to šlo tak hladce. Bude míti ještě jeden pokoj. Muži řekne, že si to tak matka přála.

Lahodová chodila nějak nesvá. Jako by stále něco hledala, s něčím se loučila. Zašla k doceři Emilii a zde od ní všechno zvěděli.

„K nám se přistěhujete,“ rozhodl krejčí, jsa rozhořčen nad jednáním švagrové, „budete bydlet ve světničce po Charvátových. Odtud také uvidíte na lidi, kteří kolem půjdou, na děti, kte-

ré si budou hráti před stavením. Přestěhujeme vás.“

Lahodová chtěla odporovati, že prý se zeptá Kašpara, že dopíše Pavlovi, poradí se se Samkovými, ale zeť stál na tom, že na statku, kde se jí dostalo tolikerého příkoří, zůstatí nemůže.

„Syn se vás nezastane, a vy trpíte.“

Ještě Lahodová nepřisvědčila a Čihák již stěhoval. Mladí nebyli doma a služby nemohly brániti. Martin jezdil s dvojkolkou a učedník mu pomáhal. Vozili nábytek zadem, aby jich nikdo neviděl. I obrázky se stěn sundali, skříň naložili, postel rozebrali. Netrvalo dlouho celé stěhování, pojednou bylo vše na novém místě.

Výměnkárka stála na prahu jako omámena. Jako by nechápala, co se děje. Kde by si kdy pomyslna, že za živobytn bude se odtud stěhovati. Domnívala se, že ji ze statku odnesou mrtvou.

„Maminko, pojdte!“ vzala ji za ruku Emilie. „Budeme si vás vážit.“

„Ale přece jsem neměla k tomuhle připustiti. Bože, co řekne Pavel?“

„Schválí vaše jednání, až se o všem doví. Dobře jsme to pozorovali, už to tak dále nešlo.“

Emilie musila matku přímo táhnouti ze statku. Selka se rozhlédla zahradou a zalomila rukama.

„Podíváte se sem, kdykoliv se vám zachce. Vždyť nebudete kraj světa. Na pole uvidíte od nás,“ domlouvala jí dcera. „Už se vrátiti nemůžete.“

Pomalú šly matka s dcerou po zahumění.

Lahodová opouštěla dosavadní domov, kde tolik roků prožila, kde se mnoho nastarala, kde zakusila strasti i se radovala z výsledku své práce a početné rodiny.

XI.

Než se Lahodovi vrátili z města, velmi mnozí ve Vlticích věděli, že se výměnkářka vystěhovala. Různě to bylo posuzováno. Slyšeli, že není stará Lahodová se snachou za dobře, že mají mezi sebou nedorozumění pro výměnek, ale nenadáli se, že to takhle dopadne.

Nesrovnalosti mezi starými a mladými byly i jinde, ale vždy se to nějak urovnalo bez starosty a soudu. Zde však výměnkářka ustoupila a odstěhovala se ze statku do chalupy.

Kalvodová měla o čem povídati a co roznášeti po dědině.

Mluvka Patuček ani nepřišel na besedu.

Když Lahodovi přijeli, Josefa oznámila hospodyně po straně a ne bez škodolibosti:

„Panímáma se vystěhovala.“

Klára se domnívala, že si tchyně vyvolila být na komoře, jak jí bylo doporučeno, a mnoho se o to nestarala. Ráno hned otevřela dosud zamčené a zastavené dveře a s Mařkou sem stěhovala některé kusy nábytku. Zavěsila záclony, na podlahu položila koberec, na stěnu dala obrazy, představující letní a zimní krajinu. Pyšně rozhlížela se kolem, čím by ještě výzdobu pokoje doplnila.

Klára zavolala muže, jenž se právě vrátil domů a tázala se:

„Jak se ti pokoj líbí?“

„A kde je matka?“ hned si vzpomněl Kašpar.

„Na komoře, sama se tam včera odstěhovala,“ zněla poněkud stísněná odpověď.

Hospodář hned šel do zadní části statku, kde byly ponechány dvě místnosti za komory. Otevřel dveře a našel světnici prázdnou.

Kolem šla právě služka Josefa.

„Kde jest panímáma?“ ptal se jí Lahoda.

„Ta se odstěhovala v neděli k zeti Čihákovi,“ odpověděla dívka. „Teď bychom zde mohly spát s Mařkou,“ navrhovala.

„Proč jste ji pustily?“ prudce vyjel hospodář.

„Copak jsme mohly dělati, když ani Josef nebyl doma? Krejčí přijel a nábytek odvezl na dvojkolce. Panímáma snad chtěla, když jí byl pokojík vzat.“

Kašpar už neposlouchal, ale běžel do kuchyně, kde zastihl ženu. Co se tam dělo, jak hospodář křičel a Klára mu odpovídala, slyšely služby z povzdálí. Mařka odvedla děti na dvůr.

„Je zle,“ pravila, „teď to propuklo.“

„Proč hospodyně už dávno tchyni pronásledovala? Nyní za to má.“

Hádka ve světnici trvala hodnou chvíli. Kašpar tušil, že hodně zavinila jeho pyšná žena. Pozdě litoval, že si ničeho nevšímal.

Klára mu vyčetla, že zachránila statek svým věnem, že tu může poroučeti.

„A kde je tvoje věno? Prostavěl jsem peníze návodem tvým a tvého otce. Kdybych se býval

včas nevzpamatoval, upadl bych do dluhů. Vy byste mne daleko přivedli.“

„Tak mohu odejít k otci do mlýna.“

„Jdi, a pověz, jakou ostudu jsi učinila mně i sobě. Abych se styděl vyjít ven. Prstem budou na mne lidé ukazovati, že jsme vyhodili výměnkářku.“

Lahoda chtěl jít za matkou, ale zdržel se. Předvídal, že by se za ním ohlíželi a pozorovali ho. Však se mu nahodí příležitost. Zatím nařídil služkám, aby panímámě výměnek donášely do chalupy.

Klára měla na jazyku, že se nemusí panímámě výměnek dodávati, ale zdržela se. Nechtěla muže popouzeti.

Lahodová před lidmi brala vinu na sebe. Prý jí v novém stavení nesloužilo zdraví, zdivo není dosud vyschlé, odstěhovala se tedy dočasně, pouze na nějakou dobu, pak se opět vrátí do statku. Ovšem všechno jí nevěřili. Také si chválila dřevěnou světnici u Čiháků, v té se ohřeje, aniž by musila mnoho topiti. Ano některým nedůvěřivým sousedkám pošeptala, že chce pomoci dceři, poněvadž jí hodně z výměnku zbude. Tak a podobně omlouvala to, co v obci mnoho řečí a hluku způsobilo.

Zde si ani nevařila, ale jedla s mladými. Přišlo jí to vhod. Nemusila se tolik namáhati. Emílie jí vyprala, Martin nanosil dříví a malý Josífek podal jí stoličku pod nohy.

„Prosím vás, nestarejte se tolik o mne, vždyť mezi vámi zlenivím a zchoulostivím,“ napomí-

nala, když ji dcera chtěla obouvatí a kabát jí oprašovala před cestou do kostela.

„Musíme si vás vážití, abyste nám neodešla a nás neopustila,“ vece Emilie.

Nejdříve si na matku počkala Stanislava, která za jakousi příčinou byla v Kacovicích a tušila, že Lahodová půjde z kostela.

„Co vás to jenom napadlo,“ začala zhurta, „ze statku se stěhovatí do chalupy? Vždyť jste nám udělala hanbu. Nemohla-li jste s Klárou vydržet, proč jste nepřišla k nám? Vždyť máme po výměnkářce prázdný pokojík, který bychom vám ponechali.“

„Už se stalo,“ řekla Lahodová. „Od vás bych měla daleko do kostela.“

„A snad tam nechcete zůstatí navždy?“

„Už se stěhovatí nebudu. Jsem spokojena,“ stála výměnkářka na svém.

„Ale kdepak, Kašpar ženě vyčiní a půjdete do statku nebo k nám.“

„To si ještě rozmyslím. Teď jenom toužím po svatém pokoji.“

Ale zcela touženého pokoje nepožívala. Musila vyslechnouti hospodáře, s kterým se potkala za zahradami. Ten spustil podobně, omlouval se starostmi, litoval, že nedohlédl, spoléhal na ženu a nenadál se, jak to dopadne. Nyní hned chtěl matku odstěhovatí domů, pokojík jí nabízel s pěknou vyhlídkou, opravu kamen, dvojité dveře.

„Nadělalo by to, milý synu, znovu hluku,“ pravila matka. „Jsem ráda, že lidé přestali o tom hovořití a zvykli si vídatí mne u Čiháků.“

A co na mně záleží? Mám mít pohřeb ze statku nebo z chalupy?“

„Prosím vás, nemluvte tak. Což někdo na vaši smrt čeká? Všichni vám přejeme dlouhého života a odpočinku.“

„Nechte onen nabízený pokoj pro Aleše nebo pro Pavla, až ten nebo onen domů zavítá. Nebo se tam přistěhuje mlynář Kosek, povídá se, že mlýn prodává.“

„Oba bratry rád uvítám a pohostím, ale nejraději bych tam měl vás, maminko,“ toužil syn.

„Zůstanu, kde jsem, jenom mi pošlejte výměnek, abych měla býti od čeho živa. A navštívte mne, pošli mi děti, abych se s nimi potěšila.“

Lahodová se nedala přemluvíti, nehněvala se, na dotazy odpovídala žertovně, že na čas všechny děti navštíví a všude nějakou dobu pobude. „Ale kdybych pozorovala,“ dodávala vážně, „že to jde se mnou s kopce, pospíším do svého rodiště. Tam chci dokonati běh svého života.“

„To ještě uvidíte vnuky a vnučky velké,“ lichotily sousedky, „vždyť dobře vypadáte.“

„Brzy jsem šla na výměnek. No, jak Bůh dá,“ usoudila vdova.

Ve světničce po Charvátových se jí skutečně líbilo. U krejčího bylo veselo, přicházeli sem zákazníci, poseděli, počkali, až budou mít šaty ušity, nebo je pouze zkoušeli. Také to neb ono vnouče přišlo babičku navštívit a vždy zde našlo připravený dáreček: jablíčko, ořech, lík a co právě bylo.

I Kalvodová by se tu ráda usadila, Patuček

zde chtěl vykládati, překupník Petuda by se rád zastavoval; ač tu nebylo nic ke koupi, ale výměnkářka o ně nestála. Toužila-li po společnosti, šla do světnice, pohovořila si s dcerou a zetěm a pohrála si s Josefem. Denně za příznivého počasí konala cestu do Kacovic a pravidelně se k ní některá starší sousedka přidružila.

„Přijede velebný pán,“ oznamoval jí kteréhosi dne farář, který mnohdy s vdovou mluvil.

„Pravda, dávno zde nebyl, a to ještě vždy na malou chvilku,“ vzpomínala Lahodová.

„Nyní snad zde pobude několik dnů. Mluvil jsem s ním v Praze.“

„To je dobře, aspoň ho užijeme.“

Výměnkářka na zpáteční cestě uvažovala, co tomu Pavel řekne, až uvidí, že ona nebydlí na statku. Snad o tom ani neví. Nezmiňovala se mu o tom v dopise. Leda by mu to někdo jiný z příbuzných oznámil. Aleš u něho bývá o svátcích, Samkovi mu píše. Schválí nejstarší syn její rozhodnutí? Nebude proti tomu ničeho namítati? Nerozhněvá se? Takové obavy a starosti se honily v hlavě stařenině. Všechno synovi vyloží a poví mu, jak si nyní libuje.

A kde se ubytuje? Opět na faře? Zde by obtěžoval, kdyby se delší dobu zdržel. U Čiháků není místa, leč že by se spokojil s její světničkou a ulehl na lavici, na kterou by mu dali peřiny. Nebo půjde do statku? Ať si udělá, jak chce.

Lahodová hned oznámila doma, co slyšela, že Pavel přijede do rodiště.

„Rádi ho uvítáme,“ řekl krejčí, „a bude-li si přát, ušiji mu nové šaty.“

Pavel přijel a nejdříve se zastavil v Kacovicích na faře, kde dostal na požádání informace, jak to v jejich rodině vypadá. Poděkoval za pozvání, aby se zde ubytoval a po odpočinku a posílení vypravil se do svého rodiště. Měl starost, aby všechno dobře skončilo, neboť znal matku, sourozence i celé příbuzenstvo podle povahy i snah. Viděl na jedné straně pýchu, na druhé přílišnou šetrnost, zde dobročinnost, onde sobectví. Věděl, že se matka ze statku odstěhovala, mrzelo ho, že je Kašpar tak slabý a domácnost že ponechává hrdé ženě. Samkovi by posud rádi trhli něco pro sebe. Aleše už vyléčil z marnotratnosti, k níž byl nakloněn. Domlouval mu, svoji kapsu před ním uzavřel, aby se neměl na co spoléhati. Jak se mu podaří zde učiniti smír a navázati vespolečné přátelské styky? I jiný plán měl, k vůli němuž přijel a několik dní se chtěl zdržeti ve svém rodišti.

Radostně hleděl na známá místa, dosud věděl o všech rolích, které patřily ke statku, na nichž kdysi pásal dobytek, o každém stromě a jalovci na mezích, o každém šípkovém keři, pod nímž sedával jako chlapec i později jako student s knihou v ruce.

Pavel namířil nejdříve do rodného statku, kde se setkal s bratrem na dvoře. Pozdravili se a uvítali a hospodář uvedl hosta do světnice.

„Pěkné to zde máš, mnohem pohodlnější, než dříve,“ chválil Pavel stavbu. „Nebýti těch sta-

rych vrat, ani bych statek nepoznal a k němu se nehlásil.“

„Však to stálo peněz,“ postěžoval si Kašpar, „málem bych se byl zadlužil.“

„Není divu, stavba nyní stojí mnoho.“

Pavel prohlížel, ale po matce se netázal. Přišla švagrová s dětmi, které kněz pohladil a obdaroval. Rychle chtěla něco ustrojiti, ale Pavel ji zadržel:

„Jedl jsem v Kacovicích. Až k večeři bych se dostavil a vyprosil bych si smažená vajíčka. Abych nezapomněl, necháte mne tu přes noc?“

„Ale jak by ne, pokoj je stále připraven.“

„A teď mne propustíte, chci se podívatí také k Emilii a k matce,“ řekl kněz.

Mladí se na chvíli zarazili.

Ke Stanislavě se podívám zítra. Chci tu zůstatí několik dní.“

„Podle libosti, tvoje návštěva je nám milá,“ mínil Kašpar upřímně a jeho žena alespoň ochotně přisvědčila.

Ještě před večerem šel Pavel k Emilii a k matce do chalupy. Lahodová se rozplakala, ukazujíc na svoji světničku.

„Aspoň jste zde spokojena,“ řekl nejstarší syn, usednuv na podanou stolicí.

Čihák se domníval, že bude švagr hubovati na Kašpara a hlavně na jeho ženu Kláru, ale nestalo se tak. Kněz zavolal malého Josefa, vylovil pro něho z kapsy dárek a pohladil chlapce po vlasech.

„Dostáváte všechno, co vám patří?“ ptal se mezi řečí matky.

„Nemohu si stěžovati, celý výměnek mi posílají,“ přisvědčila Lahodová.

„Ještě s námi se dělí,“ oznamoval krejčí.

„Jak vidím, máte tolik práce, že ani takového přilepšení nepotřebujete.“

„Chvála Bohu, práce je dosti. Mám přízeň a zákazníky v celém okolí. Sotva stačím s dělníkem a učedníkem.“

„A se mnou,“ hlásil Josef, „já pomáhám zehli, roznáším dílo a dostávám diškrece. Jenom kdybych se nemusil o ně dělit s naším Frantíkem.“

Usmáli se a mluvili o všedních věcech.

Pavel se zdržel do večera a pak šel do statku na nocleh. Matka ho s vnučkou kus cesty doprovázela. Tu také pověděla, proč ze statku odešla. Doufala, že zví, co o ní tam povídali, ale Pavel se nezmiňoval.

Druhého dne po návštěvě chrámu a hřbitova šel Pavel Lahoda na návštěvu k starší sestře. Zde už věděli o jeho příjezdu a zasypali ho výčitkami, proč se u nich neubytoval, že by ho rádi přijali.

Pavel se vymluvil, že u Lahodů je více místa a že tam má nutné jednání, k němuž i Samka pozval. Že přijde spolu i Stanislava, mohl předvídati. I zde pobavil se s dětmi a je obdaroval. Na oběd se nezdržel, bude prý jísti u matky na výminku.

Záhy zvěděl, co se v jeho rodišti přihodilo, jaké tu panují poměry. To a ono se změnilo, celkem však bylo tady smýšlení dobré. Pohovořil se sousedy, vyptal se na rodiny jejich.

mladších už neznal, rostli za jeho nepřítomnosti.

Uvítal ho Patuček dlouhou řečí, ale nevěděl, kde bude večer, aby ho pobavil; po ruce se mu hnala Kalvodová, aby ji políbila, ale raději stiskla v ruce darovaný peníz. I jiní se hlásili jako druhové z mládí.

Po mši sv., kterou sloužil za otce, vítal Pavel všechny příbuzné v pokojíku, kde bydlel a kam dostatečný počet stolic byl přinesen.

„Pamatujete se, jak jsme se před lety shromáždili, abychom na tomto místě pojednali o poslední vůli otcově. Byl to smutný okamžik, už i proto, že se nedalo provést všechno, co zvěčnělý otec ustanovil.“

Příbuzní přisvědčovali, Samek zvědavě pozvedl hlavu a pátravě se podíval na ženu, jako by se tázal, ví-li něco o tom, k čemu tato předmluva učiněna. Zavrtěla hlavou.

„Tak se mně zdá, že vůle otcova nebyla zcela splněna,“ pokračoval Pavel při napjaté zvědavosti všech. „Víte, že si přál, aby zvonička proti našemu statku byla zbořena.“

„To říká také můj otec,“ přihlásila se Klára, vzpomenuvši na řeč mlynářovu, ale hned se zarazila, neboť jí napadlo, že by mohli žádati, aby hospodář na statku starou zvonici přestavěl.

„Pravda, dělá naší obci, návsí i tomuto statku, jenž je nejbližší, ostudu. To dobře otec náš vystihnul. Uvažoval jsem o tom a přišel k tomu náhledu, že by bylo nejlépe zaměnit zvoničku za menší kapli. Pěkně by se tu vyjímal. Posavadní zvonek by se dal na věž. Občas by se tu

mohla sloužit mše sv., již by se spolu zúčastnili staří lidé, kteří se pro stáří a chorobu nemohou dostat do Kacovic, tady by přijali svátosti. Zde by se lidé shromažďovali k pobožnostem, které posud konají před zvoničkou. Měli byste tu služby Boží o pouti a posvícení, o křížových a jiných dnech.“

„To by bylo pěkné,“ přisvědčil krejčí Čihák.

„Ale ten náklad!“ poznamenal Samek.

„Pamatoval jsem na něj a takto jej míním uhraditi. Já zaplatím všechny práce řemeslnické, zednické, tesařské, malířské, obec má lom a pískovnu, dá kámen a písek, oba moji milí švagři pomohou, jeden, a to Samek dá povozy, Čihák pomůže při nakládání a bratr Kašpar poskytne ze svého lesa několik dřev na krov. Budou-li osadníci ochotni něčím přispěti, bude to s povděkem přijato.“

Ve světnici bylo ticho, že bylo slyšeti mouchy, jak bzučí na okně.

„Milerád přijímám a budu kámen lámati, písek kopati, zedníkům přidávati,“ přihlašoval se Čihák.

„Kdyby někdo nemohl, nebo nechtěl přispěti, já ho zastoupím,“ ohlašoval kněz. „Obraz už jsem dal u malíře na plátno malovati.“

„Kterého svatého?“ ptala se matka. „Mám několik korun, přidám je ráda, aspoň na rám.“

„Myslím, že by se hodil sem český patron, sv. Václav, vévoda náš.“

„To je pravda,“ přisvědčovala Lahodová.

Teď se rozhoupali ostatní a přijímali bratrovy návrhy. Klára sama muže k tomu pobídla.

Každý přijal, co mu bylo uloženo. Kašpar jako starosta obce se zaručoval, že i tato nejenom dá svolení, ale i přispěje. Co nejdříve svolá sousedy.

„Církevní úřady o povolení požádá pan farář,“ oznamoval Pavel. „Už jsem s ním o tom mluvil.“

Přítomní byli přímo nadšeni, že o kapli bude jejich rod mít největší zásluhy. Rázem ustala veškerá kyselost a všichni svorně šli za jedním cílem. Už v duchu viděli nad obcí vypínati se štíhlou vížku a dveřmi i okny svatyně vyhlédati sv. patrona, jenž bude ochráncem obyvatelů, rodných krovů, úrody na polích i lukách.

Záhy roznesla se zpráva, co rodina Lahodova míní podniknouti. Patuček nemohl ani uvěřiti, a než se rozhoupal, už Kalvodová s novinou oběhla vzdálenější stavení. O ničem jiném se v tu chvíli ani nemluvalo. Mnohý hned nabízel pomoc při stavbě.

Pavel doprovázel matku do její útulné světnice. Než vstoupili, na zahumení sami postáli chvíli a rozmlouvali.

„Zůstanete, maminko, nadále u Čiháků?“ pojednou se ptal syn.

„Nerada bych měnila. Jsem úplně spokojena,“ zněla odpověď.

„Za nějakou dobu stanu se samostatným a půjdete se mnou, abyste mně hospodařila.“

„Milý synu, ráda tě na čas navštívím, ale takový úkol už neskládej na bedra má. Vidiš přece, že stárnu a slábnu.“

„Tak zlé to posud není,“ utěšoval Pavel.

„A pak,“ dokládala ještě, „chci zůstatí po-
blíže manželova hrobu, vedle něhož jednou budu
odpočívati. Ostatní jsou příliš zaměstnáni, snad
by zapomněli. Tedy ještě jednou ti děkuji za
starost o mne a čest naší rodiny, naší obce.“

Pavel už pro tuto chvíli nenaléhal. Ještě za
svého pobytu ve Vlticích hned stavbu uvedl v
pohyb. Zvonek zatím zavěšen na trám a zvonice
rychle rozebírána. Jenom se sypala a téměř nic
nemohlo býti užito pro novou stavbu. A hned
kopány základy pro kapli dle plánu, jež tu
Pavel zanechal, když musil odjetí. Stavěl mistr
zednický a dohlížel Kašpar Lahoda. Na jeho
adresu přišel obraz, lampa, svícny a pokoj na
statku se plnil. Oltářní kámen přivezl Pavel,
když se přijel podívati, jak dílo pokračuje. A
měl radost, když ho vítala vížka s plechovou
bání. Povstal ve voze a s nadšením hleděl ku-
předu.

Také dovezl peníze na výplaty dělníků. Mno-
ho se pracovalo zdarma, posud zachovalí vý-
měnkáři se neostýchali vzíti kolečko a voziti.
Ku skládání dřev seběhla se chasa, pro oltář jeti
do Nevořic hlásilo se několik sousedů. Ze stavení
snášeli do vozu otepě slámy, aby se nic ne-
odřelo.

Soused, který rád pěstoval stromy, už kolem
kapličky dělal hradbu a radil, že tu bude dobře
nasázeti lípy.

Kámen i písek zbyl, co se toho nalámalo, a
nakopalo. Kamenem vyspravena náves a pískem
posypána.

„Jako v parku to máme,“ usuzoval Patuček,

jenž by rád zvěděl, kdy bude kaple posvěcena. „To bude u nás sláva,“ předpovídal.

Ale posud nebylo všechno hotovo. V poslední chvíli vzpomněli si staří manželé, že by prostřední okno mělo býti z malovaného skla a jiný dárce dal uměle okovati dveře.

Všechno bylo hotovo, když v neděli farář v Kacovicích oznamoval, že kaple ve Vlticích bude za týden vysvěcena. Přijel Pavel Lahoda, dostavil se vikář z Nevořic, přišlo mnoho lidí, mezi těmi i mlynář z Olšin. Na stráni vypalovali Petuda a Patuček rány z hmoždírů, Kalvodová vedla družičky a dlouhý průvod bral se z farního kostela do Vltic, slavnostně vyzdobených. Kapela vyhrávala cestou a chystala se na konec zahráti v hostinci omladině.

Lahoda měl kázání, v němž se také zmínil o vůli otcově, děkoval dárcům a prosil, aby sousedé vzali kapli pod svou ochranu, o ni se starali a ji navštěvovali. Místní farář sliboval, že občas zde bude sloužiti mši sv., ale také připomínal, že osadníci zde mohou také soukromě pobožnosti konati. Vikář posvětil kapli a Pavel Lahoda první mši sv. v ní obětoval za blaho rodné obce.

Téměř v každém stavení měli hosty, na statku u Lahodů obědvali kněží a někteří návštěvníci z Nevořic. Mlynář z Olšin pokládal si za čest, že je hostí jeho dcera. Byli tu všichni z rodu Lahodova, také Aleš přijel s rodinou.

V hostinci už bylo veselo.

„Představuji vám budoucího faráře,“ ukazoval místní duchovní na Pavla.

„Tedy přece? Však si toho zasloužil.“

„Mnoho-li je tam polností, luk, pastvin?“
hned se tázal Samek.

„Zahrada, malý palouk a deset měr rolí,“ oznamoval Pavel.

„Fi,“ našpulil ústa Samek. „To je pro jednu krávu nebo dvě kozy.“

„Jenom aby tam byli hodní lidé,“ toužil mladý kněz. „Hladem se nikde neumře.“

Slavnost pěkně skončila. Pavel zůstal na noc ve Vlticích, neboť i následujícího dne chtěl v kapli sloužiti mši svatou. Sešli se starší, přišourali se výminkáři, churavci, mezi přítomnými byla i Lahodová. I dvě stolice tu byly pro nejstarší, ostatní stáli a klečeli uprostřed. Všichni měli radost, že aspoň občas mohou se tu shromažďovati ke službám Božím.

Rod Lahodův byl na to hrdý, že jeho zásluhou kaple byla postavena, než i jiní se radovali, že penízem nebo prací přispěli. I na poli, vzdělávající půdu, ohlíželi se s potěchou po rodné obci, nad níž se vypínala štíhlá vížka, odkud denně zazníval zvonek, vybízející k modlitbě.

A český patron, vévoda Václav, držel ochrannou pravici nad celou dědinou, i jednotlivými příbytky, v nichž prožívali štěstí i starosti jeho rodáci a věrní ctitelé.

KONEC.

ZPRÁVY O DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉM.

I. Poučení o Dědictví svatojanském.

1. Dědictví sv. Jana Nepomuckého v Praze jest radační ústav, státně i církevně schválený pro vydávání českých pouze knih, nábožnost a mravy vzdělávajících, buď původních, buď jinojazyčných ve zdařeném českém překladě. — Hlavní úmysl základu tohoto jest, aby se výborné, prospěšné knihy, co možná bude, lacino prodávaly aneb i zdarma rozdělovaly. Zvláštní péči má Dědictví věnovati vydání Písem svatých s krátkými výklady, aby se čelilo rozšiřování biblí nekatolických v obecném lidu.

2. Zakladatelem Dědictví sv. Jana Nep. jest katolický kněz Antonín Hanikýř. Narodil se dne 21. října 1753 v Praze na Novém městě, na kněze byl posvěcen 23. března 1777, působil jako kaplan v Sedleci u Votic, v Klokotech u Tábora, v Jindř. Hradci, jako exposita v Čiměři; r. 1817 dán byl na odpočinek, bydlel pak u svého bratra Jana, faráře v Plané až do jeho smrti r. 1830, po smrti bratrově odstěhoval se do Tábora, kdež zemřel dne 15. března 1833 a pohřben na hřbitově v Klokotech. R. 1857 byl mu tam nákladem členů Dědictví svatojanského postaven náhrobní pomník, který posvětil dne 4. října 1857 první ředitel Dědictví kanovník Václav Pešina. Antonín Hanikýř jako vlastenecký kněz český těžce nesl, že vládním zásahem r. 1785 ustala nakladatelská činnost Šteyerova Dědictví svatováclavského a pojal úmysl na oslavu stoleté památky svatořečení sv. Jana Nepomuckého založiti nový ústav pro vydávání českých knih pod názvem »Dědictví sv. Jana Nepomuckého«. I věnoval k tomu cíli své úspory 1000 zlatých stř. věnovací listinou ze dne 21. října 1831, v níž požádal

arcibiskupskou konsistoř pražskou, aby věnování přijala, obstarala státní schválení a převzala správu Dědictví. Konsistoř přípisem ze dne 10. listopadu 1831 věnování přijala a hned začala jednati o státní schválení, které tehdy nebylo snadné. Konečně císař František I. rozhodnutím ze dne 26. října 1833 schválil založení *Dědictví svatého Jana Nepomuckého k rozšiřování katolických spisů jazykem českým sepsaných*, a to na základě předloženého návrhu a *pravidel základních*, a taktéž potvrdil, aby správa jmění tohoto spolku výhradně jen arcibiskupské konsistoři pražské byla zůstavena. Toto rozhodnutí oznámila dvorní kancelář dekretem z 3. XI. 1833 čís. 27129 českému guberniu, a toto arcib. konsistoři. Kapitulní konsistoř pražská dne 5. XII. 1833 rozhodla, aby na základě císařem stvrzených základních pravidel, Hanikýřem předložených, byly vypracovány *stanovy* Dědictví sv. Jana Nepomuckého, ustanovila kons. radu a kanovníka Václava Michaela Pešinu správcem a redaktorem Dědictví a vyzvala veškeré duchovenstvo české, aby k novému Dědictví přistupovalo za údy. Václavem Pešinou vypracované stanovy byly pak od arcib. konsistoře pražské schváleny dne 12. března 1835 a týmž rokem počíná se působnost Dědictví sv. Jana Nep. Jako základní pravidla Dědictví jsou v 10 paragrafech, tak i stanovy Dědictví obsahují 10 paragrafů.

Dědictví sv. Jana Nep. bylo později papežem Piem IX. dne 13. ledna 1855 schváleno a obdařeno odpustky plnomocnými v oktávu svátku sv. Jana. Tyto odpustky získati mohou členové, vykonají-li v některý den oktávu svátku sv. Jana Nep. zbožně sv. zpověď, přijmou Tělo Páně a v některém kostele nebo veřejné kapli se pomodlí na úmysl sv. Otce. Tyto odpustky mohou býti přivlastněny duším v očistci.

3. Členové nebo údové Dědictví sv. Jana Nep. jsou: zakladatelé, spoluzakladatelé, členové I. třídy, členové II. tř., členové III. tř.; z těchto členů jsou buď doživotní nebo stálí, jiní osoby duchovní

a ostatní osoby světské. Podle původních stanov zakladatelem byl, kdo Dědictví věnoval alespoň 1000 zl. čili 2000 Kč; spoluzakladatel alespoň 200 Kč; člen doživotní tř. I. platil 80 K, tř. II. 40 K, tř. III. 20 K; člen stálý platil dvojnásob. Vedle členů jsou dobrodinci Dědictví, kteří věnovali nejméně 10 K, a širitelé, kteří se starali o získání nových členů. Pro drahotu tisku a změnu valuty peněz po světové válce byly členské příspěvky Dědictví zvýšeny r. 1920 po první a r. 1922 po druhé tak, že nyní zaplatí jednou pro vždy noví členové: zakladatel nejméně 10.000 Kč, spoluzakladatel alespoň 1000 Kč; člen doživotní I. tř. 200 Kč, II. třídy 140 Kč, III. třídy 80 Kč; člen stálý, jako rod, spolek, knihovna, škola a pod., platí jednou pro vždy ve III. třídě 170 Kč, v II. třídě 320 Kč, v I. třídě 470 Kč. Celý příspěvek členský jest nutno zaplatiti najednou. Každý člen po zaplacení vkladu obdrží členský diplom Dědictví sv. Jana Nep. a členský lístek na odběr knih a spolu také několik knih zdarma. Další léta má člen právo na odběrný lístek u příslušného knihkupce, na lístku označeného, vyzvednouti si knihy, které byly toho roku vydány jako podíl pro členy Dědictví, při čemž složí ve prospěch Dědictví a knihkupce obnos Kč 2.50. Podíly může si člen vyzvednouti do 2 let po jejich vydání, později na ně nemá práva. Kdo chce, aby mu knihkupec podíly poslal poštou, musí mu zaslati odběrný lístek, obnos Kč 2.50 a obnos poštovného. Za ztracený nebo již vypotřebovaný odběrný lístek vydá ředitelství nový lístek, jestliže mu člen oznámí číslo svého diplomu a zašle stanovený poplatek 20 Kč. Umře-li člen Dědictví, budiž jeho úmrtí oznámeno ředitelství a zároveň vrácen jeho lístek odběrný na knihy.

Členové třídy II. dostávají po 2 výtiscích podílu knižního, členové I. tř. po 3 výtiscích, spoluzakladatelové po 4 výtiscích.

Z duchovních milostí členů Dědictví sv. Jana Nep. připomínáme: ředitel Dědictví každého roku u hrobu sv. Jana Nep. ve dnech blízkých svátku

sv. Jana slouží dvě zádušní mše sv.: jednu za všechny v Pánu zesnulé členy a druhou za zakladatele Dědictví Antonína Hanikýře. Mimo to od roku 1933 bude sloužiti ředitel ve svátek sv. Jana dne 16. května o 7. hod. ráno u hrobu světcova mši sv. za všechny živé členy, dobrodince a šířitele Dědictví, a dne 14. února zádušní mši sv. za nového zakladatele † biskupa Antonína Podlahu. Členové Dědictví ze stavu kněží obětují každý rok v oktávu svátku sv. Jana Nep. mši sv. za živé a mrtvé členy Dědictví. Členové nekneží se žádají, aby s týmž nábožným úmyslem byli přítomni v téže době mši svaté a — pokud mohou — přistoupili k sv. svátostem.

II. Přehled členů.

1. V roce 1932 přistoupilo členů III. třídy:

z arcidiecése pražské	86
z diecése budějovické	18
z diecése královéhradecké	20
z diecése litoměřické	7
z arcidiecése olomoucké	30
z diecése brněnské	26
úhrnem	187

mezi nimi 4 rody, 4 spolky, 18 duchovních.

2. Do konce roku 1932 zapsáno bylo k Dědictví členů žijících i zemřelých:

zakladatelů	8
spoluzakladatelů	69
členů třídy I.	32
členů třídy II.	139
členů třídy III.	41.326
úhrnem	41.574

Z toho je rodů 6960, spolků a pod. 1689, duchovních 4731.

3. Zemřelí:

J. Exc. ndp. Dr. Ant. Podlaha,

*biskup pafský a světící biskup pražský, děkan
v. v. metropol. kapituly u sv. Víta, ředitel a
redaktor Dědictví svatého Jana Nep., zemřel
náhle dne 14. února 1932.*

Dr. Antonín Podlaha narodil se v Praze dne 22. ledna 1865. Na kněze byl vysvěcen v Praze dne 5. července 1888, působil jako kaplan v Rokycanech, v Praze, jako adjunkt a suplent při bohoslovecké fakultě české, jako spirituál akademie hr. Stráky a jako profesor náboženství na školách středních. Ve věku 38 let byl r. 1903 zvolen za metropolitního kanovníka, 11. dubna 1920 posvěcen na biskupa, 14. prosince 1930 jmenován děkanem kapituly u sv. Víta. V Dědictví sv. Jana Nep. byl od r. 1906 redaktorem a od r. 1917 ředitelem.

Miloval Dědictví, jemu věnoval mnoho práce i peněz a v závěti třetinu svého jmění odkázal tomuto Dědictví. Za své zásluhy pohřben byl v katedrále sv. Víta v arcibiskupské hrobce. Dr. Antonín Podlaha vedle Antonína Hanikýře a Václava Pešiny stal se skutečným zakladatelem Dědictví sv. Jana Nep.! Jeho památka a jeho dílo nezahyne v českém národě.

Ředitelství došlo během roku 1931 a 1932 oznámení o úmrtí 25 členů.

Modleme se! Bože, všech věrných Stvořiteli a Vykupiteli, dej duším služebníkům a služebnic svým odpuštění všech hříchův, aby zbožnými prosbami došli prominutí, jehož si vždycky žádaly. Skrze Krista Pána našeho. Amen.

III. Přehled vydání a úhrady v roce 1932:

1. Tiskárnám za tisk podílu na rok 1932	101.348 Kč
knihari za vazbu podílu, knih a expedici	38.037 Kč
správní výlohy a doplnění inventáře	5.461 Kč
vydání činilo	144.846 Kč

2. Toto značné vydání nutno uhraditi a) z úroků základního jmění, které jest uloženo v 6% moučné půjčce státní, úrok činil 24.000 Kč. Z akcií Československé akc. tiskárny, jichž má Dědictví 50 kusů, nebyla dividenda vyplácena; b) z příspěvků nových členů a z poplatků za odebrané podíly získá se okrouhle letos 32.000 Kč; c) zbývajících obnos circa 88.000 Kč musí se uhraditi z prodeje knih Dědictvím vydaných a darů dobrodinců.

Od letošního roku klesne příjem úrokový ze státní půjčky asi o 4000 Kč, takže pevný příjem Dědictví bude nepatrný k vydání. Má-li Dědictví plniti svůj úkol i v budoucnosti, jest žádoucí, aby katolický lid český hojně přistupoval za členy, aby se prodalo hojně knih z nákladu Dědictví a aby zámožnější vlastenci pamatovali na Dědictví sv. Jana dary a odkazy.

3. *Dary pro Dědictví sv. Jana Nep. v r. 1932* složili: Dr. J. Berák, Smíchov, 20 Kč, Jos. Bubeník, Veselí Val., 50 Kč, J. M. Dlouhý, Cechovice, 15 Kč, Ant. Frank 35 Kč, Al. Janoušek, Hradešín, 30 Kč, Viktor Mastný, Zhoř, 20 Kč, N. N. v Praze III. 20 Kč, N. N. 5 Kč, V. Polák, Rovensko, 100 Kč, Jos. Skála, Kladno, 25 Kč, Marie Vacková, Bohuslavice, 100 Kč.

IV. Upozornění členům a příznivcům.

1. Správu Dědictví sv. Jana Nep. vede ředitel a redaktor, jímž jest vždy některý kanovník u sv. Víta v Praze. Byli to dosud: Václav Pešina 24 léta (1833—1857), Dr. Innocenc Frencl 4 roky (1858—

1862), Vincenc Bradáč 12 let (1862—1874), K. Schwarz 10 let (1874—1884), Dr. Klement Borový 11 let (1884—1895), Dr. Jan Nep. Sedlák 12 let (1896—1908), Dr. Josef Tumpach 7 let (1909—1916), Dr. Antonín Podlaha 16 let (1916—1932). Úkol redaktora Dědictví v letech 1874—1906 zastával František Srdínko, a v letech 1907—1916 Dr. Antonín Podlaha, takže Dr. Antonín Podlaha stál v čele Dědictví plných 25 let. Od r. 1932 jest ředitelem i redaktorem Dědictví kanovník Dr. Josef Čihák, bytem v Praze IV. čp. 58.

2. Knihy Dědictvím vydávané jsou buď podíly členům nebo knihy mimo podíly. Od r. 1835 do r. 1853 bylo vydáno 38 podílových knih, od r. 1854 do 1906 vydávána byla každého roku jako podíl pouze jedna kniha vázaná (čís. 39—93); od r. 1907 vydává se každý rok několik knih nevázaných (čís. 94—177). Mimo podíly vydalo Dědictví řadu významných knih, které se nedávají členům zdarma, avšak prodávají se za ceny výrobní a členům mnohé se slevou. V roce 1932 vydány byly jako podíl brožované výtisky: Bible česká, lidové vyd., díl I. sv. I./3. Čítanky svatojanské sv. I., Zpověď, Sv. přijímání. Pro rok 1933 jsou vydány 3 knižní podíly a to: Čítanky svatojanské sv. II., »Splněná závěť«, novídka od Al. Dostála, a »Jak jsem zabila své dítě«, román francouzského spisovatele d'Ermita, v českém překladě. Od 16. května mohou si tyto podíly vyzvednouti: členové z Čech s odběrným lístkem zeleným v knihkupectví B. Stýblo v Praze II., Václavské nám. č. 30 n., členové s odběrným lístkem červeným v knihkupectví R. Prombergera v Olomouci, členové s lístkem žlutým v knihkupectví Karla Winikera v Brně, Masarykova tř. 3—5. Vydávají se letos pouze podíly za rok 1932 a 1933.

3. Přihlášky nových členů spolu s celým příspěvkem jest zasílati na Ředitelství Dědictví sv. Jana Nep. v Praze IV. čp. 58.

Seznam knih, které Dědictví vydalo svým nákladem a má ještě na skladě, jest uveden v čís.

1. letošního podílu a vydán také separátně. Podle tohoto seznamu mohou se knihy objednat buď v administraci Dědictví Svatojanského v Praze IV. čp. 58 přímo, nebo prostřednictvím knihkupectví. Na úvěr Dědictví knih nedává, proto nutno hotově platit a při objednávce poštou zaslati předem také poštovné.

O darování některých knih nebo o slevách, zejména při větší objednávce knih pro účely výchovné a charitativní, rozhodne v jednotlivých případech ředitelství Dědictví.

Katoličtí Čechové doma i za hranicemi naší republiky, přistupujte za členy Dědictví sv. Jana Nep. v Praze a horlivě čtěte knihy Dědictvím vydávané.

V. Bible Česká.

Písmo sv. Starého zákona. Veliké vydání. *Svazek II.* (Ester — kniha Sirachovcova). Cena 49 Kč (váz. 75 Kč), pro členy Dědictví za 44 Kč (váz. 70 Kč). *Svazek III.* (Isaiáš — čtvrtá kn. Esdrášova). Cena 113 Kč (váz. 145 Kč), pro členy Dědictví 103 Kč (váz. 135 Kč).

Písmo sv. Nového zákona. Veliké vydání. Ve 2 svazcích, nevázané 70 Kč, pro členy Dědictví 62 Kč. Oba svazky dohromady svázané 90 Kč, pro členy Dědictví 82 Kč. Členům, kteří mají jako podíl I. svazek Písma sv. Starého zákona ve 3 částech (Genesis—Judit), lidového vydání velikého, a ostatní svazky nemají, doporučujeme, aby si zakoupili v Dědictví další svazek II. a III. Starého zákona a Nový zákon.

Kapesní malé vydání Písma sv.: Nový zákon. Část I. Evangelia. 3 Kč (váz. 12 Kč). Část II. Apoštolář. 10 Kč. (V tisku.) Během roku vydáme také Písmo sv. Starého zákona v malém kapesním formátu.

Seznam dalších knih které lze obdržeti v Dědictví, najdete v letošním podílu čís. 1.

Dr. Josef Čihák,

metropol. kanovník u sv. Víta v Praze IV. 58, t. č.
ředitel a redaktor Dědictví svatojanského.